

ร่าง ชุดความรู้ปฏิบัติการ บนพื้นฐานงานวิจัย

โครงการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่น
ด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศ

Cหลักสูตรนักพัฒนาเมืองระดับสูง (พมส.)
ITY DEVELOPMENT E ปฏิบัติการบนฐานงานวิจัย
Executive Program

สารบัญ

สารบัญ.....	ก
ส่วนที่ 1 บทนำ.....	1
ปฐมบท โดย ศ.ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ.....	5
ส่วนที่ 2 ชุดความรู้ปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัย	12
ชุดที่ 1 ปฏิบัติการ	13
ยกระดับท้องถิ่นไทย ด้วยวิจัย และนวัตกรรม	
โดย ศ.นพ. สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ.....	14
ความท้าทายและโอกาสของโอกาสต่อการพัฒนา ประเทศไทยในระบบเศรษฐกิจใหม่	
โดย นายจิตเกษม พรประพันธ์	18
พลิกวิกฤตเป็นโอกาสเปลี่ยนอุปสรรคเป็นความท้าทายที่ต้องเอาชนะ	
โดย นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ.....	24
ยกระดับท้องถิ่นไทยด้วยข้อมูลเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์	
โดย นายวีระวัฒน์ รัตนวราหะ.....	29
Smart City Development Data Driven City	
โดย ศ.ดร.เอกชัย สุมาลี.....	40
City Data Precipitation: ปฏิบัติการสำรวจข้อมูลเมือง	
โดย นายวีระวัฒน์ รัตนวราหะ และอาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย. 49	

นวัตกรรมในการจัดการเมืองสุขภาวะดี	
รศ.วิรุฬห์ ศรีบริรักษ์ ผศ.ดร.พัชรินทร์ พูลทวี และนายภาณุวัฒน์ พรหมศิริ . 51	
ข้อมูลเปิด : โฉมหน้าใหม่ของการพัฒนาท้องถิ่นไทย	
โดย นางสาวชนิดา อาคมวัฒนะ	57
เปิดโลกทัศน์ให้ท้องถิ่น	
โดย รศ.ดร.ณัฐชา ทวีแสงสกุลไทย	66
กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลขององค์กร การเตรียมความพร้อม	
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมาย	
และธรรมาภิบาลข้อมูลและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลในท้องถิ่น	
โดย ผศ.ดร.นคร เสรีรักษ์.....	70
นวัตกรรมดิจิทัล สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดิจิทัล	
โดย ดร.อภิศักดิ์ พัฒนจักร.....	81
เปลี่ยนเมือง เปลี่ยนประเทศ	
โดย ศ. วุฒิสาร ตันไชย.....	86
พลิกองค์กรอย่างไร ให้โล่ทันโลก	
โดย ม.ล.ณัฐสิทธิ์ ดิศกุล.....	90
อปท.ยุคใหม่ ไขว้จ่ายเป็นฐาน	
โดย นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ.....	95

ชุดที่ 2 BCG and Green Economy	98
เศรษฐกิจโลกพลิกผันแบบนี้ มีโอกาสดี ๆ อยู่ตรงไหน?	
โดย รศ.ดร. ปิติ ศรีแสงนาม.....	99
ขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน ด้วยโซลูชันพลังงานสะอาด (Smart Energy Solutions for Sustainability)	
โดย นายชนิด สุวรรณพรินทร์.....	109
โอกาสใหม่ในการลงทุนของเมือง	
โดย นายเสนีย์ สมมา.....	115
พลังงานเพื่อการพัฒนาเมือง	
โดย ดร.ทรงกฤต ตรีรัตน์พิจารณ์.....	119
Smart city x circular economy (How to make value from city waste)	
โดย นายชัยยุทธ์ี พลเสน และนายฉัตรณพัฒน์ เทียนมงคล	124
มุมมองภาคเอกชน BCG กับการเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมในภาคอีสาน	
โดย รศ.ดร.กัณธรรงค์ ศรีรอต	131
BCG จะช่วยในการพัฒนาเมืองให้ยั่งยืนได้อย่างไร?	
โดย ดร.ศรัณย์ สัมฤทธิ์เดชขจร.....	134
Khon Kaen 2030	
โดย อาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย นายชาญณรงค์ บุริสตระกูล ดร.ทวิสันต์ วิชัยวงษ์ และนายธีระศักดิ์ ทีฆายุพันธุ์.....	143

BCG and Happy Model Tourism	
โดย นายกลินท์ สารสิน.....	147
ชุดที่ 3 Cultural Base	150
เมืองแห่งการเรียนรู้: อิ่มท้อง อิ่มสมอง อิ่มใจ	
โดย รศ.ดร.ปุ่น เทียงบูรณธรรม และรศ.ดร.ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ151	
การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO	
โดย นางสาวไศวิรินทร์ ชวนประพันธ์.....	153
พะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่ระดับโลก	
โดย รศ.ดร.ผณิตทรา ธีรานนท์.....	162
การพัฒนาเมือง อดีต ปัจจุบัน อนาคต จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ	
โดย รศ.ดร.พนิต ภูจันดา	165
ชุดที่ 4 Financing Instruments.....	173
การลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชน กรณีของประเทศไทย ความสำเร็จ	
และความท้าทายที่ต้องเอาชนะ	
โดย ดร.วินิจ ร่วมพงษ์พัฒนะ.....	174
การขนส่งอัจฉริยะในเมืองที่ชาญฉลาดและน่าอยู่	
โดย นายกมลพงศ์ สงวนตระกูล	181
นวัตกรรมการบริหารและการคลังท้องถิ่น	
โดย ศ.ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์.....	184

บริบทเศรษฐกิจไทยและแนวทางการระดมทุนพัฒนาเมือง โดย ดร.พิสิทธิ์ พัวพันธ์.....	190
ทุนใหม่ของการพัฒนาท้องถิ่น โดย อาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย.....	197
บทสังเคราะห์	200
1. การพัฒนาองค์ความรู้และกลไกการเปลี่ยนแปลงองค์กร กระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Digital Economy and Digital Transformation).....	200
2. การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Green Economy & BCG)	203
3. การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Historical and Cultural Economy)	205
4. การพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่สำหรับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (Financial Mechanism & Special Purpose Vehicle)	206
ส่วนที่ 3 บทสรุป	208
ภาคผนวก.....	212

ส่วนที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันปรากฏการณ์การขยายตัวของเมือง (Urbanization) มีแบบแผนที่ไม่ได้เปลี่ยนไปแต่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดจนทำให้กระบวนการขยายตัวระบบทุนนิยมควบคู่กับการขยายตัวของความเป็นเมืองมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยมีปัจจัยใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนแบบแผนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการใช้ชีวิตของคนในสังคมบนโลกนั้นก็คือเทคโนโลยี ทำให้การบริหารงานของภาครัฐในการจัดการเมืองเปลี่ยนแปลงไปและกลายมาเป็นประเด็นท้าทายหลักที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันนี้ (Disruption) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเมืองให้มีความยืดหยุ่น (Resilience) และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประชาชนนั้นมีคุณภาพที่ดีขึ้นรวมไปถึงลดความเหลื่อมล้ำต่อไป

การกระจายความเจริญสู่ที่ต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ ทั้งในแง่การเมืองการปกครองของรัฐบาลที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน ยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง (Self-Government)

เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ประชาชนจึงเป็นผู้มีความเหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นในด้านเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในระดับโลกและส่งผลลงมาในระดับท้องถิ่นในปัจจุบัน ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสวงหาแนวทางในการสร้างรากฐานของเศรษฐกิจและการเพิ่มรายได้ของท้องถิ่นน่าจะเป็นแนวทางที่ยั่งยืนในการพัฒนาและกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น แนวทางหนึ่งคือการสร้างเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ที่กระจายในแต่ละภูมิภาคเพื่อยกระดับการเติบโตแบบทั่วถึง (Inclusive Growth) ทั้งในมิติของผลิตภัณฑ์มวลรวม การผลิต การจ้างงาน ตลอดจนเพิ่มรายได้รัฐบาลที่จัดเก็บได้ในแต่ละจังหวัด ดังนั้นการพัฒนาเชิงพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาพื้นที่ในการดูแล เพื่อให้การบริการประชาชน การดูแลโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการจัดการรายได้เข้าสู่รัฐเพื่อนำมาบริหารจัดการพื้นที่ต่อไป รวมถึงการบริหารจัดการกับปัญหาที่มีอยู่โดยต้องพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในด้านคุณภาพชีวิต ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสาธารณสุข ด้านการคมนาคมและขนส่ง และด้านการบริหารงานของรัฐบาล จะมีการจัดการให้สอดคล้องกับพื้นที่ และต้องปฏิบัติการในเชิงรุกมากขึ้น กล่าวคือองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง ต้องพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนากลไกและกระบวนการใหม่ มาตรการ นโยบาย ที่จะมาช่วยยกระดับการจัดการให้มีประสิทธิภาพมาก โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ และพัฒนาแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในการขับเคลื่อนพัฒนาเมือง

หน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมด้านการพัฒนา
ระดับพื้นที่ (บพท.) ได้จัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่
การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความ
เป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดเล็ ก วิชาทกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อม วิชาทกิจชุมชน และวิชาทกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่ จึงได้มีการจัดการ
ทุนความรู้และมุ่งเน้นที่จะพัฒนาท้องถิ่น โดยโครงการยกระดับการพัฒนา
ท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้ และความร่วมมือระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการ
พัฒนาโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเป็นแกนนำในการพัฒนาเมืองเพื่อ
ตอบโจทยความต้องการของประชาชนและทำให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเอง
และมีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผ่านชุดความรู้ปฏิบัติการ
บนพื้นฐานงานวิจัย โดยมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคส่วน
ต่าง ๆ ด้วยแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสี
เขียว การจัดการวัฒนธรรม และเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ ในการสนับสนุน
ส่งเสริมการขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองโดยใช้กลไกการบริหารจัดการการ
พัฒนาของท้องถิ่น เพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เปลี่ยนบทบาท ปรับโครงสร้าง
ความสัมพันธ์ของภาคส่วนต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการยกระดับองค์ความรู้ที่
เกี่ยวข้องโดยอาศัยวิทยากรให้ความรู้และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้นำมาถอด
บทเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูลเมืองและวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาเมือง
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างกลไกใหม่เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้
และยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วน
ที่เกี่ยวข้องด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศผ่านการ

ปฏิบัติการบนฐานงานวิจัย ผ่านการขับเคลื่อนหลักสูตรประกาศนียบัตร
นักพัฒนาเมืองระดับสูง (พมส.) การประเมินศักยภาพและความพร้อมด้าน
ดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการร่วมลงทุนและประสานความ
ร่วมมือเพื่อสร้างกลไกใหม่ในการส่งเสริมการลงทุน ถ่ายทอดเทคโนโลยี และ
ยกระดับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน จนนำมาสู่
วิธีการปฏิบัติ

ปฐมบท

ศ.ดร. บวรศักดิ์ อูธรรมโน¹

โครงสร้างประเทศไทยกับการพัฒนาท้องถิ่นนำรูปแบบการปกครองมา คือ ฝรั่งเศส ซึ่งสยามประเทศในสมัยรัชการที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ให้คนไปศึกษาซึ่งฝรั่งเศสเป็นรัฐเดี่ยวและเป็นรัฐที่ส่วนกลางสำคัญที่สุด สำหรับประเทศไทยก่อนปี 2540 คือ ในประเทศไทยนั้นมีเมืองอยู่เมืองเดียว ที่เหมาะสมที่จะเรียกว่าเมือง คือ กรุงเทพมหานคร เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ประเทศไทย พัฒนาการมาจากเดิมเป็นการปกครองแบบหลวม ๆ และท้องถิ่นเป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีมานาน การปกครองถูกนำเป็นกรอบลงภายหลัง คำว่า “ท้องถิ่น” ในความหมายชุมชนท้องถิ่นเกิดก่อน ส่วน

---

¹ ประธานคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ นโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย

การปกครองท้องถิ่นนั้นเกิดขึ้นภายหลัง โดยสภาพในยุคโบราณสมัยอยุธยา รัตนโกสินทร์ มาก่อนรัชกาลที่ 5 มันเป็นการกระจายอำนาจโดยธรรมชาติ ด้วยเหตุผลว่า อำนาจรัฐจากส่วนกลาง ครอบคลุมกันไม่ได้เพราะการคมนาคมไม่สะดวก เดินทางจากกรุงเทพ ไปเชียงใหม่ ใช้เวลาเป็นเดือน เพราะฉะนั้นจึงเป็นการกระจายอำนาจโดยธรรมชาติ ชุมชนท้องถิ่นก็ปกครองกันเอง โดยการปกครองท้องถิ่นที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อรัฐทำการสมบูรณาญาสิทธิราช ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อต่อสู้กับรัฐล่าอาณานิคม สำหรับรัฐไทยปัจจุบันมีกรรมพวกกันเข้ามาของล้านช้างที่เคยเป็นประเทศราช เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ก็ผนวกกันเข้ามาให้ส่วนหนึ่งในราชอาณาจักรไทย และผนวกนครศรีธรรมราช เดิมเป็นเมืองท้าวพระยามหานคร และยกเลิกระบบขุนนาง และระบบเจ้าเมือง ต่อมาจึงสถาปนารัฐสมบูรณาญาสิทธิราชเกิดขึ้น โดยในการปกครองระดับหมู่บ้าน ตำบลใช้วิธีการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งไม่เหมือนการเลือกตั้งสมัยปัจจุบัน คือตัวแทนส่วนกลางที่กรมพระยาดำรงแต่งตั้งไป แล้วจึงเรียกประชุมราษฎรผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ ตำบล และเสนอชื่อคนที่ราชการเห็นว่าจะเป็นตัวแทนราชการส่วนกลางได้และเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านและให้ชาวบ้านยกมือโหวต นั่นจึงเป็นการสร้างฐานของอำนาจรัฐสมัยใหม่ เพื่อที่จะคานกับอำนาจเจ้าเมืองเดิม กำหนด ผู้ใหญ่บ้านเกิดขึ้น ในฐานะเครื่องมือส่วนกลางของรัฐไทย เพราะเจ้าเมืองเห็นว่ามีอิทธิพล มีวงศ์ตระกูล มีราชวงศ์ตัวเอง

การเสด็จประพาสต่างประเทศของรัชกาลที่ 5 ณ สิงคโปร์ ชาวและอินเดีย ทำให้ได้เห็นการปกครองท้องถิ่นขึ้นและได้เห็นความสกปรก รกรุงรัง ของไทย จึงออกพระราชบัญญัติสุขาภิบาล แห่งแรก คือ

กรุงเทพมหานคร เพราะว่า 1) กรุงเทพมหานคร ณ เวลานั้น สกปรก ไม่มีคนเก็บขยะ 2) ถนนน้อย ไม่มีผู้ดูแล จึงเป็นเหตุให้เกิดการทำ สุขาภิบาล (Sanitary Unit) โดยออกพระราชบัญญัติ สุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร ใน ร.ศ. 116 หรือ พ.ศ. 2440 ให้ขึ้นอยู่กับกระทรวงนครบาล และต่อมาสุขาภิบาลท่าฉลอมทำหน้าที่การเก็บขยะ การจุดไฟตามทางตอนกลางคืน การซ่อมถนน ต่อมาก็ขยายไปหัวเมืองแบ่งเป็น สุขาภิบาลเมือง สุขาภิบาลตำบล และสมัยรัชกาลที่ 6 ก็เปลี่ยนสุขาภิบาลตำบลเป็นสุขาภิบาลท้องถิ่น ต่อมาถึงรัชกาลที่ 7 ท่านสนใจท้องถิ่น เพราะว่าบ้านเมืองเวลานั้น ในสังคมโลกมีความเปลี่ยนแปลงมาก ในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้มีการถอดบทเรียนจากการล้มการปกครองของสุลต่านในตุรกี จึงได้สถาปนาระบบการปกครองแบบตะวันตก คือ ประชาธิปไตยครึ่งใบ แต่ว่าก็ให้ความสำคัญกับประชาชน และเห็นว่าการให้ประชาชนได้ทดลองปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดีที่สุด จึงตั้งคณะกรรมการจัดประชาธิปไตย แต่เมื่อรัชกาลที่ 7 ยกร่าง พระราชบัญญัติเทศบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 ไม่ผ่าน ร่างบัญญัติเทศบาลจึงยังคงอยู่ในร่างกฎหมาย เป็นเวลา 2 – 3 ปี และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นายปรีดี พนมยงค์ ในตอนนั้น ไปหยิบร่างกฎหมายฉบับนี้ขึ้นมา และก็เอามาประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2475 คือ ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลฉบับแรก และมีการจัดตั้งเทศบาลฉบับแรกในปี พ.ศ. 2478 ด้วยการยกสุขาภิบาล ขึ้นเป็นเทศบาลเป็น 35 แห่ง และจัดตั้งใหม่อีก 13 แห่ง ปี พ.ศ. 2479 มีเทศบาล 117 เทศบาล แต่ว่าเทศบาลที่ตั้งขึ้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองมีปัญหาเพราะพื้นที่ก็เจริญแตกต่างกัน ผู้บริหารและสภาท้องถิ่น ก็ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งมีระบบพวกพ้อง ระบบ

อุปถัมภ์ ตัวกฎหมายจำกัดภารกิจ และรัฐบาลควบคุมมากเกินไป การปกครองท้องถิ่นในเวลาดังกล่าวจึงถูกมองว่าเป็นการทดลองประชาธิปไตย

ในปี พ.ศ. 2540 ความพยายามจากฝ่ายการเมืองและนักวิชาการจำนวนหนึ่งผลักดันโดยรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ถือเป็นรัฐธรรมนูญยุคใหม่ เป็นยุคแห่งการเริ่มต้นของการปกครองท้องถิ่นและเป็นสากล โดยยึดหลักการสำคัญ 4 อย่างคือ หลักที่ 1) คือ จะต้องให้ประชาชนปกครองตนเองตามเจตนาของชุมชนในพื้นที่ 2) ต้องมีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากประชาชน หรือ ความเห็นชอบสภาท้องถิ่น 3) ให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นและหน่วยให้บริการสาธารณะท้องถิ่นอย่างแท้จริง และ 4) คือ ให้อิสระทั้งทางการบริหาร ทั้งทางการเงิน ทั้งเรื่องบุคคล จะเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 ตั้งแต่มาตรา 282 – 290 ได้กำหนดหลักนี้เอาไว้ทั้งหมด ด้วยการนี้ก็กำหนดให้มีกลไกขั้นตอนการกระจายอำนาจกระจายหน้าที่ งบประมาณ บุคลากร และบังคับให้ออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ในปี พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ใช้มาจนถึงปัจจุบันโดยกำหนดหลักอิสระท้องถิ่น คือ องค์กรที่มีอิสระที่จะบริหารจัดการ สิ่งที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนเอง และรัฐธรรมนูญวางหลักการไว้ว่าจะต้องกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ประชาชนและประโยชน์ของประเทศ และถ้ากฎหมายไม่ได้ระบุไว้ จะมีอำนาจเหนือท้องถิ่นไม่ได้ นอกจากนั้นก็ให้อิสระในการบริหารงานบุคคล ซึ่งวันนี้ก็มีรัฐธรรมนูญระเบียบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น และให้บริหารงานการเงินการคลังทั้งหมด ในขณะเดียวกันกระแสการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ก็ได้มีแนวโน้มคล้ายกับต่างประเทศ ดังเช่น การเกิดจากการต่อสู้ของคนในท้องถิ่น

จากรัฐบาลกลาง (Central Government) ของประเทศอังกฤษ เพราะฉะนั้น จึงได้มีสัญลักษณ์นายกเทศมนตรีลอนดอนต้องถือกุญแจเมืองมาถวาย จะเข้าไปโดยอิสระไม่ได้ ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ เพราะฉะนั้นการปกครองท้องถิ่น รูปแบบการปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีการปกครอง 2 ระดับ คือ รัฐบาลกลาง (Central Government) และ การปกครองท้องถิ่น (Local Government) เกิดจากการต่อสู้ การเรียกร้องของคนในท้องถิ่นให้ยอมรับ การบริหาร และให้ส่วนกลางโอนอำนาจ (Devolution) มิใช่การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) อย่างระบบผู้ว่าราชการหรือมิใช่การกระจายอำนาจ (Decentralized) ให้ประชาชนในท้องถิ่นบริหารจัดการ มีการเลือกตั้งเอง และอำนาจของ การปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีทั้งอำนาจ ของนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจกึ่งตุลาการ ในส่วนของนิติบัญญัติ คือ ออกข้อบัญญัติของนครลอนดอนได้ อำนาจบริหาร คือบริหารจัดการ บริการสาธารณะและการปกครอง อำนาจกึ่งตุลาการ คือ มีตำรวจของตนเอง มีศาลชนต้น และส่วนกลางไม่มีอำนาจกำกับ แต่ยังคงมีกฎหมายกำกับให้ ประชาชนลอนดอนทำตามกฎหมายเฉพาะ นอกจากนี้ในประเทศญี่ปุ่น เกิดขึ้นโดย พลเอกอาวูโซ ดักลาส แมกอาร์เธอร์ ได้นำระบบอเมริกามาใช้ใน ประเทศญี่ปุ่น โดยมีรัฐบาลกลาง (Central Government) และการปกครอง ท้องถิ่น (Local Government) เรียกว่ารูปแบบรัฐบาลท้องถิ่น และอีก รูปแบบของประเทศไทยและยุโรป คือ รูปแบบหน่วยปกครองท้องถิ่น เป็น ส่วนหนึ่งของอำนาจบริหาร ไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจของนิติบัญญัติ อำนาจ บริหาร และอำนาจกึ่งตุลาการ เป็น การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (local administration) จึงเรียกว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศฝรั่งเศส หรือ

ในประเทศไทย ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งจากการบริหาร ราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น มีอำนาจบริหารเท่านั้น เป็นการแบ่งอำนาจจาก ส่วนกลาง มีอำนาจไม่มาก เพียงออกกฎหมายเฉพาะตามที่กฎหมายที่จัดตั้ง ให้ออก เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด มีแต่อำนาจบริหารจัดการ ปกครอง และอำนาจการปกครองส่วนใหญ่มีผลตามกฎหมายเฉพาะหรือรับ ตามอำนาจ อย่างไรก็ตามประเด็นกฎหมายนั้นมีความสำคัญมาก เพราะคือ การจัดสรรประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง ดังนั้น กฎหมายจึงสำคัญมากในการปกครองท้องถิ่น อย่างแผนและขั้นตอนการ กระจายอำนาจ เพื่อให้สิทธิแก่ประชาชนในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ดังนั้นการให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสำคัญในเชิงโครงสร้าง กฎหมายจัดตั้ง อาทิกฎหมาย อบจ. อบต. วันนี้นี้ยังแตกต่างกัน ต้องมีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน 1) องค์กรท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ 2) องค์กรปกครองท้องถิ่นกับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หากไม่ชัดเจนจะเกิดสภาพ ต่างคนต่างอยากทำและไม่เกิดผลดี กับฝ่ายไหน ดังนั้นการจัดทำประมวลกฎหมายท้องถิ่นแบบสมบูรณ์ จึงควรนำ ทุกอย่างมาดูแลให้ละเอียด ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดการบริการ จังหวัดแบบบูรณาการ ซึ่งออกประกาศใช้จะเห็นได้ชัดว่ารัฐไทยกำลังให้ ความสำคัญกับภูมิภาคผ่านการที่ออกฉบับใหม่ รวมถึงมีการถ่ายโอนการ อำนาจ ตามแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจ แต่ภารกิจสำคัญส่วนใหญ่ก็ ยังคงอยู่ส่วนกลางและการตัดสินใจของส่วนกลาง

นอกจากนี้คือเรื่องเมืองอัจฉริยะ รัฐบาลออกนโยบายเมืองอัจฉริยะ อาจจะต้องมีกฎหมายเมืองอัจฉริยะ และมีผู้นำที่สำคัญอย่างเป็นทางการโดย อาศัยอำนาจตามกฎหมาย ที่สำคัญคือเรื่องการถ่ายโอนที่ยังมีปัญหของอยู่

อำนาจได้ถูกถ่ายโอนไปเยอะแต่ปัญหายังมีมาก เช่น เรื่องโอนหน้าที่ การโอนไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เว้นแต่เขียนในรัฐธรรมนูญว่าท้องถิ่นมีเงินเดือนสูงกว่าส่วนกลางส่วนภูมิภาค 1.5 % เรื่องโอนอำนาจหน้าที่ยังคงมีปัญหา ปัญหาที่สำคัญ คือบุคลากร โครงสร้างที่วางไว้ในกฎหมายระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ต้องมีการปรับแก้ไข ส่วนเรื่องงบประมาณของท้องถิ่นมี 2 ส่วนคืองบภาษีค่าธรรมเนียม และงบอุดหนุนจากรัฐบาล ปัจจุบันภาษีทรัพย์สิน ภาษีที่ดินสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในการบริหารท้องถิ่น ในขณะที่เรื่องสาธารณูปการ เช่น การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลเด็ก และการดูแลคนพิการ ส่วนกลางทำไม่ได้ถ้าหากให้เปิดทั่วประเทศ ต้องมีข้าราชการเพิ่มขึ้นจำนวนมาก แต่ท้องถิ่นมีวิธีที่ท้องถิ่นทำอาจจะไม่ได้ใช้บุคลากรของตัวเอง อาจจะมีการจัดจ้างคนภายนอก หรืออาจจะมีการให้งบอุดหนุนบางส่วน แล้วก็ปรากฏว่าเป็นที่พึงพอใจของผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีกับประชาชน แต่ว่าต้องใช้เวลา เมื่อต้องใช้เวลาท้องถิ่นต้องคิดถึงที่เรียกว่าการพาณิชย์ของท้องถิ่นเอาไว้ด้วย

ส่วนที่ 2

ชุดความรู้ปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัย

ชุดความรู้ปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัยเป็นการจัดการความรู้และปฏิบัติงานบนพื้นฐานงานวิจัยในการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว การจัดการวัฒนธรรม และเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ ในการสนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อนและพัฒนาเมืองโดยใช้กลไกการบริหารจัดการการพัฒนาของท้องถิ่น ซึ่งได้นำมาสู่ชุดความรู้ในการปฏิบัติการที่อธิบายถึงการจัดการความรู้ในการยกระดับท้องถิ่นประเทศไทยได้ด้วยนวัตกรรม รวมถึงการมองเห็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงจากการใช้เทคโนโลยีที่นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นประเทศไทย ในขณะเดียวกันนำมาสู่ชุดความรู้ทางด้าน BCG และเศรษฐกิจสีเขียวในการพลิกวิกฤตเป็นโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของโลก การลงทุนของเมืองแบบใหม่และการพัฒนาเมืองทางด้านพลังงาน ส่วนต่อมาก็คือการใช้พื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เห็นว่าท้องถิ่นและประเทศไทยเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาเมืองเป็นแหล่งการเรียนรู้และแหล่งวัฒนธรรม และส่วนสุดท้ายคือเครื่องมือทางการเงินที่อธิบายถึงองค์ความรู้ด้านการลงทุนและการหาแหล่งรายได้ใหม่สำหรับท้องถิ่น

นอกจากนี้ชุดความรู้ดังกล่าวไม่เพียงแต่ได้แสดงถึงองค์ความรู้ในแต่ละส่วนเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงการนำมาปรับใช้และเป็นคำแนะนำในส่วนบทสังเคราะห์ที่ได้นำกรณีศึกษาขององค์ความรู้ในแต่ละชุดและเรียบเรียงออกมาเพื่อเป็นองค์ความรู้ที่สามารถเห็นถึงการพัฒนาจากผลงานวิจัยและปฏิบัติการต่าง ๆ

ชุดที่ 1

ปฏิบัติการ

โครงการการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศเป็นโครงการโดยมีการปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัยในการพัฒนาท้องถิ่นโดยอาศัยองค์ความรู้และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้นำไปสู่ชุดความรู้และงานวิจัย ดังนี้

1. ยกระดับท้องถิ่นไทย ด้วยวิจัย และนวัตกรรม
2. ความท้าทายและโอกาสของโอกาสต่อการพัฒนาประเทศไทยในระบบเศรษฐกิจใหม่
3. พลิกวิกฤตเป็นโอกาสเปลี่ยนอุปสรรคเป็นความท้าทายที่ต้องเอาชนะ
4. ยกระดับท้องถิ่นไทยด้วยข้อมูลเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์
5. Smart City Development Data Driven City
6. City Data Precipitation: ปฏิบัติการสำรวจข้อมูลเมือง
7. นวัตกรรมในการจัดการเมืองสุขภาวะดี
8. ข้อมูลเปิด : โฉมหน้าใหม่ของการพัฒนาท้องถิ่นไทย

ยกระดับท้องถิ่นไทย ด้วยวิจัย และนวัตกรรม

ศ.นพ. สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ²

การพัฒนาว่าการพัฒนาแบบลองผิดลองถูกส่วนใหญ่เกิดปัญหาตามมาภายหลัง โดยในบางครั้งความแตกต่างของบริบทการใช้งานมีความแตกต่างกัน เช่น การปฏิบัติการณ์ที่ได้ผลในพื้นที่หนึ่งแต่ในอีกพื้นที่อาจไม่ได้ผลได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้จะนำไปสู่การศึกษาและนำไปสู่การพัฒนาต่อไป ความท้าทายและโอกาส การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 2 ระลอก คือ

---

² ประธานกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.)

ระลอกแรก คือ การกระจายการดูแลในพื้นที่ ปัจจุบันในท้องถิ่น แต่ละแห่งมีการเจริญทางกายภาพเพิ่มมากขึ้นทำให้ประชาชนในพื้นที่มีการ เป็นอยู่ที่ดี

ระลอกที่สอง คือ พื้นที่ (รวมถึงคน) ต้องได้รับการพัฒนา เมื่อมีการ เจริญเติบโตทางกายภาพแล้ว ย่อมต้องพัฒนาให้คนในพื้นที่ได้เจริญขึ้นด้วย เพื่อความกินดีอยู่ดีของคนในพื้นที่ ท้องถิ่นต้องมีวิธีบริหารจัดการรูปแบบใหม่ มีการดำเนินการด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำความรู้จากการวิจัยและ นวัตกรรมหลายอย่างที่มาช่วยในการพัฒนาพื้นที่

1.1 การติดปีกโดยท้องถิ่น เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ท้องถิ่นจะต้อง ค้นหาโดยท้องถิ่นต้องติดปีกประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) ปีกแห่งทักษะในการค้นหาโจทย์ที่แท้จริง
- (2) ปีกแห่งความรู้เรื่องแหล่งข้อมูลและทักษะในการหา ข้อมูล พัฒนาทักษะการหาข้อมูลที่ถูกต้อง เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลในเว็บไซต์ อาจจะเป็นข้อมูลที่ล้าสมัยไปแล้ว
- (3) ปีกแห่งความคิดสร้างสรรค์ ในเชิงเป้าหมายและ วิธีการจัดการ
- (4) ปีกแห่งความสามารถในการจัดการความรู้
- (5) ปีกแห่งความสามารถในการประสานงาน
- (6) ปีกแห่งความคิดในเรื่องบูรณาการ

(7) ปีกแห่งความสามารถในการประเมินผล

(8) ปีกแห่งทักษะในการหาข้อมูล

การพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ปัจจุบันคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาภูมิภาค เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ถือเป็น 1 ใน 5 เป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายคือ ความต้องการใช้ผลผลิตจากงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำของประชาชน

1.2 ตัวอย่างของการบูรณาการผลงานวิจัย สามารถดำเนินการได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมมีดังนี้

(1) งานต้องตรงกับความต้องการของชุมชน

(2) แบ่งงานและความรับผิดชอบตามประเด็นปัญหา/แนวทางการพัฒนา

(3) ตูตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำการผลิตไปจนถึงการตลาด รวมทั้งระบบบัญชี ต้นทุน

(4) บุคลากรวิชาการในพื้นที่เก็บข้อมูลและรายงาน ดูระบบนิเวศฯ ให้นักวิชาการสามารถทำงาน ในพื้นที่ได้มากที่สุด

(5) บุคลากรของหน่วยงานรัฐ/อปท ที่เกี่ยวข้องร่วมงาน และพร้อมที่จะขยายผลและสนับสนุน อย่างต่อเนื่อง

(6) มีการเก็บข้อมูล ประเมิน และใส่ข้อมูลเข้าในระบบ เพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ นำไปสู่การวิเคราะห์ ผลตอบแทน

(7) ผลงานวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม นำไปใช้เพื่อความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาการ นำไปใช้ เพื่อเป็นผลงานของอปท. หน่วยงานรัฐ มีการจัดรางวัล ค่าตอบแทนให้ ใช้ประโยชน์จากผลผลิต เทคโนโลยีจากการวิจัย ที่ขยายผลและเกิดประโยชน์ในวงกว้างจะกลายเป็น Appropriate technology

(8) จัดกระบวนการเข้าถึง สร้างความร่วมมือและสนับสนุน ชุมชนด้วยความรู้จากการวิจัย

(9) ต้องสร้างการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นการวิจัยในท้องถิ่นต้องคำนึงถึงทุนที่ท้องถิ่นมีโดยให้คนในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางในการทำการวิจัยเพื่อเป็นงานวิจัยของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากจะทำวิจัยในท้องถิ่นต้องศึกษาสิ่งที่จะต้องถูกค้นหาในท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องค้นหาคือ การติดปีก ท้องถิ่นต้องติดปีกแห่งการค้นหาแหล่งข้อมูลความรู้ การจัดการข้อมูล และการบูรณาการผล สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องวิจัยเพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน เมื่อทราบถึงความต้องการของชุมชนแล้ว จะทำให้สามารถวางแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไปได้ ขณะเดียวกันต้องรู้ทิศทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะหากไม่รู้ก็จะไม่สามารถวางแผนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ความท้าทายและโอกาสของโอกาสต่อการพัฒนา ประเทศไทยในระบบเศรษฐกิจใหม่

นายจิตเกษม พรประพันธ์³

ธนาคารแห่งประเทศไทย มีภารกิจหลักคือการมองภาพของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน มีเสถียรภาพ โดยมีมุมมอง 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. Growth การเติบโต เช่น รายได้ของประชาชน
2. stability เสถียรภาพภายในประเทศ เช่น ราคาสินค้าภายในประเทศ เสถียรภาพภายในประเทศ เช่น การค้าระหว่างประเทศ

---

³ ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายนโยบายโครงสร้างเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. inclusivity ความทั่วถึง มุ่งทำให้เศรษฐกิจเติบโตไปอย่างมีเสถียรภาพ ทั่วถึง และกระจายไปทั่วภูมิภาค

ตั้งนั้นหลังจากสถานการณ์โควิด-19 เศรษฐกิจมีการฟื้นตัวชัดเจนขึ้น แต่ยังมีปัจจัยท้าทายในขณะนี้ คือเรื่องอัตราเงินเฟ้อที่ยังคงสูง และอาจจะสูงต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่จะทำให้การใช้จ่าย การลงทุน ทั้งภาครัฐหรือภาคเอกชนมีต้นทุนที่สูงขึ้น ในช่วงปี 1994-1996 เศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวชะลอลง ซึ่งเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างในหลายๆเรื่อง โดยมีอัตราการเติบโตอยู่ที่ 7.3% จากนั้นในช่วงปี 2002-2006 ปี อัตราการเติบโตลดลงมาที่ 5.7% และในช่วงปี 2015-2019 อัตราการเติบโตลดลงไปอีกที่ 3.5% โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราการเติบโตเปลี่ยนแปลงไปเกิดปัจจัยหนึ่งเกิดจากการลงทุนจากต่างประเทศที่ลดลง เนื่องจากในช่วงปี 1994-1996 มีการลงทุนจากต่างประเทศที่ค่อนข้างมาก มีหลายประเทศอุตสาหกรรมย้ายฐานการผลิตเข้ามายังประเทศไทย แต่ปัจจุบันฐานการผลิตจากต่างประเทศมีน้อยลง เนื่องประเทศอื่น ๆ เริ่มมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน อัตราการลงทุนของไทยตั้งแต่หลังวิกฤติปี 40 ทรงตัวอยู่ในระดับต่ำ และ 2 ใน 3 ของการลงทุนเป็นเพียงการลงทุนเพื่อทดแทนของเก่า ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมเกิดการชะลอตัวด้วยในอดีตประเทศไทยเติบโตจากการสะสมทุน โดยสะสมทุนมาจากการลงทุนในเครื่องจักร อุปกรณ์ก่อสร้างต่างๆ การเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างจังหวัดเข้ามาในนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้การขยายตัวเศรษฐกิจดีขึ้น แต่ ในช่วงปี 2000-2010 อัตราการขยายตัวของ GDP เกิดการเฉลี่ยชะลอตัว โดยปัจจัยด้านทุนที่ลดลงจาก 5.0% เหลือ 1.7% ปัจจัยด้านแรงงานลดลงจาก 3.4%

เหลือ 0.7% ขณะเดียวกันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเข้าสู่สังคมสูงวัย กำลังแรงงานในอนาคตจะมีการลดลง และนอกจากปัญหาด้านสังคมสูงวัยแล้ว ประเทศไทยยังขาดแคลนแรงงานทักษะสูงอีกด้วย โดยเฉพาะแรงงานด้าน STEM (Science, technology, engineering, and mathematics)

2.1 ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

ในส่วนของประเด็นปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำโดยกรุงเทพฯเป็นพื้นที่ที่มีความเหลื่อมล้ำน้อยที่สุดในเกือบทุกด้าน ตรงกันข้ามกับภาคอีสานและภาคใต้ที่มีความเหลื่อมล้ำในหลาย ๆ ด้านมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ เศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญความท้าทายรอบด้าน โดยเฉพาะ Mega Trends ที่เป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาวะเศรษฐกิจการเงินโลกผันผวน ความสามารถในการหารายได้ลดลง ความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น และภาวะโลกร้อน/ภัยธรรมชาติ ขณะเดียวกันหน้าต่างของโอกาสการปรับตัวยังถูกอุดร้งเพิ่มเติมจากหนี้ครัวเรือนที่สูงขึ้น เกษตรกรอ่อนแอลง แรงงานได้ผลรับผลกระทบจากโควิด ต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจเชิงพื้นที่เพราะนั่นคือหัวใจการพัฒนาในระบบเศรษฐกิจใหม่ ชุมชน เอกชน และรัฐร่วมมือกัน เพื่อช่วยสร้างโอกาสการเติบโตและสร้างความเข้มแข็งในอนาคต

2.2 กรอบแนวคิดโครงการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ตอบโจทย์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและนำไปสู่เศรษฐกิจที่ยั่งยืน

- (1) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน เอกชน และรัฐ เน้นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใช้ประโยชน์
- (2) ใช้พลังประชาชน/ชุมชนในพื้นที่ขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อตอบโจทย์ให้ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่
- (3) สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยความรับผิดชอบต่อ สังคมและมีระบบติดตามตรวจสอบ โปร่งใส ประเมินผลที่ชัดเจน
- (4) เพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจพื้นที่ผ่านการพัฒนาทรัพยากร ทุนมนุษย์และทุนทางสังคม

2.3 เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ

- (1) แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ
- (2) ลดความยากจน
- (3) เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

2.4 องค์ประกอบที่นำไปสู่ความสำเร็จ

- (1) มีส่วนร่วมจากชุมชน เอกชน รัฐ และกำหนดบทบาทที่ชัดเจน
- (2) กระจายอำนาจการพิจารณาสู่จังหวัดและปรับ กระบวนการให้ยืดหยุ่น คล่องตัว และแตกต่างกันตามพื้นที่
- (3) มีกลไกสนับสนุนเชิงเทคนิคและระบบพี่เลี้ยงช่วย ปฏิบัติการระดับพื้นที่

- (4) มีกลไกติดตามตรวจสอบที่โปร่งใส ประเมินผลได้ชัดเจนและนำไปสู่การขยายผล
- (5) มีกรอบการจัดทำโครงการที่ชัดเจน เน้นกลุ่มเปราะบางที่ขาดโอกาสการพัฒนาและสร้าง Champion จากผู้ที่มีศักยภาพในพื้นที่
- (6) สร้างความรู้สึกร่วมรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของจากคนในพื้นที่
- (7) มีระบบร่วมทุนและระบบบริหารจัดการเงินที่เอื้อให้โครงการเดินหน้าได้ต่อเนื่อง

2.5 ปัญหาขอขวดที่สำคัญ

- (1) การตัดสินใจดำเนินโครงการมาจากส่วนกลาง ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนในพื้นที่
- (2) ชุมชน/หน่วยงานท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านความรู้และเทคนิคในการจัดทำโครงการ
- (3) ขาดการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานและติดตามกฎระเบียบภาครัฐในทางปฏิบัติ
- (4) ขาดกลไกที่ช่วยให้เศรษฐกิจชุมชนยืนได้ด้วยตนเอง รวมถึงการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

2.6 การเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจเชิงพื้นที่โดยคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและแรงงาน

(1) Digital economy พัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์ม สนับสนุนการค้าและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่/พัฒนาระบบ โขลาเซลล์เพื่อ การเกษตร/ Smart city

(2) BCG model พัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรมูลค่าสูง/ เศรษฐกิจหมุนเวียน/อนุรักษ์ ฟื้นฟู และจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ

(3) Silver economy พัฒนาสินค้าและบริการที่มี ลักษณะ Elder-friendly: การพยาบาล/โภชนาการสำหรับ ผู้สูงอายุ ท่องเที่ยว สุขภาพ

(4) Human capital development เพิ่มโอกาสทางการศึกษากลุ่มวัยเรียน และฝึกอบรมเพื่อ ประกอบอาชีพ ที่ใช้ประโยชน์จาก องค์ความรู้ในท้องถิ่น

(5) Social services for vulnerable citizens เพื่อ โอกาสการเข้าถึงสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ ที่มีคุณภาพ

พลิกวิกฤตเป็นโอกาสเปลี่ยนอุปสรรคเป็นความท้าทายที่ต้อง เอาชนะ

นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ⁴

บทบาทหน้าที่ของท้องถิ่นต้องว่าเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่และมีหน้าที่ ๆ หลากหลาย แต่ท้องถิ่นจะแตกต่างจากหน่วยงานอื่น เนื่องจากการมีนายกเทศมนตรีที่ คือ การมีความรับผิดชอบทางการเมือง แผ่นดินเกิดที่อาสาเข้ามาเป็นนายกเทศมนตรี สองประการนี้เป็นสิ่งนายกทุกท่านพึงกระทำต่อบ้านเมือง อย่างที่ทราบกันดีว่าระยะเวลาเมื่อสิบปีที่แล้วเป็นอย่างไร เวลาเข็มนาฬิกาหรือวิทยากรมา ต้องจ่ายค่ามัดจำล่วงหน้าในราคาที่สูงกว่าปกติ บางครั้ง

---

⁴ นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย

มีการยกเลิกกระทันหันเพราะไม่ยอมมาในพื้นที่ยะลา แต่พยายามที่จะสร้างวิกฤตเหล่านี้ให้เป็นโอกาส พยายามให้ท้องถิ่นคือหลักของประชาชน

3.1 วิกฤตระดับโลก

ภาวะวิกฤตโควิด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความขัดแย้ง วิกฤตพลังงาน และภัยธรรมชาติ ที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากการเมืองทำให้เกิดภาวะโลกร้อนสูงที่สุดในโลก ความขัดแย้ง สงคราม การก่อความไม่สงบ ตลอดจนเรื่องราคาอาหาร ส่งผลกระทบต่อโลกทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น

(1) วิกฤติการเมืองและเศรษฐกิจศรีลังกา ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด -19 เปรียบกับปัญหาการขาดแคลนอาหารอย่างหนัก ประกาศน้ำมันหมดประเทศเหลือใช้แค่วันเดียว ประสบปัญหาขาดแคลนทุนสำรองระหว่างประเทศ และยอมรับประเทศ “ล้มละลาย” ซึ่งเกิดจากการบริหารที่ผิดพลาดของรัฐบาลก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(2) วิกฤตสังหารจีน ประเทศจีนต้องลดดอกเบี้ย ขณะนี้ประเทศอื่นๆเกือบทุกประเทศทั่วโลกกำลังเร่งขึ้นดอกเบี้ย หากเศรษฐกิจจีนมีปัญหาอาจจะส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก

(3) วิกฤตสงคราม รัสเซีย - ยูเครน สถานการณ์ความตึงเครียดในยูเครนเพิ่มความเสี่ยงด้านการเมืองระหว่างประเทศ และนำไปสู่

ความขัดแย้งของประเทศมหาอำนาจผ่านทั้งเครื่องมือทางการทหารและเศรษฐกิจ

(4) วิกฤติพลังงานยุโรป ฤดูหนาวกำลังจะมาถึง แต่วิกฤติด้านพลังงานในยุโรปกลับดูรุนแรงขึ้น และราคาแก๊สพุ่งตัมที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการลดการผลิตแก๊สของรัสเซีย และการไม่ขายให้กลุ่มพันธมิตรต่าง ๆ

(5) เศรษฐกิจไทย ไทยได้รับผลกระทบทางมรสุม เมื่อเทียบกับหลายประเทศ อาทิ การขาดดุลการค้า การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และในปี 2020 ตัวเลขติดลบอยู่ที่ -6.2 ในขณะที่เดียวกันปีนี้ได้ตั้งเป้าให้โตประมาณ 3.2 แต่ยังไม่สามารถคาดการณ์ได้

3.2 วิกฤติปัญหาและกรณีศึกษาเมืองยะลา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ เป็นวิกฤติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย หากมองสิ่งที่เป็นปัญหาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาจากภัยธรรมชาติ และปัญหาเศรษฐกิจ จึงเกิดคำถามว่าท้องถิ่นสามารถเข้าไปดูแลได้หรือไม่ เพราะเป็นหน้าที่ผู้บริหารท้องถิ่นทั้งสิ้น โดยในปี 2558 GDP ผลผลิตมวลรวมของจังหวัดยะลาอยู่ที่ 38,000 ล้านบาท ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก แต่เหตุการณ์ความสงบกำลังดีขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรอยู่ 11,000 ล้านบาท GDP ส่วนนอกภาคการเกษตรอยู่ประมาณ 27,000 รวมกันประมาณ 38,000 ล้านบาท เมื่อใดก็ตามหากภาคการเกษตรยังเป็นเช่นนี้ ประชาชนในเมืองจะไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ เพราะประชาชนในจังหวัดยะลา คือ พ่อค้าคน

กลาง แต่ตัวหลักที่แท้จริง คือ ผู้ผลิตภาคเกษตรทั้งสิ้น ในขณะที่เดียวกันความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัจจุบันมีกองทุน ABE กองทุนเสมอภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทาง การศึกษา นำเด็กที่หลุดจากระบบ ตรวจสอบรายบุคคล และดำเนินการค้นหาตัวตนของเด็ก ค้นหาตัวตนของผู้ปกครอง ขณะเดียวกันได้ปรับอาชีพให้ผู้ปกครอง ทหารรายได้และที่ทำกิน โดยเทศบาลนำพื้นที่ในเทศบาลให้กลุ่มผู้เปราะบางประกอบอาชีพ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ เขตเทศบาลนครยะลาไม่มีพื้นที่ป่าเนื่องจากได้ปลูกต้นไม้หมดแล้ว ได้รับรางวัลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอาเซียน ได้ทำ MOU กับอีก 5 เทศบาลรอบเทศบาลนครยะลา แคร่พื้นที่ปลูกป่าร่วมกัน

3.3 การสนับสนุนการทำงานขององค์กรหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

องค์กรหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้เข้ามาสนับสนุนการทำงาน โดยมีบทบาทสำคัญดังนี้

- (1) การยกระดับความสามารถของเมือง
- (2) การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- (3) การใช้หลักเมืองยืดหยุ่น (Resilience City) เป็นหลักในการจัดการเมือง
- (4) ปรับรูปแบบระดมเงิน และเพิ่มโอกาสการลงทุนให้คนในท้องถิ่น

(5) จัดตั้งกลไกการประสานงานระดับเมือง ซึ่งรวมถึงผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสียระหว่างประเทศ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ยกระดับท้องถิ่นไทยด้วยข้อมูลเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์

นายวีระวัฒน์ รัตนวราหะ⁵

Data หรือข้อมูลเทคโนโลยีการใช้แพลตฟอร์ม และ AI หรือปัญญาประดิษฐ์ สามารถนำมาช่วยยกระดับท้องถิ่นผ่านการทำ Digital transformation โดยเป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาเปลี่ยนแปลงมากระดับ และใช้ Data platform และ AI เข้ามาช่วยเทศบาล ซึ่งจากงานวิจัยทั่วโลกเรื่อง Digital transformation พบว่า 80% ของทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ต้องทำ Digital transformation มีแค่ 23% เท่านั้นเองที่ยังไม่ได้ทำ ท้ายที่สุดแล้ว โดยไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐหรือเอกชน

---

⁵ ผู้ประกอบการร่วมทุน บริษัทเอไอ แอนด์ โรโบติกส์ เวนเจอร์ จำกัด

Digital transformation เกี่ยวข้องกับกันทุกระดับ การที่ยากจะเปลี่ยนเทศบาลหรือองค์กรให้สำเร็จ ขึ้นอยู่กับ 4 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ต้องมียุทธศาสตร์กับวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

ปัจจัยที่ 2 ต้องมีการวัดผลที่ชัดเจนและมีผู้นำ

ปัจจัยที่ 3 ต้องมีคนเพราะคนเป็นคนขับเคลื่อนกระบวนการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่ 4 ต้องมีเทคโนโลยีที่ประกอบด้วยข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์และ platform

การทำ Digital transformation ถ้าไม่มีข้อมูลที่ตีพอ 80% มักจะไม่สำเร็จ ในสิ่งที่องค์กรต้องทำ คือต้องสร้างรากฐานของการทำข้อมูลที่ดีก่อน ต่อมาก็คือการเอา analytics หรือ AI มาช่วยในการทำงาน ต่อไปไม่ต้องมีกระดาษแล้ว และสุดท้ายก็จะสามารถสร้างมูลค่าของข้อมูลและเทคโนโลยีจากมันได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการหารายได้เพิ่มให้กับเทศบาลหรือการเอาเทคโนโลยีมาทำให้กระบวนการให้บริการสาธารณะได้รวดเร็วขึ้น

4.1 เทศบาล 4.0

วิวัฒนาการของการกระจายอำนาจในประเทศไทย เรียกว่าเป็นเทศบาลรวมศูนย์ ทุกอย่างทางเดียว สื่อสารทางเดียว สั่งทางเดียวทำ แล้วก็เริ่มเป็นการทำงานแบบเครือข่าย แบบแยกส่วน ที่เรียกว่า Decentralized ก็คือเริ่มมีการให้บริการแก่ประชาชนตามนโยบายของเทศบาล บางอย่าง

เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการตัวเองได้ แต่ยังไม่พอ เนื่องจากพลวัตของโลก ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ในยุคที่เจริญเป็น 3.0 และ 4.0 แพลตฟอร์มหรือเทคโนโลยีที่ทำให้เทศบาล ต้องเข้าใจบริบทว่าโลกเปลี่ยนแปลง โดยในยุค 3.0 คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารส่วนท้องถิ่น มีตั้งแต่ส่วนกลาง เทศบาล ประชาชน และเอกชน เมื่อกล่าวถึงเทคโนโลยี Smart City มีอยู่เป็นร้อยบริษัท ซึ่ง ARV ก็เป็นแค่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายหนึ่ง แค่นั้นเอง บริษัทที่ตั้งเยอะแยะที่อยู่ในบริบทของเอกชน เรียกว่าเทศบาล 4.0

4.2 แพลตฟอร์มดิจิทัล : จุดเปลี่ยนสำคัญของเทศบาล

การกระจายอำนาจ : ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น กระแสการกระจายอำนาจ จะยิ่งทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องกลายเป็นรูปแบบเครือข่าย (network) มากขึ้นกว่าเดิม ดังเช่นเครือข่ายแต่ละรูปแบบดังนี้

(1) เครือข่ายแบบรวมศูนย์ (Centralized Networks)

คือ เทศบาลให้บริการกับประชาชนตามนโยบายของรัฐส่วนกลางเป็นหลัก

(2) เครือข่ายแบบแยกศูนย์ (Decentralized Networks)

คือ เทศบาลให้บริการกับประชาชนตามนโยบายของผู้นำท้องถิ่นเอง

(3) เครือข่ายแบบกระจาย (Distributed Networks) คือ

เทศบาล ประชาชน หน่วยงานส่วนกลาง และภาคีต่างๆ ทำงานร่วมกับแบบ

เครือข่ายที่สามารถพัฒนาใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์และข้อมูลขนาดใหญ่

ดังนั้นเทศบาลต้องทำหน้าที่แพลตฟอร์ม คือ เป็นผู้ที่อยู่และระบบนิเวศในเทศบาล เพราะในเทศบาลมีทั้งเรื่องของรายได้ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการเรื่องคน เทศบาลในฐานะแพลตฟอร์มด้านความคิด กระบวนการทำงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน ต่อจากนี้ไปต้องทำหน้าที่ในลักษณะเป็นแพลตฟอร์ม ทั้งในด้านการให้บริการกับประชาชน ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง และด้านการบริหารจัดการองค์กรด้วยการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และข้อมูลจำนวนมาก (Big Data)

4.3 แพลตฟอร์มการให้บริการ และการบริหารจัดการเมือง

แพลตฟอร์มการให้บริการ และการบริหารจัดการเมือง คือ การศึกษา การรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data, การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย AI/ML การสร้างข้อมูลเชิงลึก (Insights) การเข้าถึงคุณค่าของข้อมูล รวมถึงการกระจายอำนาจแบบเครือข่าย (Distributed Network) การบริหารจัดการข้อมูล และธรรมาภิบาลข้อมูล (ความถูกต้องของข้อมูล ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ และความเสมอภาค) ดังตัวอย่าง เช่น

(1) ประเทศเกาหลี เป็นเมืองดิจิทัลเรียกว่าเป็น Smart Data โดยมีการนำข้อมูลที่มีอยู่มารวมไว้ในที่ ๆ เดียว โดยทีมงานที่บริหาร

เมือง สามารถเอาข้อมูลมาได้แล้วตัดสินใจได้เลย ไม่ต้องรอให้นักวิเคราะห์หรือนักวิจัย วิเคราะห์ ซึ่งใช้เวลานานเป็นเดือน แล้วถึงตัดสินใจ โดยเมื่อมีข้อมูลจะสามารถย่นระยะเวลาการตัดสินใจเหลือแค่ระยะชั่วโมงหรือระยะวัน เป็นข้อมูลที่ใช้ได้จริง คนในเมืองโซลก็สามารถเข้าถึงข้อมูลนี้ได้ ข้อมูลบางอย่างที่เป็นความลับก็สามารถบริหารจัดการข้อมูลได้ เช่น ข้อมูลของกองคลังก็เห็นแค่กองคลัง ซึ่งมีวิธีการจัดการข้อมูลที่ดีและปลอดภัย

(2) สิงคโปร์ สามารถรวบรวมข้อมูลกว่า 1800 ชุดข้อมูล แล้วก็สามารถทำให้มีคนเข้าถึงได้ อย่างในประเทศไทยหลาย ๆ หน่วยงาน กระทรวง ทบวง และกรม เริ่มให้เปิดเผยข้อมูล Open Data ในประเทศไทย ตอนนี้ก็อยู่ในเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเวลาใช้งานจะใช้งานยาก เพราะมันบูรณาการไม่ได้และต้องหาผู้เชี่ยวชาญไปดึงข้อมูล โดยทางเทคนิค คือเปิดให้ใช้ Open Data แต่ยังไม่เต็มที่ได้เต็มที่ แต่สิงคโปร์ คือ สามารถรวมข้อมูลจริง หน่วยงาน กระทรวง ทบวง กรม หรือเทศบาลต่าง ๆ สามารถรวมข้อมูลเข้ามาอยู่ในที่ ๆ เดียว แล้วก็เหมือน one stop service ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ สามารถดาวน์โหลดแพลตฟอร์มได้

(3) บริษัทเอกชน โดยบริษัท Scale.AI เป็นบริษัทระดับโลกและลงทุนเป็นแสนล้านแล้ว ซึ่ง Google มีหุ้นอยู่ในนี้ด้วย เป็นบริษัทที่ Digitizing ข้อมูลทั้งหมดในเมือง ที่เป็นภาพถ่ายให้เป็นดิจิทัลแล้วก็ขาย AI บริษัท Scale.AI เป็นบริษัทที่เน้นทำข้อมูลอย่างเดียวและ Machine Learning AI แล้วบริษัทหลาย ๆ อย่าง เช่น โรงงานจะนำไปใช้ เมืองจะเอาไปใช้ บริษัทรถยนต์อาจจะเอาไปใช้ ก็มาใช้บริการของบริษัทนี้ และบริษัทนี้ก็

ทำข้อมูลเมืองเหมือนกัน กรณีของข้อมูลเมืองหรือเทศบาล เมื่อข้อมูลเยอะ ไม่สามารถทำให้คนทำงานได้ พอมี AI เข้ามาช่วยจะทำให้กระบวนการบริหารงาน แล้วก็จัดเก็บรายได้จับต้องได้

(4) Smart economy Myhelsinki (Finland) ในฟินแลนด์มี App ในการรวมข้อมูลเมืองแต่ว่าจะสามารถรวมเอาข้อมูลของเศรษฐกิจมารวมอยู่ในที่เดียว ช่วยทำ Business matching ให้ SME และเมื่อคนข้างนอกเมืองอยากจะมาลงทุนก็สามารถมาดูข้อมูลเศรษฐกิจของที่นี่ได้ เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการเอาข้อมูลมาขับเคลื่อน

(5) เรื่องสิ่งแวดล้อมหรือ OS Map เป็นแพลตฟอร์มที่เทศบาลในลอนดอน ใช้เรียกว่า OS Map คือ ลอนดอนมีนโยบายและทำแผน 30 ปีอยากจะเปลี่ยนลอนดอนให้เป็นเมืองสีเขียว โดยการนำ Data เพื่อตรวจสอบพื้นที่สีเขียว และให้ทีมนักวิเคราะห์ออกมาแบบว่าในแต่ละปีจะเพิ่มพื้นที่สีเขียวและสร้างสิ่งแวดล้อมอย่างไร ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ โดยเป็นตัวอย่างหนึ่งของเทคนิคที่เรียกว่าการเอา Data มาทำ Urban planning

(6) เรื่องสุขภาพ เกี่ยวกับ Smart Health โดย บริษัท Patientslikeme ทำการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยไม่ว่าจะเป็นโรค เช่น โรคไต โรคมะเร็ง และโรคกระดูก นอกจากที่อยากจะคุยกับหมอ ผู้ป่วยยังอยากจะคุยกับคนที่ป่วยเหมือนกัน เพราะคนที่ป่วยเหมือนกันบางทีจะอธิบายได้ดีกว่าหมอ แพลตฟอร์มนี้นอกจากจะช่วยติดต่อผู้ป่วยกับหมอแล้ว ยังช่วยติดต่อผู้ป่วยกับผู้ป่วยทำให้แพลตฟอร์มนี้มีการใช้งานอย่างมหาศาล

4.4 ข้อมูลดิจิทัลเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของเมืองอัจฉริยะ

Digital Twin คือ เมืองเสมือนดิจิทัล ที่ทำให้สามารถที่จะตัดสินใจจัดการเมืองจากข้อมูลที่มี ภายในเสี้ยววินาที เช่น ตอนนี้นฝนตกหนักมากจะบอกไม่ได้เลยว่าน้ำจะท่วมถนนนี้เมื่อใด แต่ถ้ามีข้อมูล Digital Twin จะสามารถมาดูแพลตฟอร์มบอกนักวิเคราะห์ที่ใช้แพลตฟอร์มนี้ วิเคราะห์เสร็จภายใน 2 นาที และสามารถบอกได้ว่าน้ำจะท่วมตรงไหน ดังนั้นก่อนที่จะเป็น Smart city ได้ต้องมีข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของเมืองอัจฉริยะ ที่เป็นดิจิทัลก่อน

4.5 แพลตฟอร์มข้อมูลเมืองดิจิทัล City Digital Data platform (CDDP)

แหล่งรวบรวมข้อมูลดิจิทัลที่รองรับการเชื่อมต่อระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในเมืองอย่างเป็นระบบ และระบบประมวลผลอัจฉริยะที่ใช้ AI เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อใช้วางแผน บริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาเมืองที่มีความซับซ้อนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่เมือง และพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ Data platform ถ้าไม่มีดิจิทัล Application หรือระบบสนับสนุน จะไม่มีประโยชน์เหมือนกับมีข้อมูลแต่ไม่เกิดประโยชน์ ถ้าจะให้เกิดประโยชน์ควบคู่กันต้องมี Digital Data platform

4.6 แพลตฟอร์มเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของเทศบาล

(1) City Digital Data Platform ชุดข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึกระดับเมือง สำหรับวางแผน บริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาของเมือง เพื่อเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ

(2) ระบบบริหารทรัพย์สิน ระบบที่ช่วยบริหารจัดการงานบริการสาธารณะและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ไฟส่องสว่าง ฝาท่อ ต้นไม้ ทางเดินเท้า กล้องวงจรปิด เป็นต้น

(3) ระบบภาษีโรงแรม ระบบการจัดการภาษีโรงแรม เพื่อติดตามสถานะและตรวจสอบยอดชำระค่าธรรมเนียม ช่วยเพิ่มรายได้ให้ อบจ. และจัดการยอดค้างชำระได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ระบบภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ระบบบันทึกข้อมูลแบบสำรวจเชิงพื้นที่เกี่ยวกับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างแสดงรายงานคำนวณภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงบริการยื่นเอกสารและทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์

(5) ระบบภาษีป้าย ระบบจัดเก็บภาษีและประเมินราคาภาษีป้ายอัจฉริยะ แบบครบวงจร (One Stop Service) ตั้งแต่การยื่นแบบฟอร์มคำร้องออนไลน์ การตรวจสอบยอดชำระ และการติดตามสถานะ

(6) ระบบควบคุมอาคารและอนุมัติการก่อสร้าง ระบบบริการประชาชนด้านการอนุญาตก่อสร้าง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาโรงเรียนต่างๆ เกี่ยวกับอาคาร อีกทั้งยังมี Mobile Application ให้ประชาชนร้องเรียนปัญหาการก่อสร้างได้อีกด้วย

(7) งานสวัสดิการสังคม Social Welfare ระบบติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก และผู้ป่วย

(8) งานจัดการด้านภัยพิบัติ Emergency Management ระบบสำรวจจัดการและคาดการณ์ความเสี่ยงที่เกิดจากเหตุภัยพิบัติ

(9) งานภาษี Government Tax ระบบบริหารจัดการงานภาษีของอปท.แบบครบวงจร

(10) งานแจ้งเหตุร้องเรียน Public Report ระบบแจ้งเรื่องร้องทุกข์จากประชาชน

(11) งานบริการสาธารณะ Public Works ระบบบริการสาธารณะเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณสุข

(12) สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม Health and Environment ระบบวางแผนการให้บริการสาธารณสุข

4.7 ระบบแพลตฟอร์มข้อมูลเมืองที่มีความยืดหยุ่นสูง สำหรับการใช้งานและมีความปลอดภัยด้านข้อมูลตามมาตรฐานสากล

(1) Data-as-a-Service คือ ใช้ข้อมูลเท่าที่ใช้ เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับเมืองมีอยู่แล้วทั้งหมด 150 ชุด การจะดึงมาใช้งานนั้นสามารถทำได้ทันที ไม่มีความจำเป็นต้องมีนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

(2) Platform-as-a-Service คือ มีข้อมูลแล้ว บริษัทสามารถติดตั้งโครงสร้างพื้นฐานให้และไม่ต้องห่วงเรื่องดูแล เพราะมีผู้ดูแล 24 ชั่วโมง ดูแลตลอดเวลาและดูแลสเกลทั้งประเทศ

(3) AI-as-a-Service คือ ไม่จำเป็นต้องไปจ้างนักวิเคราะห์ เพียงแค่มีโจทย์ที่แสดงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นก็นำมาสร้างเป็นปัญญาประดิษฐ์แล้วนำมาวิเคราะห์ต่อได้

ดังนั้นเทศบาล 4.0 เป็นแพลตฟอร์มที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเมืองและเทศบาลด้วย ถ้ามองเทศบาลเป็นแพลตฟอร์ม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในเทศบาล สามารถมาเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่สร้างมูลค่าก็จะเกิด

4.8 แพลตฟอร์มข้อมูลเมืองสามารถช่วยส่งเสริมการพัฒนาของประเทศในหลากหลายด้าน

(1) การเงินและการธนาคาร การประเมินความเสี่ยง การวิเคราะห์การลงทุน ตรวจสอบการฉ้อโกง การตลาดเชิงพื้นที่

(2) เมืองและหน่วยงานภาครัฐ เมืองอัจฉริยะ Open Data การบริการประชาชน การบริการสาธารณะ

- (3) การคมนาคมและการขนส่ง การวางแผนการขนส่ง การจัดการเขตการวีรรถ การควบคุมและติดตามการขนส่ง
- (4) อสังหาริมทรัพย์ การวิเคราะห์การลงทุน การตั้งราคาที่เหมาะสม การหารายได้จากข้อมูล
- (5) โทรคมนาคมและการสื่อสาร การวิเคราะห์โครงข่าย โทรคมนาคม การหารายได้จากข้อมูล ลดการยกเลิกการให้บริการ
- (6) สาธารณสุข การจัดการขอบเขตการให้บริการ การวิเคราะห์ที่ตั้ง การวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญของการบริการสาธารณสุข
- (7) ธุรกิจค้าปลีก การวิเคราะห์ที่ตั้ง แผนที่ในอาคาร การออกแบบห่วงโซ่อุปทาน
- (8) สาธารณูปโภค การวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการใช้พลังงานไฟฟ้า

Smart City Development Data Driven City

ศ.ดร.เอกชัย สุมาลี⁶

เมืองคือพื้นที่พักอาศัย พื้นที่ทำกิจกรรมทางชีวิตทางสังคมทางธุรกิจ แลกเปลี่ยนในเรื่องข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ในเชิงสังคมและวัฒนธรรม เมืองแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ด้านทางกายภาพ คือโครงสร้างถนน ตึก บ้านเรือน ต้นไม้ และอีกส่วนหนึ่งนั่นคือ ผู้คนที่อยู่ภายในเมือง การบริหารจัดการเมืองในอนาคตอีก 5-10 ปี ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มักจะเน้นการพัฒนาเมืองให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และตอบโจทย์การใช้ชีวิตของคนในพื้นที่ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาสิ่งที่จะเข้ามากระทบในแง่ของการจัดการเมือง การบริหารเมือง โดยเริ่มตั้งแต่รูปแบบการบริหารชีวิตของประชาชน ที่เปลี่ยนไปเมื่อเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามี

---

⁶ อาจารย์ประจำหลักสูตรสถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบาทในการดำรงชีวิต เทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีพลวัต ทำให้โลกเปลี่ยนไป การใช้ชีวิตของผู้คนก็เปลี่ยนไป ฉะนั้นความต้องการหรือความคุ้นเคยในการใช้ชีวิต ที่สำคัญคือความคาดหวังของผู้คนก็เปลี่ยนไป ทำให้บทบาทของผู้บริหารจัดการเมืองจำเป็นต้องเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงนี้ ต้องรับรู้และให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงนี้

ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เชื่อมติดกับมนุษย์แล้ว โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือที่ประชาชนทุกคนจำเป็นต้องใช้งานทุกวัน ประชาชนคุ้นชินกับการใช้ผ่าน Digital platform โดยเฉพาะแอปพลิเคชัน ด้านการเงิน ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเดินทาง การเข้าถึงทรัพยากรต่าง และด้านสันตนาการบันเทิง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงรอบตัวที่ถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับการใช้ข้อมูลและสร้างข้อมูลอยู่ตลอดเวลา อีกสิ่งหนึ่งที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงรวดเร็วในช่วงไม่เกิน 10 ปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากตัว Smart Phone ระบบสื่อสารที่คุ้นเคยแล้ว คือเทคโนโลยีที่เรียกว่า internet of things หมายความว่า ในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวจะถูกเชื่อมโยงเข้ากับอินเทอร์เน็ตเชื่อมกับสิ่งที่รับรู้สภาวะรอบตัวได้ ในมิติของเมืองอาจจะเป็น เสาไฟฟ้า ที่อาจจะสามารถบันทึกข้อมูลสภาพแวดล้อมแบบเรียลไทม์ แล้วส่งกลับไปยังหน่วยงานฐานข้อมูลกลางได้ตลอดเวลา เหตุผลที่ทำให้เกิดการพัฒนาดังกล่าวเพราะว่า

(1) ต้นทุนเทคโนโลยีที่ต่ำทุกปี อุปกรณ์เซ็นเซอร์ที่ตรวจรับฮอริโมนต่าง ๆ ได้นั้นมีต้นทุนที่ลดลงทุกปี

(2) ต้นทุนของการสื่อสารลดลง 40 เท่า

(3) ต้นทุนในการจัดเก็บและประมวลผลลดลง 60 เท่า
จึงเป็นเหตุให้การขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ รอบตัวไม่ว่าจะเป็นภาคธนาคาร E-commerce ภาคธุรกิจต่างๆ มีการใช้งานที่เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นการขับเคลื่อนเทคโนโลยีจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทุกองค์กรกำลังทำให้ประชาชนคุ้นเคยกับการใช้ข้อมูลการให้บริการตลอดเวลา อีกสิ่งหนึ่งที่ internet of things ต้องการสร้าง คือ เมืองที่มีรูปแบบการติดตั้งอุปกรณ์ที่สามารถตรวจจับสภาวะต่าง ๆ ในเมืองได้จากประชาชนเองจากโครงสร้างพื้นฐานเมือง อุปกรณ์การเคลื่อนที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในเมือง จะเชื่อมโยงทุกอย่างเข้ามามีด้วยกันแล้วส่งข้อมูลไปที่ระบบจัดเก็บข้อมูลที่เรียกว่าระบบ Cloud เมื่อมีการเชื่อมโยงข้อมูลทั้งสองทางแล้ว Application หรือการพัฒนากระบวนการให้บริการผ่านซอฟต์แวร์ ผ่านระบบเว็บไซต์หรือแอปโทรศัพท์มือถือต่างๆ ก็สามารถพัฒนาขึ้นมาได้จากโครงสร้างของตัวเอง ฉะนั้นภาพเมืองในอนาคตหรือแม้ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าองค์กรประกอบเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่อยู่ภายในเมืองจะเริ่มมีระบบอุปกรณ์ที่สามารถติดตั้งเชื่อมโยงที่กายภาพ เพื่อรับรู้สภาวะโดยรอบปรับปรุงการใช้งาน แลพบมีการส่งข้อมูลเชื่อมโยงกลับมาที่ระบบฐานข้อมูลที่รองรับข้อมูลเหล่านี้อยู่ตลอดเวลา

5.1 องค์ประกอบของเมือง

การที่เมืองจะพัฒนาแล้วใช้ระบบเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อนจะทำให้เมืองหรือการให้บริการของเมืองกลายเป็นเมืองที่มีความชาญฉลาด โดยจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ดังนี้

(1) Automation มีความอัตโนมัติแบ่งเบาภาระมนุษย์ และมีกระบวนการขั้นตอนที่ถูกกำหนดไว้ ถูกสร้าง Logic ในการจัดการไว้ เพื่อที่จะทำให้เกิดงานที่สามารถดำเนินการได้โดยอัตโนมัติ ขณะเดียวกันอัตโนมัติไม่ได้จำเป็นที่จะต้องเป็น A ที่ซับซ้อน เพียงแค่มีกระบวนการขั้นตอนที่ระบุไว้ชัดเจนความเป็นอัตโนมัติก็เกิดขึ้นได้

(2) Optimization มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการทำงานแบบเดิม

(3) Simplification สิ่งที่เคยทำไม่ได้/ยาก สามารถทำให้ง่ายขึ้นได้

ดังนั้น การที่จะนำเอาระบบดิจิทัลหรือระบบข้อมูลมาทำให้เมืองฉลาดขึ้นต้องคำนึงถึงกระบวนการในการให้บริการ กระบวนการในการวางแผน กระบวนการในการสื่อสารกับประชาชนกับเมืองกับภาคธุรกิจที่อยู่ในเมืองว่าในทุกขั้นตอนนั้นสามารถทำให้มีความเป็นอัตโนมัติมากแค่ไหน มีประสิทธิภาพสูงหรือไม่ และทำได้ง่ายหรือไม่ สามองค์ประกอบหลักนี้จึงบอกได้ว่ารูปแบบการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในการนำไปปฏิบัติ ทุกองค์ประกอบในการดำเนินงานของเมือง

5.2 ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นเมืองอัจฉริยะ

กระบวนการที่ทำให้เป็นเมืองอัจฉริยะ สิ่งแรกที่ต้องเข้าใจคือ ต้องเข้าใจบริบทของการตัดสินใจของเมือง โดยเมืองจะต้องตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้อง มีรูปแบบการวางแผนในอนาคตเพื่อที่จะรองรับการเติบโตของเมือง และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีวิธีการนำการตัดสินใจไปสู่การดำเนินการและมีการตรวจสอบผลลัพธ์อย่างชัดเจน ซึ่งเมืองหรือท้องถิ่นมีหน้าที่ที่ต้องทำ 3 หน้าที่หลัก ได้แก่

(1) หน้าที่ประจำอำนาจหน้าที่ โดยจะต้อง ครอบคลุมทุกคน (coverage/enlargement) ดุ ดั ว ย เ ล น ส์ ล ะ เ อ ย ี ด (deepening/enrichment) ทำให้ดีกว่าเดิม (betterment) และจัดทำสิ่งใหม่ๆ (innovative)

(2) หน้าที่เพื่อการพัฒนาและการสร้างสังคมที่ดีขึ้น โดยต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของทุกคน/ทุกมิติ (quality of life) และคุณภาพสังคม (quality of society)

(3) หน้าที่เพื่อการสร้างเศรษฐกิจ ต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในเมือง

5.3 องค์ประกอบของเมืองกับการสร้างความชาญฉลาด

- (1) การตัดสินใจและการรับฟังความคิดเห็น
- (2) กระบวนการดำเนินงานของเมือง

- (3) กระบวนการรับรู้ปัญหาและวางแผนแก้ไขปัญหของเมือง
- (4) การจัดการด้านกายภาพของเมือง
- (5) การจัดการด้านการให้บริการของเมือง
- (6) การสนับสนุนการดำเนินการทางธุรกิจต่างๆ

5.4 เครื่องมือที่สามารถสร้างความฉลาดให้กับเมือง

(1) การตัดสินใจและการรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เครื่องมือ Social network tool ผู้คนใช้ Social Network เป็นส่วนใหญ่ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา และนำสิ่งนี้มาสร้างเป็นเครื่องมือให้ข้อมูลเชื่อมโยงการรับรู้ข้อมูลจากประชาชนได้

(2) กระบวนการดำเนินงานของเมือง โดยใช้เครื่องมือ Work Flow Tool E-Document เมื่อก่อนข้อมูลที่เป็นเอกสาร กระดาษ หรืออื่น ๆ เกิดขึ้นในกิจกรรมที่ให้บริการ แต่ไม่เคยถูกเก็บเป็นข้อมูล โดยสามารถใช้แนวคิดเครื่องมือ เช่น ระบบ E-Document มาสร้างกระบวนการได้

(3) กระบวนการรับรู้ปัญหาและวางแผนแก้ไขปัญหของเมือง โดยใช้เครื่องมือ Report app/map เป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้ประชาชนสามารถแจ้งปัญหาเข้ามาได้อย่างสะดวก เพื่อนำไปสู่การรับรู้และแก้ไขปัญหได้อย่างรวดเร็วต่อไป

(4) การจัดการด้านกายภาพของเมือง ใช้เครื่องมือ Visualisation tool/map/GIS เพื่อสร้างภาพในจินตนาการออกมาให้เห็นได้ชัดเจนเพื่อให้เข้าใจและทดลองใช้งานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงได้

(5) การจัดการด้านการให้บริการของเมือง ใช้เครื่องมือ Service app workflow tool สามารถทำให้เกิดการให้บริการผ่าน Application ผ่านเทคโนโลยีบริการต่างๆได้

(6) การสนับสนุนการดำเนินการทางธุรกิจต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ Data portal payment gateway สามารถนำข้อมูลที่ ที่จัดเก็บไว้ของเมือง นำมาทำเป็น data forma ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ระบบการชำระค่าธรรมเนียมภาษีต่าง ๆ ทำให้ประชาชนสามารถชำระค่าบริการเหล่านั้นผ่าน payment gateway ได้

5.5 Data governance concept

ข้อมูลที่เกิดขึ้นมาหรือข้อมูลที่จะใช้กลายเป็นทรัพยากรใหม่ ข้อมูลสามารถใช้ในการวางแผนได้ ใช้ในการตรวจสอบประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ข้อมูลใช้ในแง่ของการให้บริการได้ และสามารถใช้ในการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นโดยหลักและวิธีการใช้ข้อมูล ปัจจุบันปริมาณข้อมูลมีอยู่อย่างมหาศาล มีหลากหลายรูปแบบ จนเกิดเป็นแนวคิดที่เรียกว่า Big Data มีลักษณะเป็นข้อมูลที่เยอะและไม่สามารถเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ได้ มีความหลากหลายของข้อมูล ทั้งรูปแบบเสียง รูปแบบข้อความ รูปแบบภาพ เป็นต้น และมีความเร็วของข้อมูลที่เร็วมากตลอดเวลา และมีมหาศาลเชื่อมโยงกัน จน

ผลักดันให้เกิดทรัพยากรในการ สร้างบริการเมืองโดยอิงจากข้อมูลข้อมูลในการใช้งาน เรียกว่า Data governance concept โดยในตอนแรกต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูล ขั้นตอนต่อมาต้องเข้าใจว่าข้อมูลนั้นจะนำไปใช้จริง ๆ อย่างไร ผลกระทบต่อนโยบาย มีผลกระทบต่อการให้บริการประชาชนอย่างไร หากเข้าใจใน 2 ขั้นตอนนี้ก็จะทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีรายละเอียดที่จำเป็นมากขึ้น

5.6 องค์ประกอบสำหรับการสร้าง Data analysis สำหรับ Smart City

(1) Data Concept คือ ที่มา/รูปแบบของข้อมูล และความสัมพันธ์ของข้อมูล

(2) Data Collection ประกอบด้วย ระบบเก็บข้อมูล ระบบสื่อสาร และระบบแบ่งปันข้อมูล

(3) Data Usage เป็นความสามารถการกำหนดผู้ใช้ข้อมูล และประโยชน์โดยตรงของข้อมูล

5.7 การบูรณาการข้อมูลเมืองและกรณีศึกษาเมืองร้อยเอ็ด

การบูรณาการข้อมูลจะทำให้เห็นข้อมูลเมืองเป็นภาพเดียวที่สมบูรณ์ ได้แก่ ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นที่พักอาศัย ข้อมูลสิ่งแวดล้อม ข้อมูลหน่วยงานภาครัฐ และข้อมูลการจราจรขนส่ง ยกตัวอย่างเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดที่มีระบบเก็บข้อมูล เป็น Online platform เพื่อให้ประชาชนติดต่อสื่อสาร ร้องเรียน รายงานเหตุฉุกเฉิน แจ้งข่าว

ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆกับทางเทศบาลได้ รวมทั้งสามารถดูภาพกล้องวงจรปิดทั่วเขตเทศบาล อีกทั้งยังมีฟังก์ชันแนะนำโปรแกรมท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวเทศบาลต่างๆ และข้อมูลอื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ซึ่ง platform แบบนี้ เป็นการสร้างพื้นฐานของการให้บริการของเมืองผ่าน Digital Service portal ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นการเพิ่มความยืดหยุ่นคล่องตัวของการติดต่อสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนผ่าน Digital contract portal ที่ตอบสนองอย่างรวดเร็วทั้งการสื่อสารเชิงรุก และการสื่อสารเชิงตอบสนอง

City Data Precipitation: ปฏิบัติการสำรวจข้อมูลเมือง

นายวีระวัฒน์ รัตนวราหะ⁷ และอาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย⁸

การมีเป้าหมายร่วมกันของ ARV และ บพท. ที่จะเข้าไปสนับสนุน เพื่อช่วยเทศบาล ในการจัดเก็บภาษีรายได้เพิ่มมากขึ้น ลดรายจ่าย เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ช่วยลดภาระของเทศบาล ในส่วนนี้เราจะเอาเรื่องของระบบปัญญาประดิษฐ์เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งในส่วนนี้เองจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่แผนปฏิบัติการที่ทาง ARV ร่วมกับทาง บพท. จะลงไปทำกับทางเทศบาลต่าง ๆ ซึ่งมีแบบประเมินดิจิทัลมาให้เทศบาลทำโดยเป็นการประเมินความพร้อมด้านดิจิทัลเบื้องต้นที่มองใน 5 ด้าน ได้แก่

- 1.ด้านเทคโนโลยี
- 2.บุคลากร

⁷ Entrepreneur in Residence Commercial AI and Robotic Ventures (ARV)

⁸ นักวิจัยอาวุโส ศูนย์ปฏิบัติการและส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนำอยู่

- 3.ความปลอดภัยทางไซเบอร์
- 4.การบริหารและบริการ
- 5.ข้อมูลดิจิทัลที่เทศบาลเก็บอยู่

เมื่อได้ข้อมูลจะสามารถนำไปวิเคราะห์โดยผลลัพธ์จากการวิเคราะห์จะนำไปสู่การวิเคราะห์โอกาสในการพัฒนาที่สามารถใช้ในเรื่องของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์รวมไปถึงเรื่องของฐานข้อมูลที่ทาง ARV และ บพท. เข้าไปช่วย ARV และ บพท. จะหาแนวทางการจัดการต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่จะเข้าไปช่วยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยหากมองในกรอบใหญ่ขณะนี้จะเป็นในเรื่องของ Smart City เช่น การจัดการขยะ การจัดเก็บภาษี การติดตามผู้สูงอายุ และการช่วยเหลือต่าง ๆ ที่จะอยู่ในระบบฐานข้อมูลกลาง ซึ่งส่วนนี้จะเข้าไปช่วยเทศบาลในการสร้าง Smart City ให้เกิดขึ้นกับเทศบาลแต่ละแห่ง

ปัจจุบันสิ่งที่ ARV ร่วมกับ บพท. กำลังพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของเทศบาล โดยมีทั้งเรื่องฐานข้อมูลกลาง ระบบภาษี ระบบบริหารสินทรัพย์ ระบบขออนุญาตก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการบริหารจัดการด้านขยะ ด้านฝุ่น ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่จะเข้าไปช่วยสนับสนุนทางเทศบาล แบบฟอร์มสำหรับเทศบาลสอบถามข้อมูล โดยมีผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินส่งกลับไปให้ทางเทศบาลต่างๆ ARV และ บพท. จะวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อเข้าไปช่วยสนับสนุนเทศบาลต่าง ๆ ต่อไป

นวัตกรรมในการจัดการเมืองสุขภาวะดี

รศ.วิรุฬห์ ศรีบริรักษ์⁹ ผศ.ดร.พัชรินทร์ พูลทวี¹⁰ และนายภาณุวัฒน์ พรหมศิริ¹¹

สุขภาพถือเป็นบทบาทที่สำคัญของท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยปัจจุบันมีงบประมาณและมีบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่จะมีการถ่ายโอนไปสู่สังกัดทางด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้นคือการดูแลสุขภาพของประชาชนให้มีสุขภาพแข็งแรงปกติ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง หรือคนที่มีภาวะโรคเรื้อรัง เช่น

⁹ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และ ผู้ก่อตั้ง กิน-อยู่-ดี แพลตฟอร์ม

¹⁰ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹¹ Co-Founder & General Manager บริษัท เซนโกรท จำกัด

เบาหวาน ความดัน ที่ไม่มีคนดูแลและเข้าไม่ถึงกระบวนการรักษาต้องได้รับความช่วยเหลือและนำเข้าสู่ระบบ

7.1 วิฤตสถานการณ์ในไทยที่กระทบการดูแลสุขภาพ

การพัฒนาที่ผ่านมายังต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากภายนอกและติดกับดักรายได้ปานกลางที่สูง ภายหลังโควิดก็ยิ่งเกิดผลกระทบหนัก ทำให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจลดลง จึงเกิดผลกระทบมากในปัจจุบันและอาจจะมีผลกระทบมากขึ้นในระยะยาว กล่าวคือการที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวแล้ว และอยู่ในตำแหน่งที่อันตรายในเรื่องของสวัสดิการ งบประมาณที่เข้าถึงการดูแลจะต้องใช้มากขึ้นในขณะที่งบประมาณมีน้อยลง ขณะเดียวกันคนที่ดูแลก็ลดน้อยลง ฉะนั้นเมื่อมองอนาคตของประเทศต้องระบุดูด้วยว่าต้องมองในมิติที่สำคัญ ซึ่งประเด็นการพัฒนาเหล่านี้มีการพูดถึงมาอย่างยาวนานในเรื่องของการตั้งเป้าหมายว่าจะต้องสร้างนวัตกรรมขึ้นมา แต่ประเด็นสำคัญคือการยกระดับการศึกษาในเรื่องของการใช้นวัตกรรม และสร้างเทคโนโลยีที่พึ่งพาตัวเอง และต้องอยู่บนพื้นฐานของการรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการพัฒนาที่สำคัญที่สุดคือพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย คือ ระดับอำเภอ จะสร้างให้เข้มแข็งขึ้นจนกลายเป็น smart district จากนั้น smart city , city province, city Thailand ก็จะเกิดขึ้นตามมา โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จนี้จะประกอบไปด้วย

(1) City development co-creation ธุรกิจในพื้นที่ ที่อยู่ในเมือง บริษัทพัฒนาเมืองทั้งหลาย บริษัทต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ รวมถึงประชาชนต้องร่วมกันคิดว่าจะแก้ปัญหา

(2) Citizen centric approach คือการมองที่ประชาชนเป็นหลัก

(3) Holistic platform via ppp model ต้องหาแบบฟอร์มที่เข้ากันได้และรองรับระหว่างภาครัฐกับเอกชน

(4) Exposome หากเป็นเมืองแห่งสุขภาพต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่าความเสี่ยงต่อสุขภาพและการประเมินผลกระทบ

อย่างไรก็ตามหากมองในมุมการพัฒนาในระดับนโยบายในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ (Hard Infrastructure) ที่ได้วางระบบไปแล้วในระยะแรกไม่ว่าจะเป็นระบบที่เป็น Network CCTV connectivity ER operation core facilities แต่สิ่งที่ยังติดขัดอยู่นั้นคือ โครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรฐาน (Soft Infrastructure) โดยเฉพาะที่เราจะพูดถึงคือ Digital health care และมุ่งพัฒนาต่อให้เกิดเป็นบริการ ที่จะต้องมีการคิดค้นให้เกิดกระบวนการขึ้นมาในอนาคต ทำให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้แล้วจะกลายเป็น smart City โดยทันที แต่จะต้องรู้ถึงที่มาของวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ หากเปรียบเทียบกับร่างกายคน ยกตัวอย่างเช่น ที่ประเทศญี่ปุ่นมีการสื่อสารกันมานานแล้ว ผู้คนยอมรับกันเป็นอย่างมากในเรื่องของการมีเซ็นเซอร์จับความรู้สึกของผิวหนัง สภาพแวดล้อมรอบตัวได้ แล้วร่างกายหรือเซลล์ประสาทต้องดีพอเพื่อที่จะคิดได้ว่าเราจะแก้ปัญหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ตอบสนองกับผิวของที่เปรียบเสมือน Sensor ของเมือง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะมาช่วยในการวิเคราะห์ในฐานะ City wellness platform หรือเมืองสุขภาพที่ดี

ต้องมองไปตั้งแต่อาหารการกินปลอดภัยแค่ไหน เรื่องการใช้ชีวิต ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

7.2 กิน-อยู่-ดี platform บริการนวัตกรรมดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

กิน-อยู่-ดี platform บริการนวัตกรรมดูแลสุขภาพแบบองค์รวมได้รวมเอาต้นน้ำกลางน้ำปลายน้ำไว้เพื่อให้ตอบโจทย์ที่เป็นเรื่องของสุขภาพความปลอดภัย แล้วเรื่องอาหาร โดยวิธีมองคือ เริ่มจากการมองจากตัวบุคคลที่ยังสามารถดูแลตัวเองได้ ต่อมาเป็นการดูแลแบบครอบครัวที่สามารถดูแลกันเองได้แต่มี อสม. เข้ามาดูแลเพิ่มเติม ต่อมาที่ชุมชนหรือเมืองที่มีสถานพยาบาลขนาดเล็กดูแล ก่อนที่จะไปสู่โรงพยาบาลขนาดใหญ่ โดยให้จังหวัด อบจ. เทศบาลมีบทบาทสำคัญมากในการเชื่อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น โรงพยาบาลชุมชน/เอกชน ศูนย์สุขภาพชุมชน/เอกชน คลินิกชุมชน/เอกชน เมือง/ชุมชน/หมู่บ้าน ข้อมูลกิจกรรมและสุขภาพเบื้องต้น ข้อมูลสุขภาพจากเครื่องมือทางการแพทย์ ข้อมูลสุขภาพจากการวินิจฉัยโดยแพทย์ ซึ่งเทคโนโลยีอาจจะใช้เวลาดำเนินการเพียงแค่ 3 - 4 ปีแรก แต่การดำเนินการนั้นต้องดำเนินงานต่อไปเป็นอีก 10 ปีและต่อไปเรื่อยๆ ดังนั้นการดำเนินงานเป็นเรื่องที่สำคัญต่อเนื่อง เพราะข้อมูลต้องเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการวางนโยบายในแต่ละพื้นที่ เห็นจุดเด่นและจุดที่ต้องแก้ไขของแต่ละพื้นที่ว่าจะต้องวางแผน จึงจะต้องมีการเก็บข้อมูลหรือให้ชุมชนป้อนข้อมูลตลอดเวลา หรือ Local Business ทำหน้าที่ช่วยเป็นแรงเสริมในเวลาที่ไม่ออกเหนือจากเวลาราชการ ทำหน้าที่เติมเต็มในการสังเกตการณ์ภาพพื้นที่เมืองเพื่อออกคอยรับมือและแก้ไขกับปัญหา วิเคราะห์ภาพรวมที่เกิดขึ้น

ทั้งหมดจากการดำเนินงานได้ ดังเช่นช่วงการเกิดวิกฤตโควิดถือเป็นตัวสะท้อนที่ดีมาก เนื่องจากทำให้ต้องหันมาให้ความสำคัญกับทุกผู้มีส่วนได้เสียของเมือง ไม่ว่าจะเป็น ที่อยู่อาศัย ชุมชน โรงเรียน สถานที่ราชการ อาคารสำนักงาน นิคมอุตสาหกรรม สถานที่ท่องเที่ยว แหล่งบันเทิง โรงแรม ร้านค้า ตลาด ห้างสรรพสินค้า

7.3 แพลตฟอร์มการดูแลสุขภาพต่าง ๆ

(1) Self Care/Family Care Service และ Community care Service การให้บริการเป็นในส่วนของแอปพลิเคชัน ชื่อ AIDERT CONNECT เน้นในเรื่องของการเก็บบันทึกข้อมูลสุขภาพ ติดตามแนวโน้มข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล การที่จะไปเก็บประวัติสุขภาพพื้นฐานโดยสามารถที่จะเก็บพวกข้อมูลกิจกรรมของผู้ใช้งานได้ เช่น การก้าวเดิน การใช้แคลอรีแต่ละวัน รวมถึง การเชื่อมโยงกันในครอบครัว การดูแลตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่การเชื่อมโยงกันในครอบครัวย่อมสำคัญยิ่งกว่า เพราะในแต่ละวันสมาชิกครอบครัวอาจไม่ได้อยู่บ้านกับในกลุ่มของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุอาจจะอยู่บ้านคนเดียวหรือมีผู้ดูแล แอปพลิเคชัน AIDERT CONNECT จึงเปิดช่องทางให้สามารถที่จะเชื่อมโยงบัญชีของครอบครัวเพื่อดูข้อมูลสุขภาพของสมาชิกครอบครัวได้

(2) AIDERT CONNECT Mobile Application บริการสำหรับบันทึกค่าสุขภาพและติดตามแนวโน้มสุขภาพส่วนบุคคล บันทึกประวัติสุขภาพพื้นฐาน เชื่อมต่อกับอุปกรณ์ต่าง ๆ และมีการเชื่อมต่อกับบัญชีครอบครัว

(3) Community care Servicการดูแลกันในส่วนของกลุ่มก้อน ในแต่ละพื้นที่จะมี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในส่วนภูมิภาค กรุงเทพมหานครจะมี อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) การที่จะลงพื้นที่ กิน-อยู่-ดี แพลตฟอร์ม มีการให้บริการแอปพลิเคชัน AIDERT Caregiver Mobile Application บริการสำหรับผู้ดูแลในการลงพื้นที่ ตรวจวัดค่าสุขภาพ เพื่อแสดงแผนการดูแลและรายการตรวจสุขภาพ บันทึกค่าสุขภาพจากการเชื่อมต่ออุปกรณ์ตรวจวัดสุขภาพ และแสดงประวัติการตรวจวัดค่าสุขภาพ และข้อมูลทั้งหมดจะถูกส่งต่อมาที่ กิน-อยู่-ดี แพลตฟอร์ม และสุดท้ายหากต้องมีการเชื่อมโยงกับระบบโรงพยาบาลก็สามารถที่จะประสานงานเพื่อให้เป็นการเชื่อมโยงต่อไป

ข้อมูลเปิด : โฉมหน้าใหม่ของการพัฒนาท้องถิ่นไทย

นางสาวชนิดา อาคมวัฒน์¹²

กรณีศึกษาในส่วนต่าง ๆ ในมุมมองของ Open Data หรือฐานข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะไปพัฒนาสังคมชุมชนพื้นที่ต่างๆ และเป็นมุมมองที่เกี่ยวกับความโปร่งใส เกี่ยวกับปปช. โดยมุมมองที่เกี่ยวกับความโปร่งใสจึงได้นำเสนอกรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

---

¹² หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบและวิชาการ สำนักประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

8.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการเปิดเผยข้อมูล

สำนักงานเขตกรุงเทพฯ ทำการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในหลายส่วน ซึ่งเป็นมิติใหม่ของการเปิดเผยข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ว่าในที่นี้มันก็จะเป็นมุมมองของการนำ Open Data มาใช้ในเชิงของการบริหารจัดการภาครัฐ โดยสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเลยคือภาพของตัวท้องถิ่นในอนาคตสิ่งที่มีความคาดหวังในแวดวงของการพัฒนาระบบราชการของการพัฒนาภาครัฐ คือประชาชน ชาวบ้านในชุมชนสามารถที่จะเข้าถึงการทำงานต่างๆได้อย่างที่ท่านสามารถที่จะมุ่งตอบสนองต่อประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัยแล้วก็มีความเป็นธรรมสามารถที่จะตอบโจทยในการทำงานแล้วก็การให้บริการสาธารณะในเชิงพื้นฐานได้ สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาประมาณ 5-10 ปีนี้เกี่ยวกับเรื่องของความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากประชาชนสามารถที่จะขอรับการบริการต่าง ๆ ได้จากที่บ้านเพียงแคปลายนิ้วนี่คือท้องถิ่นแบบเปิดตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันสิ่งที่สำคัญนั่นก็คือท้องถิ่น จะต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ข้อมูลข่าวสารในเชิงของการบริหารของท้องถิ่นเองไม่ว่าจะเป็นข้อมูลท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเปิดเผยต่อประชาชนก็คงจะเป็นในเรื่องของข้อมูลในเชิงบริหารข้อมูลในเชิงพื้นที่ ศักยภาพพื้นที่ ก็จะเป็นข้อมูลพื้นฐานต่างๆที่มีอยู่ในมือและในส่วนที่มีความสำคัญมากไปกว่านั้นก็คือการนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงพื้นที่ ทั้งในเชิงของการบริหารตามประเด็นในการพัฒนาต่าง ๆ ไปเชื่อมโยงต่อการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ได้ตลอดจนนำไปเชื่อมโยงกับมิติทางเศรษฐกิจกับมิติของทางการศึกษา มิติทางด้านการพัฒนาวัตกรรมเทคโนโลยี ซึ่งท้องถิ่นในอนาคตจะต้องรับผิดชอบทั้งในเรื่องของ

ทางการเงิน ทำการตรวจสอบไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับเรื่องของตัวการจัดเก็บรายได้ การใช้จ่ายต่าง ๆ การนำเอาเงินงบประมาณต่าง ๆ ไปใช้จ่ายไปลงทุนไปจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ สิ่งนี้จะต้องมีความชัดเจน อีกส่วนหนึ่งสิ่งที่สำคัญคือภาคประชาสังคมในเชิงพื้นที่ ความกระฉับกระเฉงของภาคประชาสังคมที่จะมีส่วนร่วมในการที่จะเรียกร้องให้ท้องถิ่นได้เปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ต่อสาธารณะซึ่งในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าเริ่มมีตัวปรากฏการณ์ในเรื่องต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญก็ยังคงเห็นจะเป็นข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างต่าง ๆ แต่สิ่งหนึ่งที่มันหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือแนวโน้มของการบริหารจัดการท้องถิ่นในปัจจุบันสิ่งที่การบริหารงานภาครัฐ นอกจากที่จะต้องให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ต้องมีเว็บไซต์ที่จะต้องให้เป็น Gateway เป็นช่องทางสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนมีการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ มีการเปิดเผยข้อมูลทั้งในเชิงของตัวการบริหารงาน มีการเปิดเผยข้อมูลทั้งในส่วนที่เป็นผลงานอย่างต่อเนื่องของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ต้องเปลี่ยน mindset เปลี่ยนวิธีการทำงาน ตอบโจทย์ประชาชนในพื้นที่ ตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหา มีระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตัวระบบของการเลือกตั้งคนในท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นผู้แทนเข้ามาบริหารจัดการของตนเอง เพราะว่าคนในพื้นที่ย่อมที่จะต้องรู้เรื่อง รู้ปัญหาของตนเองมากที่สุด และขณะเดียวกันระบบราชการยุคใหม่ต้องทันสมัยต่อสภาพปัญหาในเชิงพื้นที่ สามารถที่จะบริหารจัดการได้รวดเร็ว สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือจะต้องเปิดเผยข้อมูลให้กับสังคม ชุมชน พื้นที่เข้ามารับรู้ รับทราบ ในสิ่งที่ท้องถิ่นกำลังทำ ในสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่จำเป็นที่จะต้องรู้ข้อมูลต่าง ๆ ในมิติพื้นฐานในข้อมูลของตนเองต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

ซึ่งเรื่องดังกล่าวก็ตอบรับกับหลักการพื้นฐานแล้วก็มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลในระดับนานาชาติอยู่ด้วย โดยมี 3 keyword ที่สำคัญที่สามารถที่จะนำไปปรับใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ส่วนที่ 1 ต้องตีโจทย์ข้อมูลสาธารณะที่ต้องเปิดเผยให้ออกโดยมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการบริหารนั้นคือความโปร่งใสเรื่องการนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะมาพัฒนาสังคมแล้วก็เศรษฐกิจในเชิงพื้นที่ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหล่านี้เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การสะท้อนประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขององค์กรภาครัฐ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสาธารณะต่าง ๆ นำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาทางด้านการเมือง พัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมได้ ในปัจจุบันก็จะเห็นได้ว่าในทุก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีเปิดเผยข้อมูลอยู่ในส่วนหนึ่ง ในส่วนที่เป็นพวกข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ก็จะมีสภาพทั่วไป แต่ในส่วนตรงนี้น่าจะเห็นได้ว่าการเอาไปใช้ได้ยาก เพราะว่าข้อมูลก็จะเป็นในลักษณะของตัวที่เป็นไฟล์ภาพอาจมีข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาที่นำไปใช้ได้

8.2 ทิศทางการเปิดเผยข้อมูลของประเทศไทย

ทิศทางของประเทศไทยมีเรื่องของการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะเหมือนกับแนวทางที่กำหนดเอาไว้ในต่างประเทศ แต่ว่ายังมีประเด็นที่ยังเป็นข้อจำกัดในหลาย ๆ ส่วนในที่นี่หมายถึง หลักการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะตาม

กฎบัตรสากลว่าด้วยข้อมูลสาธารณะ คือ ข้อมูลมีความทันสมัยที่ แล้วก็มี ความครอบคลุม มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ มีการปรับเปลี่ยน อัปเดตข้อมูลอยู่เสมอ สามารถที่จะเข้าถึงแล้วก็เอาไปใช้ประโยชน์ได้ ท้องถิ่น ที่ทันสมัยในอนาคตโฉมหน้าของการเป็นท้องถิ่น สังคมชุมชนหรือประชาชน หรือสถาบันการศึกษาหรือภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการที่อยู่ในท้องถิ่นใน พื้นที่ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ประเด็นต่อไปคือประชาชนสามารถที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาข้อมูลในการอัปเดตข้อมูลในการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อให้เกิดมูลค่าในมิติต่างๆ เป็นต้น โดยนำข้อมูลสาธารณะเพื่อที่จะพัฒนา ในแบบที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังและสิ่งที่สำคัญเราจะได้มีการพัฒนาแบบมี นวัตกรรมด้วย ต้องตั้งใจในส่วนที่เป็นข้อมูลของเทศบาลในแต่ละพื้นที่ แล้ว ก็เชิงของสภาพสังคม องค์ประกอบในเชิงทางกายภาพต่าง ๆ มีความแตกต่าง มีจุดเน้นการพัฒนาที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เพราะฉะนั้นสิ่งที่ให้ความสำคัญ เกี่ยวกับเรื่อง Open Data หรือว่าเรื่องของข้อมูล โดยต้องคิดถึงหลักในการ วิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพื้นที่ของตน สิ่งที่สำคัญคือเรื่องของนโยบายขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ และต้องกล้าที่จะทันสมัย กล้าที่จะคิดและกล้าที่ ๆ จะทำลายกำแพงแบบเดิม และต้องมีนวัตกรรมในส่วนต่าง ๆ เหล่านี้มันนี่ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้นจากสิ่งที่ทำให้โฉมใหม่ของการ บริหารจัดการท้องถิ่นหรือ Open Data จะมาช่วยเป็นพลังที่มีความสำคัญ หากมีการบริหารจัดการที่วางแผนไว้ในการเปิดเผยข้อมูลจะสามารถทำงาน แบบมีส่วนร่วมได้ เช่น การทำวิจัย หรือการทำโครงการกับองค์กรก่อนต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลที่ท้องถิ่นมีมาใช้ในการทำวิจัยหรือการทำโครงการนำร่อง ซึ่ง จะทำให้เกิดภาพความสำเร็จในการบริหารงานโดยใช้สารสนเทศเพื่อเชื่อมโยง

ข้อมูลต่าง ๆ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นผลลัพธ์จากการใช้งานนี้จะถูกนำไปใช้ในหลาย ๆ มิติ

8.3 กรณีศึกษาของการนำข้อมูลท้องถิ่นไปใช้บริหาร

(1) ประเทศอิตาลี ได้ทำข้อมูลสาธารณะเอาไว้ในหลาย ๆ กลุ่มของข้อมูลในหลายๆ เรื่องการนำไปใช้กับท้องถิ่นได้ กลุ่มแรกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการเกษตร อาหาร และประมง โดยมีชุดข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้องในเรื่องของการเพาะปลูกในเรื่องของเกษตรกร เรื่องของความสามารถในเชิงพื้นที่ เป็นต้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเศรษฐกิจจะมีรายละเอียดที่สามารถที่ได้ถึงสภาพทั่วไปในเรื่องของเศรษฐกิจการค้าการลงทุนในส่วนต่าง ๆ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องของการศึกษา เรื่องวัฒนธรรม ในส่วนนี้ก็จะมีหลายส่วนเลยที่จะเป็นเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นข้อมูลเชิงพื้นฐานของหน่วยงานและจะมีแพลตฟอร์มที่ทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ข้อมูลทางด้านการเมืองทางด้านนโยบาย ทางด้านเรื่องที่เกี่ยวข้องข้องการประชุมรัฐสภา ผลการรายงานผลต่าง ๆ ของประชาชนเป็นสิ่งที่ เป็น Real Time ทั้งหมดและประชาชนสามารถนำส่วนนี้ออกมาใช้ได้และหน่วยงานอื่นก็สามารถนำไปวางแผนพัฒนาได้เช่นกัน

(2) ประเทศอินเดีย มีการเปิดเผยข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านเยาวชน ด้านกีฬา และทางด้านกฎหมาย ทางด้านในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรในการบริหารจัดการเมืองต่าง ๆ เรื่องการท่องเที่ยว เรื่องการกีฬาหรือเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ภายในส่วนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

(3) ประเทศญี่ปุ่น การบริหารจัดการรูปแบบพิเศษของญี่ปุ่นให้ความสำคัญมากกับโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตพื้นที่ สิ่งที่ต้องกรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลนั้นจะต้องตรวจสอบสภาพคุณภาพอากาศในเขตพื้นที่ของตัวเอง เช่น หากว่าเกินกำหนดจะต้องมีการประกาศเขตพื้นที่ที่จะต้องเร่งจัดการ เพราะว่ามีผลต่อประชาชน มีผลต่อสุขภาพต่าง ๆ ในเขตพื้นที่

(4) ประเทศเกาหลีใต้ ชุดข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับเกาหลีเองที่จะเอาไปใช้ในการที่จะบริหารจัดการต่าง ๆ ก็จะมีชุดข้อมูลแล้วก็มีมาตรฐานในการทางด้านดัชนีในการเปิดเผยข้อมูลมีการอัปเดตเป็นรายวัน

สำหรับประเทศไทยชุดข้อมูลต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะนำเอาข้อมูลในเชิงคือข้อมูลพื้นฐาน สองการนำเอาตัวระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในเชิงภูมิศาสตร์มาใช้ อย่างเช่นในเรื่องของแผนที่แล้วก็ลักษณะของที่ดิน ของการใช้ประโยชน์ ของการครอบครอง เพื่อที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการท้องถิ่นหรือพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการบูรณาการข้อมูลร่วมกับทาง GISTDA แล้วก็ร่วมกับทางหน่วยงานทางแผนที่มาตรฐานในหลาย ๆ ส่วน โดยหลักการในเชิงพื้นที่ถูกนำมาใช้งานการประเมินภาษี ภาษีที่ดิน โรงเรือน ภาษีป้ายหรือค่าธรรมเนียมอื่น ถ้าหากนำระบบ Open Data มารวมกับ GIS หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ก็จะเกิดมาตรฐาน

8.4 ข้อมูลเมืองและเมืองอัจฉริยะ

การบริหารจัดการเมืองด้วยข้อมูลด้วยพลังของ Smart City หากระบบมีข้อมูลซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปต่าง ๆ เพียงแต่สละเวลานำเข้าข้อมูล ที่จำเป็นจะสามารถนำมาสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในประเทศไทยที่มีวัฒนธรรมหลากหลายในเชิงพื้นที่ เช่น บางพื้นที่เป็นเกษตร บางพื้นที่เป็นอุตสาหกรรม บางพื้นที่เป็นป่า บางพื้นที่เป็นเมืองชายทะเล บางพื้นที่เป็นเมืองชายแดนของการค้าชายแดน เพราะฉะนั้นเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการค้าชายแดน เรื่องด่าน เรื่องความมั่นคงต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการออกแบบข้อมูล ส่วนเรื่องการจัดการศึกษาจะต้องมีการจัดการทรัพยากรและหลักสูตรในพื้นที่ รวมถึงการ Reskill และ Upskill ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเผยแพร่ออกมาเป็น Real Time มากขึ้นเพื่อที่จะมีข้อมูลในเรื่องของภาคการจัดการศึกษา ส่วนต่อมาก็คือข้อมูลสุขภาพ ในปัจจุบันโดยเฉพาะในหลายๆประเทศที่เอามาจัดการในเรื่องของสุขภาพและจัดการเรื่องสุขภาพโดยเฉพาะเรื่องไวรัส covid-19 แล้วก็เจาะลงไปในรายหมู่บ้าน และรายครัวเรือน เพื่อดูถึงความเสี่ยงในพื้นที่และจำนวนผู้ติดเชื้อ จนนำมาสู่การควบคุม การเฝ้าระวัง และการจัดสรรงบประมาณ ในส่วนเรื่องของสาธารณสุขสามารถนำมาสู่การเฝ้าระวังภัยเช่น ระบบการแจ้งเตือนเรื่องน้ำ เรื่องของฝน เรื่องของพายุ เรื่องของสารเคมี และเรื่องของพื้นที่เสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดภัยพิบัติหรือสาธารณสุขในแต่ระดับต่าง ๆ ดังเช่นตัวอย่างของกรุงเทพมหานครที่กำลังทำแพลตฟอร์ม ซึ่งแสดงถึงความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษที่จะต้องเผยแพร่ข้อมูล เริ่มเป็นแพลตฟอร์มข้อมูลในเชิงพื้นที่ เช่น ในโรงเรียน ในเรื่องของเงินอุดหนุน มี

แบบฟอร์มให้แต่ต้องมีแพลตฟอร์มในเชิงพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อที่จะรองรับในส่วนตรงนี้ มีการเผยแพร่แผนปฏิบัติราชการแล้วก็การรายงานผลโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในเชิงพื้นที่ให้ประชาชนสามารถที่จะไปดูได้แล้วก็เปิดเผยแลพะยังมีการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ E-Service เรื่องของการให้บริการ เช่น งานโยธา การอนุญาตก่อสร้างอาคารตัดแปลงหรือรื้อถอน การขออนุญาตระบายน้ำฝนหรือน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วลงสู่ท่อระบายสาธารณะ หรือการขออนุญาตในการจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารจะต้องเผยแพร่ Procedure ในการให้บริการต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มและผ่านเว็บไซต์ของตนเอง แล้วก็การดำเนินงานในเชิงสถิติ สามารถเห็นข้อมูลในส่วนต่าง ๆ ได้ เช่น ข้อมูลรายได้และค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับค่าบริการ ข้อมูลสถานที่รองรับโดยสารหรือการออกใบรับรองรถจักรยานยนต์ ข้อมูลการควบคุมดูแลตรวจสอบการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยและทำข้อมูลการออกแบบบัตรแรงงานต่างด้าว ข้อมูลโครงการที่ได้รับการจัดสรรจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ เป็นต้น

เปิดโลกทัศน์ให้ท้องถิ่น

รศ.ดร.ณัฐชา ทวีแสงสกุลไทย¹³

เปิดโลกทัศน์ให้ท้องถิ่นได้อธิบายถึงวาระสำคัญ คือ การศึกษา โดยเป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลทั้งหมดโดยมีเป้าหมายที่ "ความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์" และยังเป็นการสร้างคนด้วยเป้าหมายที่ทำให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและต้องลงทุนกับคนเพื่ออนาคตของชาติ โดยเน้นที่คุณภาพและความเท่าเทียมกัน การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งการสร้างคนนั้น มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประเด็น

(1) ความรู้ (knowledge)

(2) ทักษะ (skill)

¹³ Global Chief Innovation Officer จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) ทักษะที่ดี (good attitude)

การพัฒนาจะยั่งยืนหรือไม่ยั่งยืนขึ้นอยู่กับทุนมนุษย์ ประเทศจะพัฒนาได้อยู่ที่ทรัพยากรมนุษย์ที่มี สร้างพลเมืองที่อยากได้ เป็นพลเมืองที่ดี คือ มีความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ทักษะที่ดี (good attitude) อย่างไร เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงและลงมือปฏิบัติ

9.1 อนาคตของการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Future of higher education landscape)

(1) ความเสี่ยงด้านแผนธุรกิจ Business Model Risks
พันธกิจของมหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยน

(2) ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง Reputation Risks ชื่อเสียง
ที่เคยสะสม อาจถูกพังลงเพียงไม่กี่วัน

(3) ความเสี่ยงของรูปแบบการดำเนินงาน Reputation
Risks

(4) ความเสี่ยงในการปฏิบัติตามข้อกำหนด Compliance
Risks การจัดการกฎระเบียบที่แตกต่างกันของแต่ละรัฐ

(5) ความเสี่ยงด้านการจัดการลงทะเบียน Enrollment supply risks ปัญหาจำนวนผู้เข้าเรียนลดน้อยลง เนื่องจาก
นักเรียนในสหรัฐอเมริกาตั้งคำถามถึงความคุ้มค่าของราคาค่าเทอม

9.2 แนวโน้มมหาวิทยาลัยหลังยุคโควิด-19

แนวโน้มมหาวิทยาลัยทั่วโลกมีพันธกิจใหม่มุ่งเน้น 2 เรื่อง คือ Enterprise และ Community การแปลงธุรกิจ การสนับสนุนให้นักศึกษา เป็นผู้ประกอบการ เป็นผู้สร้างธุรกิจรูปแบบใหม่ ในขณะที่เดียวกัน มหาวิทยาลัยมีหน้าที่เข้าไปช่วยเหลือชุมชนและสร้าง นครรับเหมือนที่ เมืองไทย เช่น ประเทศไทยมีโครงการ U2T ถือเป็นพันธกิจใหม่ของ มหาวิทยาลัย นอกเหนือจากการสอนและการวิจัย

9.3 World University Ranking & World Class University

การจัดลำดับเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการศึกษาที่คนทั่วโลกสื่อสาร กันถึงคุณภาพของการศึกษาเป็นอย่างไร จากที่อาจารย์ได้ไปประชุม บาง มหาวิทยาลัยหากไม่ติดลำดับ Top 100 จะไม่ร่วมมือด้วย ซึ่งการประเมินแต่ ละมหาวิทยาลัยจะไม่เหมือนกัน เริ่มตั้งแต่ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ชื่อเสียง มาจากการวิจัย การเป็นนานาชาติ ได้มาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ผลลัพธ์การวิจัย ผลลัพธ์ทางการศึกษา และผลลัพธ์ในการสร้างบัณฑิต

9.4 Postsecondary (Tertiary) education Higher Education in America

ในสหรัฐอเมริกาจะเน้นการวิจัยเป็นหลัก ระบบการจัดการ ของ สหรัฐอเมริกาและประเทศไทยค่อนข้างแตกต่างกัน ในสหรัฐอเมริกการบริหาร เหมือนเอกชน เงินมาจากเอกชนเพื่อให้มหาวิทยาลัยทำการวิจัย และคนใจ บุญมอบเงินให้แก่มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก เพื่อให้มหาวิทยาลัยทำพันธ

กิจในการบริหารต่อ รัฐบาลจะไม่ได้สนับสนุนงบประมาณเหมือนที่เมืองไทยสนับสนุน รัฐบาลนี้จะสนับสนุนงบประมาณไปที่มหาวิทยาลัยผ่านการวิจัยอย่างเดียว คุณภาพของมหาวิทยาลัยวัดด้วยการวิจัย ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่อาจจะไม่ได้เน้นงานวิจัยมากนัก แรงงานวิจัยที่ดีและมีคุณภาพต้องสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้ สิ่งสำคัญคือผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มหาวิทยาลัยต้องการไปในทิศทางไหน พันธกิจของมหาวิทยาลัย 3 เรื่อง คือ เรื่องของการสอนการเรียนรู้ การทำวิจัยและ และการทำเพื่อสังคมชุมชน

ทำไมระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาถึงดี? เพราะว่าทุกคนมีความรู้สึกว่าจะต้องแข่งขัน จะต้องสร้างเด็กที่ดีที่สุด จะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ต้องทำเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จ เมื่อมีทัศนคติแบบนี้จะทำให้งานทุกชิ้นออกมาดี การศึกษาในอนาคต ลูกค้านาคตจะพิจารณาคุณภาพความคุ้มค่าในการลงทุนกับการศึกษา ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาจึงค่อนข้างแตกต่างจากประเทศไทย เนื่องจากนักเรียนจะเป็นฝ่ายเข้าหาคุณครู และการเข้าคลาสจะขึ้นอยู่กับความชอบของเด็กแต่ละคน และเป็นการศึกษาที่ฟรี นักเรียนที่เข้ามาไม่ต้องจ่ายค่าเทอม รัฐบาลให้การสนับสนุน ถือเป็นการศึกษาคุณภาพสูงสำหรับทุกคน

กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลขององค์กร การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมาย และธรรมาภิบาลข้อมูลและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลในท้องถิ่น

ผศ.ดร.นคร เสรีรักษ์¹⁴

ความเป็นส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นความเป็นส่วนตัวในชีวิตและร่างกาย (Bodily Privacy) ความเป็นส่วนตัวในบ้านเรือนเคหะสถานถิ่นที่อยู่ (Territorial Privacy) ความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communications Privacy) ความเป็นส่วนตัวในเรื่องข้อมูลข่าวสาร (Data Privacy) เป็นพื้นที่ส่วนตัวของมนุษย์ทุกคนมี หากต้องการทราบเรื่องต่าง ๆ

---

¹⁴ ผู้อำนวยการ Privacy Thailand

ต้องมีการขออนุญาตและต้องได้รับความยินยอม ทุกคนเป็นเจ้าของความเป็นส่วนตัวในมิติต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นผู้ทรงอำนาจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ และหากพูดถึงเรื่องความเป็นส่วนตัวจะมีเรื่องหนึ่งที่พูดมาพร้อมกันคือเรื่องความยินยอม เพราะถ้าต้องการเข้าถึงความเป็นส่วนตัวต้องได้รับความยินยอมก่อน

10.1 ความสำคัญของความเป็นส่วนตัว

- (1) ความเป็นส่วนตัวเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว (Property Rights)
- (2) เอกสิทธิ์ประจำตัวของบุคคล (Human Dignity)
- (3) สิทธิในการที่จะอยู่คนเดียวตามลำพัง (Right to be let alone)

10.2 การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว มี 2 มิติ คือ

- (1) ใช้กฎหมายในการคุ้มครอง Legal Approach/Law-Regulation
- (2) วิธี การทางสังคม Social Approach/Public Awareness

10.3 การใช้กฎหมายในการคุ้มครอง Legal Approach/Law-Regulation

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายต่างประเทศ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในข้อตกลงระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น Transborder Data Flow: OECD Guideline, Council of Europe Convention, EU-Directive 95/46 EC, Principle of SAFE HARBOR, UN guideline for Computerized Data, APEC - Privacy Framework และ GDPR เป็นกฎหมายคุ้มครองส่วนบุคคลของยุโรป

10.4 มาตรฐานความเป็นส่วนตัว Privacy Standard

มีการเก็บและใช้ข้อมูลอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น เก็บตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แจ้งให้ทราบหรือขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน เจ้าของข้อมูลมีสิทธิยินยอม/ปฏิเสธ/เข้าตรวจดูได้ การเปิดเผยต้องกระทบความเป็นส่วนตัวน้อยที่สุด และการส่งข้อมูลระหว่างประเทศ

10.5 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายไทย

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะสามารถสร้างความเชื่อมั่น (Trust) คือการได้รับความไว้วางใจจากเจ้าของข้อมูลและผู้บริโภคมีความสำคัญ ตั้งความมั่นใจมากขึ้นเพื่อการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลมีความโปร่งใสและได้สัดส่วน และยังสามารถยกระดับธรรมาภิบาลข้อมูล (Better data governance) เพื่อการกำกับดูแลข้อมูลที่ดีเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในทุก

องค์กร ยิ่งองค์กรมีการกำกับดูแลมากเท่าไรก็จะมีโอกาสได้รับความไว้วางใจจากผู้ใช้และผู้บริการมากขึ้น และการยกระดับสู่มาตรฐานสากล (Connecting with global standards) การถ่ายโอนข้อมูลทั่วโลกจำเป็นต้องเชื่อมต่อกับมาตรฐานการป้องกันระดับโลกเพื่อส่งเสริมการไหลเวียนของข้อมูลอย่างอิสระ สำหรับประเทศไทยจะคุ้มครองผ่านรัฐธรรมนูญ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540 และ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พุทธศักราช 2562

10.6 กฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับทางดิจิทัลของประเทศไทย

พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มีการกำหนดนโยบายระดับชาติด้านเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินนโยบาย และการจัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยพระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 มีการกำหนดแผนแม่บทและนโยบายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยของเครือข่ายไซเบอร์ มีแนวทางการป้องกันเมื่อเกิดเหตุ จัดตั้งกรมการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลให้เกิดความปลอดภัยไซเบอร์ ในขณะที่เดียวกันยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่มีการนำหลักเกณฑ์ GDPR ของสหภาพยุโรปมาประยุกต์ใช้ กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลข้ามพรมแดน จัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแล (Regulator) และพระราชบัญญัติการบริหารงานและการใช้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐเพื่อ

เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้บริการภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชน และการให้มีศูนย์การแลกเปลี่ยนข้อมูลกลางเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลและทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐ

10.7 ธรรมนูญข้อมูลภาครัฐ

ให้จัดทำ "ธรรมนูญข้อมูลภาครัฐ" ในระดับหน่วยงาน โดยต้องประกอบด้วยเนื้อหาอย่างน้อย ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงาน

(2) การวางแผนการดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบและการรายงานผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบบริหาร และกระบวนการจัดการข้อมูลมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และคุ้มครองข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ

(3) การกำหนดมาตรการควบคุมและพัฒนาคุณภาพข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน มั่นคงปลอดภัย และไม่ถูกละเมิดความเป็นส่วนบุคคล รวมทั้งสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน บูรณาการ และใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การวัดผลการบริหารจัดการข้อมูล โดยอย่างน้อย ประกอบด้วย การประเมินความพร้อมของธรรมนูญข้อมูลภาครัฐในระดับ

หน่วยงาน การประเมินคุณภาพข้อมูล และการประเมินความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล

(5) การจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อกำหนดนโยบายข้อมูลหรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน สำหรับให้ผู้ใช้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ ตามนโยบายหรือกฎเกณฑ์ได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐอย่างเป็นระบบ

(6) การจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐและบัญชีข้อมูลให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

10.8 การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล

คำนิยามของคำว่าข้อมูลเปิด คือ ข้อมูลต่างๆจะถูกพิจารณาว่าเป็นข้อมูลสาธารณะก็ต่อเมื่อทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูล นำไปใช้ประโยชน์ เรียกใช้ข้อมูลซ้ำ หรือเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม โดยปราศจากข้อจำกัด โดยจากประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำบัญชีข้อมูลภายในหน่วยงาน ระบุชุดข้อมูลและจัดระดับความสำคัญของข้อมูลเปิดภาครัฐที่จะนำไปเปิดเผย อย่างน้อยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดตามหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงานของรัฐ

(2) จำแนกหมวดหมู่ กำหนด และจัดประเภทชั้น ความลับของชุดข้อมูล ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดโดยพิจารณาถึงการ คุ่มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสำคัญ

(3) กำหนดรูปแบบของชุดข้อมูลของข้อมูลเปิดภาครัฐ อย่างน้อยให้อยู่ในรูปแบบคุณลักษณะแบบเปิด และจัดทำคำอธิบายชุด ข้อมูลดิจิทัลเพื่อให้ทราบรายละเอียดของชุดข้อมูล

(4) ให้จัดส่งหรือเชื่อมโยงชุดข้อมูลของข้อมูลเปิดภาครัฐ ตามประเภท รูปแบบ และมาตรฐาน ของข้อมูลที่เปิดเผยแก่ประชาชน ให้ เป็นไปตามที่สำนักงานกำหนด ก่อนการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐตามวรรค หนึ่ง ต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

10.9 ข้อมูลแบบเปิดดูข้อมูลสาธารณะ

ข้อมูลดิจิทัลหรือเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้ ประยุกต์เรียกใช้งาน เข้าได้เริ่มเผยแพร่ได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะถูกนำไปใช้ภายใต้วัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้อีกตาม ซึ่งข้อมูลสาธารณะ ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ

(1) การเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (legally open) หมายความว่า ข้อมูลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงดาวน์โหลด เรียกใช้ข้อมูล ย้อนหลัง หรือเผยแพร่ได้อย่างอิสระ

(2) การเปิดเผยข้อมูลในเชิงเทคนิค (technically open) หมายถึง ข้อมูลที่เปิดเผยดังกล่าวจะต้องไม่สร้างค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

นอกเหนือไปจากการผลิตซ้ำ หรือการดาวน์โหลดเอกสาร ที่สามารถทำความเข้าใจได้ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

10.10 มาตรฐานการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในระดับนานาชาติ

กฎบัตรสากลว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ(International Open data Charter) เกิดขึ้นภายใต้การขับเคลื่อนขององค์กรกฎบัตรข้อมูลสาธารณะ (Open Data Charter) ภายใต้ความร่วมมือระหว่างองค์กรรัฐบาลมากกว่า 100 แห่งทั่วโลก ทั้งรัฐบาลระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลสาธารณะภาครัฐให้มีประสิทธิภาพในปี 2015 เริ่มผลักดันโดยการร่างกฎบัตรสากลว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (International Open data Charter) ซึ่งเป็นส่วนงานหนึ่งของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี 2015 (United Nations General Assembly) ภายใต้ความร่วมมือจากกลุ่มประเทศ รัฐบาลที่อยู่ในเครือข่าย Open Government Partnership's (OGP) มากกว่า 78 ประเทศ กฎบัตรมีหลักการสำคัญ 6 ประการ ซึ่งทุกองค์กรที่เป็นภาคีเครือข่ายต้องนำไปใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะ (open data) ซึ่งกำหนดหลักการไว้ว่า

(1) เปิดข้อมูลเป็นค่าตั้งต้น (open by default) ข้อมูลต้องถูกนำมาเปิดเผยและเข้าถึงได้โดยไม่มีเงื่อนไขหรือต้องร้องขอ

(2) ความทันห่วงทีและวามครอบคลุุม (timely and comprehensive) รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ การเผยแพร่สามารถเข้าถึงได้อย่างครอบคลุม ความดั้งเดิมของชุดข้อมูลไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลง

(3) สามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ได้ (accessible and usable) ใช้การได้บนอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ และง่ายต่อการค้นหาเพื่อใช้ประโยชน์ เข้าใจได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย

(4) เปรียบเทียบได้และนำไปใช้งานร่วมกันได้ (comparable and interoperable) มีคุณภาพ มีคุณสมบัติที่สามารถนำไปใช้งานได้หลากหลาย ใช้ประโยชน์ได้ง่าย

(5) ข้อมูลเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน (for improved governance and citizen engagement) เปิดโอกาสให้ประชาชน/บุคลากร สะท้อนความคิดเห็น/มีส่วนร่วมในการพัฒนาการทำงาน/การให้บริการสาธารณะให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(6) เพื่อการพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังและมีนวัตกรรม (for inclusive development and innovation) ไม่มีการแบ่งแยกการเข้าถึงข้อมูลเพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม

10.11 ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในประเทศไทย

(1) แม้ประเทศไทยจะมีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในระดับที่สูง แต่การเข้าถึงข้อมูลสาธารณะและการสนับสนุนจากรัฐ (รัฐบาล/ สังกศ) ในการนำข้อมูลสาธารณะไปใช้ประโยชน์กลับอยู่ในระดับที่ต่ำ จึงทำให้ข้อมูลสาธารณะที่หน่วยงานภาครัฐนำมาเผยแพร่สู่สาธารณะนั้น ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร และยังมีประเด็นความสามารถในการพัฒนาคุณภาพของระบบข้อมูลสาธารณะด้วย

(2) ควรมีการประเมินอย่างจริงจังถึงประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลของการจัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ ข้อมูลของหน่วยงาน และผล/ความพึงพอใจของฝ่ายผู้ให้บริการข้อมูล

(3) ควรพัฒนาระบบการบริหารและจัดการข้อมูลสาธารณะเพื่อให้ชุดข้อมูลการบริหารงานต่าง ๆ ของภาครัฐ เข้าถึงได้ง่าย และถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ประชาชนทุกภาคส่วน ควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนธุรกิจของภาคเอกชนภาคอุตสาหกรรม ข้อมูลควรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และนวัตกรรมทางสังคมต่อไปด้วย

(4) ควรให้ความสนใจกับการพัฒนาข้อมูลสาธารณะที่ส่งเสริมธรรมาภิบาล-ความโปร่งใสทั้งในมิติของความโปร่งใสในการบริหารจัดการของหน่วยงานนั้น รวมถึงนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ โดยทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม

10.12 การเตรียมความพร้อมองค์กรปกครองท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวม หลักการคือเก็บเท่าที่จำเป็น ได้รับความยินยอมแจ้งวัตถุประสงค์ สิ่งที่ต้องเตรียมเอกสารขอความยินยอม ประกาศความเป็นส่วนตัว

ขั้นตอนที่ 2 ใช้ หลักการคือใช้โดยได้รับความยินยอม และตามวัตถุประสงค์ สิ่งที่ต้องเตรียม แนวทางปฏิบัติในการเข้าถึงข้อมูลของ หน่วยงาน/บันทึกการประมวลผลข้อมูล RoPA

ขั้นตอนที่ 3 เปิดเผย หลักการคือเปิดเผยโดยได้รับความยินยอมและตามวัตถุประสงค์ สิ่งที่ต้องเตรียม แนวทางปฏิบัติในการเปิดเผย ข้อมูลของหน่วยงาน/บันทึกการประมวลผลข้อมูล RoPA/ข้อตกลง ประมวลผลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรักษา หลักการคือมีมาตรการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลตามหลักของ CIA สิ่งที่ต้องเตรียม แนวทาง ปฏิบัติในการเก็บรักษาข้อมูลของหน่วยงาน/เก็บตามระยะเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 ทำลาย หลักการคือมีระบบตรวจสอบการ ลบ/ทำลาย เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา/เกินความจำเป็น สิ่งที่ต้องเตรียม แนวทางปฏิบัติในการลบหรือทำลาย/ระบบและกระบวนการตรวจสอบการ ทำลาย

นวัตกรรมดิจิทัล สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดิจิทัล

ดร.อภิศักดิ์ พัฒนจักร¹⁵

บริษัท iNet เชื่อว่าในเรื่องการทำ platform Data Center Cloud จำเป็นที่ต้องมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยและมาตรฐานทางด้านไอทีที่สำคัญซึ่งได้รับมาตรฐานที่สำคัญมาหมด โดยเฉพาะให้ความสำคัญในเรื่องมาตรฐานด้านความปลอดภัย PDPA เรื่องข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึง Transformation Health platform ดยได้พัฒนาต่อยอดขึ้นมา มีการเชื่อมโยงกับโปรแกรม HIS เพื่อสามารถทำให้ระบบบริการสุขภาพเชื่อมโยงข้อมูลและเข้าถึงบริการได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในการบริการอย่างครบครัน มีบริการ i-claim สามารถเชื่อมโยงระบบเบิกจ่ายสวัสดิการทางภาครัฐและเอกชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น มีบริการ Telemedicine

---

¹⁵ ที่ปรึกษา บ.อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (มหาชน)

สามารถช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วยสามารถพูดคุยกันได้แบบเรียลไทม์ และยังสามารถเบิกจ่ายสวัสดิการได้รวดเร็ว มีบริการ Medical delivery สามารถให้บริการส่งยาให้กับผู้ป่วยถึงบ้านเพื่อลดการเดินทางมาโรงพยาบาล และมีบริการ Home healthcare สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ป่วยที่ไม่สะดวกเดินทางมาโรงพยาบาลได้เข้าถึงการรักษาอย่างทั่วถึงในช่วงการแพร่ระบาด covid ได้นำแพลตฟอร์มที่มีไปช่วยโรงพยาบาลต่างๆที่อยู่ในต่างจังหวัดทั้งในเรื่องการส่งยา ส่งอาหาร โดยมีกว่า 26 โรงพยาบาลทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้าใช้บริการ คนไข้ได้รับบริการไปแล้วกว่า 13,000 ราย

11.1 แพลตฟอร์มกับการเชื่อมโยงประชาชน

แพลตฟอร์มตรงกลางที่เกี่ยวกับสุขภาพเพื่อเชื่อมโยงประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจเพื่อให้สามารถทำงานหรือใช้บริการร่วมกันได้อย่างถูกต้อง อีกตัวอย่างหนึ่งคือได้ร่วมมือพัฒนากับทันตแพทย์สภาในการทำ platform ระบบสมาชิก เพื่อทำให้ทันตแพทย์สภาทุกคนที่เป็นสมาชิกอยู่รอบประมาณสองหมื่นคน มีระบบในการที่จะยืนยันตัวตนเพื่อเข้ามาตรวจสอบสิทธิประโยชน์ การตรวจสอบขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของทันตแพทย์ได้ เพราะว่าทันตแพทย์สภาคือข้อมูลไม่อัปเดต ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องปะปนกันไปหมด ในส่วนนี้ก็จะมาช่วยทำให้ข้อมูลมีความถูกต้อง Real Time และการออกแบบบรรจุยาต่างๆสามารถติดตามได้และมีความน่าเชื่อถือ ในขณะที่เดียวกันยังสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาในการทำระบบใบระเบียนการศึกษา เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถออก Digital ทรานสคริปที่

มีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้โดยเป็นระบบตรงกลางในการที่จะเชื่อมมหาลัยเพื่อทำเรื่องออก ซึ่งก็จะช่วยลดในเรื่องของการเกิดปัญหาเรื่องทรานสคริปปลอมหรือข้อมูลไม่ถูกต้อง โดยพื้นฐานจะมีเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลและมีมาตรฐาน โดยมหาลัยจะได้ platform Online Digital ทรานสคริปให้บริการแก่นักศึกษา อีกครั้งมหาวิทยาลัยหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานภาครัฐกิจ ได้รับความสะดวกลดขั้นตอนในการตรวจสอบการปลอมแปลงเอกสารใบรับรองการศึกษา

11.2 การประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลในกระบวนการทำงาน

ระบบดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงาน โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐ ที่ทราบกันดีว่าหน่วยงานภาครัฐมีการทำงานเป็นรูปแบบกระดาษเป็นหลัก ทำให้มีขั้นตอนการทำงานที่เยอะ มีการใช้กระดาษค่อนข้างเยอะ จึงมีแพลตฟอร์มที่ชื่อว่า E-Office ในรูปแบบ Software as a service โดยเป็นการบูรณาการงานหลักต่างๆของหน่วยงานทั้งหมดเข้าด้วยกันบนแพลตฟอร์มเดียวกันที่เชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันทั้งหมด 9 ส่วนด้วยกันได้แก่

- (1) บริหารประชุม
- (2) จัดเก็บและแชร์ไฟล์
- (3) จองห้องประชุม
- (4) จองรถ

- (5) สารบรรณ
- (6) ร่าง ผ่าน ตรวจ
- (7) ลงนามอนุมัติออนไลน์
- (8) แจ้งปัญหาการใช้งาน
- (9) แจ้งข่าวประชาสัมพันธ์

แพลตฟอร์มที่มีความต้องการของเทศบาลมากที่สุดนั้นก็คือ Platform ระบบบริหารจัดการคำร้อง โดยเป็นการทำงาน ผ่าน Application สามารถแจ้งร้องทุกข์ ติดตามคำร้องทุกข้อได้ ประโยชน์ที่จะได้จากการใช้งานระบบนี้ ก็คือคำร้องจะไม่สูญหายหรือไม่ตกหล่นเด็ดขาด ลดการใช้กระดาษ เจ้าหน้าที่ดำเนินการรวดเร็ว ค้นหาและติดตามคำร้องได้สะดวกขึ้น เจ้าหน้าที่ดำเนินงานได้ตรงจุด เจ้าหน้าที่สรุปและรายงานผลได้สะดวกยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องเข้าไปรับงานในที่ทำงานสามารถลงพื้นที่ได้เลย ดูสรุปต่างๆ และสามารถคาดการณ์ในอนาคตได้ ประชาชนสามารถร้องทุกข์ได้ทุกเวลา โดยผลจากการใช้งานระบบในมุมมองของผู้บริหารระดับสูง คือสามารถมองภาพรวมของคำร้องทั้งหมดได้ สามารถควบคุมและดูแลงานของช่างแต่ละคนได้ ดูผลการประเมินความพึงพอใจจากประชาชนที่ร้องทุกข์ได้ มีการแจ้งเตือนเมื่อเป็นการแก้ไขคำร้องล่าช้ากว่ากำหนด แสดงผลสรุปข้อมูลคำร้องในรูปแบบต่างๆ สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อทำแผนพัฒนาเขียนโครงการต่างๆและเสนอของบประมาณในปีถัดไปได้ ผลจากการใช้งานระบบในมุมมองของเจ้าหน้าที่ทำให้มองภาพรวมของคำร้องทั้งหมดได้ จัดการคำร้องทุกข้อจากประชาชนได้ง่าย ข้อมูลคำร้องไม่สูญหาย

ติดตามงานจากช่างที่รับผิดชอบได้ง่าย มีการแจ้งเตือนเพื่อติดตามคำร้องในระบบร้องทุกข์ทั้งหมด ออกรายงานตามความต้องการได้ ค้นหาคำร้องเก่าได้อย่างรวดเร็ว นายช่างสามารถทราบเรื่องที่ตัวเองได้รับมอบหมายได้รวดเร็ว มีตารางปฏิทินการทำงาน ทราบพิกัดที่ชัดเจนเพื่อลงพื้นที่ แก้ไขแสดงผลการเข้าดำเนินงานได้ แก้ไขปัญหาได้ตามระยะเวลาที่กำหนด มีระบบบันทึกการดำเนินงานที่ง่ายขึ้น ส่วนผลจากการใช้งานระบบในมุมมองของประชาชน สามารถทำให้ประชาชนแจ้งความร้องทุกข์ผ่านช่องทางต่างๆได้ง่ายขึ้น สามารถติดตามคำร้องทุกข้อได้โดยง่าย ได้รับการแจ้งเตือนเมื่อช่างเข้าดำเนินการแก้ไขเรียบร้อย ประเมินผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ประชาชนมีความพึงพอใจในระบบร้องทุกข์

เปลี่ยนเมือง เปลี่ยนประเทศ

ศ. วุฒิสสาร ตันไชย¹⁶

การมีข้อมูลเป็นสิ่งหนึ่งที่ข้าราชการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการมีข้อมูลนี้จะทำให้เห็นปัญหาที่สามารถนำมาแก้ไขร่วมกันได้ ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการหาความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้อย่างทันท่วงที แต่เดิมการทราบถึงปัญหาของประชาชนนั้นจะต้องลงพื้นที่ไปเพื่อสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเพื่อทราบถึงความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งนี่เป็นวิธีการแบบเดิมที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน แต่การมีแพลตฟอร์มข้อมูลนั้นจะทำให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนและสามารถนำมาวิเคราะห์พื้นที่เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ ในขณะเดียวกันการมีข้อมูลนี้ยังเป็นการเชิญชวนให้

---

¹⁶ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างจินตนาการของภาคชุมชนและของบ้านเมือง เพื่อให้เห็นถึงความเจริญและอนาคตของเมือง

12.1 การเปลี่ยนแปลงเป็น “โอกาส” หรือ “ภาวะ”

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเมืองเพื่อสร้างความเจริญสามารรถเป็นได้ทั้งโอกาสและเป็นทั้งภาวะ การที่สามารถชวนประชาชนเข้ามาคิดและเตรียมตัวจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ต้องเอามาใช้ประโยชน์ จึงเป็นการค่อยคิดและค่อยเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งเน้นการระเบิดออกมาจากข้างใน ในขณะที่เดียวกันจะต้องคิดแบบมุมมองของคนในมากกว่ามุมมองของคนนอก เพราะหน้าที่ของท้องถิ่นคือการรับผิดชอบตามกฎหมายและรับผิดชอบต่อทางระเบียบวินัยและสังคม รวมถึงความรับผิดชอบต่อทางเมือง ดังนั้นความสำเร็จของการเป็นผู้นำท้องถิ่นไม่ใช่เพียงแค่การเข้ามาดำรงตำแหน่งครบวาระเพียงแปดปี หรือมีเพียงแค่ความเป็นตัวแทนของประชาชนในระยะสั้น ผู้ที่เป็นนายกเทศมนตรีจึงควรมีทางเลือกกว่าจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือนักบริหารเมือง สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นแล้วเปรียบเสมือนขอยที่มีถนนเข้าไป หากไม่มีการเลือกตั้งเข้ามาเป็นตัวแทนขอยความสว่างจากแสงไฟในขอยก็จะไม่เกิดขึ้น แต่สำหรับนักบริหารเมืองสิ่งสำคัญคือการทำให้ไฟทุกขอยนั้นมีความสว่างเท่าเทียมกัน ผลงานของผู้นำท้องถิ่นจึงไม่เป็นเพียงแค่การได้รับการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งอยู่ให้ครบวาระ แต่เป็นการแสดงถึงศักยภาพในการพัฒนาเมืองให้เจริญและทำให้ประชาชนรับรู้และมีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่ท้องถิ่นมีโอกาสเปลี่ยนแปลงจะเป็นการสร้างโอกาสจากการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาพื้นที่เมืองอัจฉริยะและเมืองน่าอยู่เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน

12.2 การเปลี่ยนแปลงที่ท้องถิ่นต้องเผชิญ

การเปลี่ยนแปลงที่ท้องถิ่นต้องเผชิญนั้นมีอยู่หลายส่วน ในส่วนแรกเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเชิงความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวไปตรงมาแบบเดิมได้ การมองปัญหาจะต้องมองให้ลึกมากขึ้นรวมถึงจะต้องมองอย่างลึกซึ้งมากขึ้นด้วยเช่นกัน หากเปรียบกับแต่ก่อนผู้สูงอายุจะมีเพียงเรื่องของเบี้ยยังชีพ แต่การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้พูดถึงเรื่องอารยสถาปัตย์มากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของประชากรที่ทำให้เข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ในประเทศไทย ทำให้ต้องมองถึงความปลอดภัยในบ้านและสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นปัญหาที่ต้องเผชิญจึงไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงแค่เรื่องเงิน ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงก็มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหานึงก็จะทำให้เกิดอีกปัญหาหนึ่งตามมา ดังตัวอย่างจากสังคมผู้สูงอายุเกิดการขาดแคลนแรงงาน ทำให้ท้องถิ่นต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตัวเด็ก ให้มีองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยี

ประเด็นที่สองคือการจัดการแบบใหม่ ในกรณีที่มีพื้นที่ว่างเปล่า ท้องถิ่นควรจะมุ่งเน้นไปที่การจัดเก็บภาษี แต่นี้เป็นเพียงวิธีการแบบเดิม ในทางกลับกันการมีพื้นที่ว่างเปล่าจำนวนมากสามารถส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ หรือการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างเปล่าในกรณีอื่น ๆ เพื่อเป็นการต่อยอดโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการได้กินผักปลอดสารพิษ การเข้าถึงพืชผลของร้านอาหาร และการได้รับการการันตีว่าเป็นผักปลอดสารพิษ ทำให้เจ้าของที่ดินไม่มีความจำเป็นต้องเสียภาษีจำนวนมากและยังเป็นการสร้างโอกาสให้กับประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการเกิดงานที่ตามมา

ประเด็นสุดท้ายคือหน้าที่ในอนาคตของท้องถิ่น ท้องถิ่นนั้นจะต้อง
ถ้าอัตลักษณ์ของเมืองเพื่อดึงศักยภาพของเมืองออกมา เอกลักษณะและอัตลักษณ์
ของเมืองจะต้องทำให้เกิดการสร้างมูลค่า ซึ่งเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นในอนาคตที่
จะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลง เพราะทุกเมืองจะทั่วโลกได้มีการต่อยอดจากอดีตมาสู่
ปัจจุบัน ดังเช่นเมืองที่มีมลภาวะมากที่สุดในโลกก็เริ่มมีการปรับปรุงระบบนิเวศ
ของเมือง โดยอาศัยธรรมชาติโดยรอบและแหล่งโบราณสถาน ซึ่งเป็นการดึงดูด
ทางกายภาพและทุนทางวัฒนธรรมมาใช้

พลิกองค์กรอย่างไร ให้ไต่ทันโลก

ม.ล.ณัฐสิทธิ์ ดิศกุล¹⁷

โลกกำลังเผชิญกับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ จากหลายปัจจัย สำหรับปัจจัยแรกคือการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก ต่อมาคือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องครุ่นครุ่นใจที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต่อมาคือการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางประชากรที่เป็นผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต

13.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลกทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในอันดับที่ 9 ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของ

---

¹⁷ กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท บริการเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

สภาพภูมิอากาศสูงสุด ทั้งที่ไม่ได้มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากเมื่อเทียบกับประเทศที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับโลก และเป็นประเด็นที่ผู้นำของท้องถิ่นไม่สามารถหนีพ้นได้ เพราะทั่วโลกในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการเพาะปลูกการทำการเกษตรกรรมที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศออสเตรเลียที่ได้รับผลกระทบไม่ว่าจะเป็นภัยแห้งแล้งและน้ำท่วม ไม่นานจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และเกิดขึ้นไปยั้งทั่วโลก ประเทศไทยจึงควรที่จะทำให้เมืองนั้นมีความยืดหยุ่น สามารถถล่มและลุกขึ้นมาได้ รวมถึงมีความสามารถในการปรับตัว

13.2 การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรุนแรง

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รุนแรงได้เริ่มขึ้นมาตั้งแต่การเข้าถึงของสภาวะโลกาภิวัตน์ ซึ่งการเข้ามาของโลกาภิวัตน์เป็นประเด็นที่ค่อนข้างเก่าไปแล้ว แต่ในปัจจุบันได้มุ่งเน้นไปที่ปัญญาประดิษฐ์และระบบบล็อกเชน ด้านจะเห็นได้จากวงการแพทย์ในปัจจุบันที่ได้นำมาปัญญาประดิษฐ์มาใช้แทนหมอ ถึงร้อยละ 15.8 จากแต่เดิมที่จะต้องใช้แพทย์ในการวิเคราะห์ฟิล์มเอ็กซเรย์ แต่ปัจจุบันก็ได้นำหุ่นยนต์หรือปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนี้เป็นปัญญาประดิษฐ์ในระดับพื้นฐานแต่ภัยคุกคามที่สำคัญคือปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือ Generative AI ที่ไม่ต้องใช้มนุษย์ในการสอนแต่สามารถเขียนโปรแกรมขึ้นมาเองได้ ยกตัวอย่างเช่น DeepMind ของ Google ที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องนำโปรแกรมเมอร์มาสอน เพียงแต่ตัวปัญญาประดิษฐ์เองจะต้องมีการทดลองไปเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดโมเดลชุดความรู้ของข้อมูลได้นำมาประมวลผล

ในขณะเดียวกันก็มีปัญญาประดิษฐ์ของอีกบริษัทหนึ่งคือ Open AI ที่ได้ออกผลิตภัณฑ์ใหม่ชื่อ Chat GPT เป็นปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถสร้างโจทย์ขึ้นมา และนำไปประมวลผลเพื่อหาคำตอบได้ หรือแม้กระทั่งการเขียนจดหมาย แนะนำตัวเข้ามหาวิทยาลัยเพียงแค่การกำหนดชื่อคณะและกำหนดจำนวนคำ ขึ้นมาให้มีความกระชับ ซึ่งนี่ก็เป็นภัยคุกคามอย่างหนึ่งที่เห็นได้ในปัจจุบัน

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือการบริหารงานของท้องถิ่นเกี่ยวกับบล็อกเชนในการกระจายอำนาจในการทำศูนย์กลางของข้อมูล ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามาดูข้อมูล หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาใช้ข้อมูลเพื่อเป็นการตัดสินใจในการลงทุน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้อมูลเกิดการกระจายมากขึ้น ในปัจจุบันก็ได้เห็นว่าการกระจายอำนาจนี้มีการทำสัญญาอัจฉริยะ จากแต่เดิมที่การทำสัญญาผู้กู้กับผู้ให้กู้จะต้องทำผ่านคนกลางหรือธนาคาร การมีข้อมูลจำนวนมากก็ได้ทำให้เกิดการใช้บล็อกเชนในการเขียนสัญญาขึ้นมา จึงเป็นสิ่งที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความกังวลเป็นอย่างมากเพราะไม่มีการควบคุมจากภาครัฐ

13.3 การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางประชากร

การเข้าสู่สังคมสูงวัยหรือสังคมสูงอายุในประเทศไทย ส่งผลต่อกำลังแรงงานที่ลดลงในอนาคตซึ่งจะสังเกตได้จากที่ทำงานที่มีความสวยงาม แต่ก็ไม่มีคนมานั่งทำงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นองค์กรหนึ่งที่จะมีโอกาสเจอปัญหาดังกล่าวได้นางเช่นเดียวกับองค์กรเอกชนทั่วไป กล่าวคือแรงงานทักษะจะเริ่มเกิดการแย่งชิงกัน หรือเกิดภาวะสมองล่องที่ทำให้แรงงานทักษะออกไปอยู่นอกประเทศที่ไม่ได้เป็นประเทศไทย ใน

ขณะเดียวกันความผันผวนของโลกก็ทำให้เกิดความเครียดและกังวลใจซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ทำให้องค์กรเอกชนหลายองค์กรหันมาพึ่งพาการบริหารงานในสมัยใหม่ยิ่งขึ้น โดยไม่มุ่งเน้นแค่เพียงการสร้างกำไรอย่างเดียว แต่ต้องทำงานที่หลากหลาย

13.4 ถอดบทเรียนบริษัท บริการเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

บริษัท บริการเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้มีการถอดบทเรียนถึงการเกิดโรคระบาดโควิด 19 ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของบริษัทที่ธุรกิจไม่แน่นอนมุ่งเน้นไปที่การเติมน้ำมันอากาศยาน แต่จะมุ่งเน้นไปที่ธุรกิจที่ทำเกี่ยวกับสาธารณูปโภคและพลังงานด้วยเช่นกัน ในขณะเดียวกันก็มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้กับองค์กรในรูปแบบใหม่จากแต่เดิมที่ประเทศสิงคโปร์เป็นผู้กำหนดราคาน้ำมัน แต่สำหรับประเทศไทยการเข้าถึงน้ำมันจะต้องอ้างอิงของราคาสิงคโปร์ ซึ่งนี่ก็เป็นสิ่งที่ต้องมองหามาตรฐานการพัฒนาแบบยั่งยืนสำหรับประเทศไทยโดยการนำเศษวัสดุติดจากการเกษตรมาใช้ในการแปรรูปมากขึ้น ในขณะเดียวกันธุรกิจของบริษัทเป็นธุรกิจที่ให้บริการเก็บน้ำมัน การที่ไ้ใช้รถเติมน้ำมันจะต้องนำเข้ามาจากประเทศเยอรมันหรือประเทศออสเตรเลีย ในเวลาต่อมาจึงได้มีการทำวิศวกรรมย้อนกลับเพื่อดูองค์ประกอบของรถ ทำให้พบว่าไม่มีความซับซ้อนใดและสามารถผลิตในประเทศได้ ซึ่งนี่เป็นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบริษัทและเป็นการลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19

นอกจากนี้ยังไม่มีกรอบบทเรียนถึงผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานอยู่ในบริษัท จากแต่เดิมการขับรถเพื่อขนส่งน้ำมันจะต้องมีพนักงานขนส่ง ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพนักงานขนส่งก็คือมนุษย์ที่อาจจะเกิดข้อผิดพลาดได้ไม่ว่าจะเป็นจากอุบัติเหตุหรือการขับรถ ทางบริษัทจึงจะต้องมีการทั้งระบบตรวจจับโดยใช้การประมวลผลใบหน้าเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผลต่อมาก็สามารถลดปัญหาได้จริง ในขณะที่การบริหารงานทางด้านเอกสารก็ได้มีการจัดทำระบบเพื่อบริหารงานให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยสามารถทำเป็นฐานข้อมูลขึ้นมาเพื่อให้คนในบริษัทได้มีการใช้งานและลดการใช้กระดาษลง รวมถึงเป็นการสร้างมาตรฐานให้ผู้ปฏิบัติงานในบริษัทมีมาตรฐานเดียวกันทางด้านความรู้และการปฏิบัติ

อปท.ยุคใหม่ ใช้วิจัยเป็นฐาน

นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนมเจริญ¹⁸

ท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพราะว่าท้องถิ่นนั้นเป็นแกนนำหลักในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะทำให้มีการพัฒนาเหมือนอดีตไม่ได้ แต่ต้องอาศัยองค์ความรู้ที่สำคัญ กล่าวคือ ในอดีตการออกไปในการพัฒนาท้องถิ่นอาจจะต้องเดินไปตามร้านอาหารที่สำคัญในหลาย ๆ ร้านในพื้นที่ เพราะเป็นแหล่งรวมตัวของบุคคลหลายกลุ่ม การวิจัยแบบอดีตจึงเป็นการไปนั่งฟังเสียงประชาชนตามร้านอาหาร แต่ในปัจจุบันการทำความเข้าใจหรือวิจัยนับว่ามีส่วนสำคัญ เนื่องจากอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ที่ไม่ได้ใช้สามัญสำนึกแบบในอดีต ดังนั้นสิ่งที่ผู้นำท้องถิ่นควรให้ความใส่ใจก็คือ การค้นหาเสียงจะต้องรับฟังถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

---

¹⁸ นายกเทศมนตรีนครยะลา

รวมถึงจะต้องมีโครงการ ส่วนต่อมาก็คือกำลังคนที่มีคุณภาพ โดยจะต้องดึงผู้ที่มีองค์ความรู้กลับเข้ามาสู่พื้นที่ ซึ่งจะทำให้มีประโยชน์ในงานด้านวิชาการมากขึ้น จึงได้เกิดบทเรียนที่สำคัญของนครยะลา

14.1 ท้องถิ่นกับการวิจัย

โลกในปัจจุบันมีความหลากหลายมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือความต้องการทางด้านปัจจัยพื้นฐาน ท้องถิ่นจึงควรขยับตามความต้องการของประชาชนเถิดอยากให้ประสบความสำเร็จ ในขณะที่เดียวกันการตอบสนองความต้องการจะต้องไม่ใช่สัญชาตญาณไปใช้ในการคิดแทน เพียงแต่ในปัจจุบันยังมีอุปสรรคในเรื่องของการกระจายอำนาจและยังติดในเรื่องของกฎหมาย ดังนั้นสิ่งที่ท้องถิ่นจะต้องดูแลก็คือความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ผู้บริหารจะต้องเป็นแกนนำหลักที่สำคัญแล้วจะต้องมีความกล้าหาญ ความรับผิดชอบและมีความสามารถ ถ้าหากว่าผู้บริหารจะต้องอ่านแต่ระเบียบอย่างเดียวก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหาร รวมถึงจะต้องมีการคิดนอกระบบมากกว่าทำให้ท้องถิ่นมีน้ำไหลหรือไฟสว่าง วิธีคิดดังกล่าวนี้จะช่วยให้ท้องถิ่นก้าวเข้าไปสู่ข้างหน้าอีกขั้น

14.2 ข้อมูลกับการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อมูลของท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญพอจะทำให้รู้ถึงองค์ประกอบของท้องถิ่นที่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ ไม่

ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลกับนักลงทุนและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น จากเดิมข้อมูลทั้งด้านการศึกษาามีเพียงแค่การแบ่งคณะและการแบ่งมหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้ทราบถึงข้อมูลในระดับปัจเจกบุคคลที่บ่งบอกถึงเกรดเฉลี่ยและคณะหรือสาขาวิชาที่จบมา แต่จะต้องบ่งบอกถึงรายวิชาที่จบมาด้วยเพราะว่ารายวิชาจะทำให้สะท้อนว่ามีทรัพยากรของเมืองที่เป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านใดเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นรายบุคคลการนำมากำหนดทิศทางของเมืองได้ รวมถึงทราบถึงจุดบกพร่องของเมืองเพื่อนำบุคคลกลุ่มดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาเมือง

ดังนั้นข้อมูลจึงมีความสำคัญที่ทำให้ท้องถิ่นลงลึกไปสู่การกระจายอำนาจและการตัดสินใจ อย่างเช่นของกรณีการโอนส่วนราชการต่าง ๆ มาประจำอยู่ที่ท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะการเกิดการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่จากการเก็บข้อมูลหรือการทำข้อมูลเปิดเพื่อลบล้างวาทกรรมท้องถิ่นที่มีความไม่โปร่งใส ซึ่งท้องถิ่นควรจะมองไปข้างหน้าโดยใช้ฐานงานวิจัยเพื่อพัฒนาเมืองและทำให้เกิดเศรษฐกิจมูลค่าสูง จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

ชุดที่ 2

BCG and Green Economy

โครงการการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศ ผ่านการปฏิบัติการบนฐานของการวิจัย ซึ่งการพัฒนาตัวแบบเศรษฐกิจใหม่ (BCG Model) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economic) เป็นการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศผ่านการปฏิบัติการบนฐานงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เศรษฐกิจโลกพลิกผันแบบนี้ มีโอกาสดี ๆ อยู่ตรงไหน?
2. ขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน ด้วยโซลูชันพลังงานสะอาด (Smart Energy Solutions for Sustainability)
3. โอกาสใหม่ในการลงทุนของเมือง
4. พลังงานเพื่อการพัฒนาเมือง
5. Smart city x circular economy (How to make value from city waste)

เศรษฐกิจโลกพลิกผันแบบนี้ มีโอกาสดี ๆ อยู่ตรงไหน?

รศ.ดร. ปิติ ศรีแสงนาม¹⁹

การวางแผนวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะต้องดูสัญญาณการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำมาวางแผนกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำมากำหนดอนาคต ซึ่งสามารถวางแผนได้ด้วยการตั้งเป้าหมายไว้ในแต่ละปี โดยสะท้อนภาพจากปัจจุบันและมองถึงอนาคตข้างหน้าที่จะกำหนด เช่น ทรัพยากรมนุษย์ แผนงาน และงบประมาณ การคาดการณ์เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดจึงเป็นการสร้างอนาคตขึ้นมาเอง โดยการ

¹⁹ ผู้อำนวยการศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คาดการณ์นี้จะต้องมีสัญญาณที่สื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเรียกว่า Good Event ที่จะถูกนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อนำไปกำหนดการขับเคลื่อนได้แม่นยำมากขึ้น เพราะในแต่ละวันมีเรื่องราวเกิดขึ้นหลายอย่างทำให้ข้อมูลมีหลากหลายและรับรู้ผ่านโซเชียลมีเดีย สื่อ หรือแบบทสนทนาในชีวิตประจำวัน จึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนหากจะนำมาถกกันครั้งถึงลำดับความสำคัญ

ดังจะเห็นจากตัวอย่าง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา จากแฮชแท็กยอดนิยมของทวิตเตอร์เรื่องคุณแดงโมตกเรือ ซึ่งในขณะนั้นสิ่งที่คนไทยสนใจมากที่สุดคือสาเหตุการตกเรือของคุณแดงโม จากนั้นผู้คนก็ทุ่มเททรัพยากรเวลา ความรู้ อย่างมหาศาลในการติดตามข่าวเพื่อหาสาเหตุการตกเรือของคุณแดงโม แต่ในขณะเดียวกันในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ก็เป็นวันที่รัสเซียกำลังเริ่มส่งกองกำลังเข้าไปยึดชายแดนรอบ ๆ ยูเครน และทั้งโลกกำลังสนใจว่ารัสเซียจะบุกเข้ามาในยูเครนหรือไม่ และหลังจากนั้นหากรัสเซียบุกยูเครน สิ่งที่จะมากระทบกับประชาชนคนไทย เช่น ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกที่จะผันผวนอย่างหนัก ราคาอาหารตลาดโลกที่กำลังจะเข้าสู่ขั้นวิกฤต และจะส่งผลกระทบต่อโลกและประเทศไทยแน่นอนโดยประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการวางแผนควรมีการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงโดยหลักแล้ว 2 มิติ ดังนี้

1.2 มิติการกระชากเปลี่ยนทางเทคโนโลยี

ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างจำยอมเพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนไป ปัจจุบันเทคโนโลยีที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ กำลังจะนำมนุษย์ไปสู่การ

เปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญที่สุด เพราะมี 4 เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นสำคัญพร้อมกันที่จะทำให้เกิดการเปิดพรมแดนใหม่ คือ

(1) Blockchain คือ เทคโนโลยีการประมวลผลและจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ ซึ่งเป็นรูปแบบการบันทึกข้อมูลที่ใช้หลักการ Cryptography ร่วมกับกลไก Consensus โดยข้อมูลที่ถูกรับบันทึกในระบบ Blockchain นั้นจะสามารถทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ยาก ช่วยเพิ่มความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยได้พัฒนาไปเป็นสร้างสกุลเงินที่ไร้ตัวกลาง ไร้คนควบคุม ซึ่งถือเป็นพรมแดนใหม่ที่ทำให้การทำธุรกรรมบนโลกออนไลน์ที่คิดประมวลข้อมูลขนาดใหญ่ประหยัดขึ้นป้องกันการโกง รวมถึงได้เริ่มมีการทำกรรมสิทธิ์บนโลกออนไลน์ และมีธนาคารกลางที่จะนำเอาสินทรัพย์ดิจิทัลเหล่านี้ มาใช้ในการแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราในโลกออนไลน์ได้

(2) Augmented reality หรือ AR คือ การรวมสภาพแวดล้อมจริง กับ วัตถุเสมือน เข้าด้วยกันในเวลาเดียวกัน โดยวัตถุเสมือนที่ว่านั้น อาจจะเป็น ภาพ วิดีโอ เสียง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ประมวลผลมาจากคอมพิวเตอร์ มือถือ เทปเล็ต หรืออุปกรณ์สวมใส่ขนาดเล็กต่างๆ และทำให้สามารถตอบสนองกับสิ่งที่จำลองนั้น ซึ่งเทคโนโลยีนี้จะทำให้เรื่องยากกลายเป็นเรื่องง่ายขึ้น เพราะมันสามารถมองเห็นได้ด้วยตา จับได้ด้วยมือ และสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือหน่วยงานของรัฐบาลในหลายๆประเทศนำเทคโนโลยีนี้เข้ามาใช้เพื่อช่วยในการคิดคำนวณ จากตัวอย่าง เช่น

(1) การเก็บขยะ ว่าควรวางแผนการเก็บขยะอย่างไร ควรเก็บในช่วงเวลาไหน ความถี่ในการจัดเก็บควรเป็นอย่างไรที่จะทำให้บ้านเมืองสะอาด และต้นทุนในการจัดเก็บต่ำที่สุด

(2) การบริหารจัดการน้ำเวลาฝนตก

(3) สัญญาณไฟจราจรที่ทำให้รถไม่ติดในเมือง

สำหรับปัจจุบันคอมพิวเตอร์ธรรมดาจะมีพลังประมวลผลได้เพียงพออย่าง แต่ก็มีบริษัทที่ขายเทคโนโลยีเหล่านี้ที่อยากได้เทศบาล อบจ. อบต. และหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อที่จะเอาระบบเหล่านี้ไปติดตั้งไว้ในพื้นที่ เพื่อตัวบริษัทเองจะได้ใช้เป็นต้นแบบในการทำให้สาธารณะเห็นว่าระบบของเขาสามารถที่จะใช้งาน Smart Network และ Smart city ได้

(3) Cyber Attack คือ การเข้าเชื่อมต่อระบบโครงข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อเปิดเผย ปรับเปลี่ยน ขโมย ทำลาย หรือทำให้ข้อมูลใช้งานไม่ได้ โดยจะใช้วิธีการหรือรูปแบบแตกต่างและซับซ้อนกันไป นับเป็นภัยคุกคามในโลกอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลกระทบรุนแรง โดยเฉพาะภาครัฐกิจและอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง เช่น การเจาะระบบเข้าไปในระบบเตือนแล้วเปิดประตูน้ำจนในที่สุดน้ำล้นแล้วท่วมเขื่อนแตก มันจึงเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงและเฝ้าระวังอยู่เสมอ รวมไปถึงต้องเตรียมตัวในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านพลังงานว่ามีพลังงานเพียงพอหรือไม่ มีความท้าทายทางพลังงานอย่างไร มีแหล่งพลังงานเพียงพอหรือไม่ รวมถึงวิเคราะห์ว่าแหล่งพลังงานใน

พื้นที่ที่สามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งพลังงานที่ยั่งยืนได้หรือไม่ เหล่านี้ล้วนเป็นโอกาสที่กำลังจะมาถึง

(4) Logistics คือ ระบบการจัดส่งสินค้า สิ่งของ หรือ ทรัพยากรใดก็ตามจากแต่ละสถานที่ไปยังจุดหมาย รวมไปถึงการบริหารสินค้าคงคลัง การจัดการบรรจุหีบห่อ โดยมีจุดประสงค์หลักคือการนำส่งของไปถึงมือผู้รับอย่างปลอดภัย ซึ่งถือเป็นตัวเชื่อมระหว่างการส่งสินค้าจากโลกออนไลน์มาสู่โลกจริง โลจิสติกส์ เป็นระบบที่สำคัญมาก เพราะไม่มีหน่วยงานใดอยากที่จะอยู่โดดเดี่ยว ทุกหน่วยงานล้วนอยากที่จะเชื่อมโยงกับที่ต่าง ๆ ทั่วโลกได้ ในช่วงสองปีที่ผ่านมา โควิดทำให้ระบบ โลจิสติกส์ทำงานยากขึ้น เนื่องจากมีผลกระทบทางด้านการขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะเดียวกันเมื่อสถานการณ์โควิดดีขึ้น อัตราค่าบริการขนส่งก็จะไม่ลดลงอย่างแน่นอน แต่ปัจจุบันประเทศไทยมีจุดศูนย์กลางในการขนส่งสินค้าไปยังต่างประเทศ ที่เรียกว่าระเบียงเศรษฐกิจ โดยจะแยกออกเป็นภาค ดังนี้

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมแห่งโลกสมัยใหม่ อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เครื่องมือแพทย์ และอุตสาหกรรมบริการ พัฒนาพื้นที่ EEC ถือเป็นก้าวต่อยอดบนฐานความสำเร็จของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ : NEC (Northern Economic Corridor: NEC) เป็นโครงการนำร่องการพัฒนา ครอบคลุมพื้นที่

จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน โดยมุ่งพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ แหล่งผลิตสินค้าและบริการที่ต่อยอดจากฐานวัฒนธรรมล้านนา ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้ที่ตั้งของภาคเหนือยังสามารถเชื่อมโยงเข้ากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและจีนตอนใต้ ผ่านระบบโครงข่ายเส้นทางคมนาคม รถไฟรางคู่ และรถไฟความเร็วสูง รวมทั้งเส้นทางแม่น้ำโขงออกไปมณฑลยูนนาน มณฑลทางตอนใต้ของประเทศได้อีกด้วย ทำให้มีโอกาสทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างกันมากขึ้น

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : NeEC (Northeastern Economic Corridor: NeEC) ครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี และหนองคาย โดยมุ่งพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหมุนเวียนและการเกษตรอย่างยั่งยืนเนื่องจากมีพื้นที่เกษตรกรรมขนาดใหญ่และเป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นอ้อย มันสำปะหลัง และข้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิ ที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุดและมีคุณภาพดีที่สุดของประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) ทั้งประเทศลาว เวียดนาม และจีน

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก : CWEC (Central-Western Economic Corridor: CWEC) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด

กาญจนบุรี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และนครปฐม มุ่งเน้นการเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง และอุตสาหกรรมสินค้าไฮเทค เนื่องจากปัจจุบันเป็นฐานการผลิตของอุตสาหกรรมหลายชนิด อาทิ เกษตร สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม อิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์

ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ : SEC (Southern Economic Corridor: SEC) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดระนอง ชุมพร นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี มุ่งเน้นพัฒนาไปสู่การเป็น “ประตูเศรษฐกิจแห่งภูมิภาคที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งและการค้าของประเทศ” เนื่องจากมีศักยภาพในการเชื่อมระบบขนส่งโลจิสติกส์ในฝั่งอ่าวไทย-อันดามัน-ประเทศแถบเอเชียใต้ และตะวันออกกลาง รวมทั้งสามารถเชื่อมต่อกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อเป็นการเปิดประตูการท่องเที่ยวนอกจากอ่าวไทยสู่ทะเลอันดามัน อีกทั้งยังมีโอกาสยกระดับสินค้าเกษตรที่เป็นจุดเด่นของพื้นที่ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอาหารทะเลไปสู่ตลาดการค้าระดับโลก โดยผ่านการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มให้หลายเป็นเกษตรมูลค่าสูง อาทิ อุตสาหกรรมโอลิโอเคมี อุตสาหกรรมผลิตโคเนื้อศรีวิชัย และอุตสาหกรรมฮาลาล

1.3 มิติปัจจัยที่คาดเกี่ยวระหว่างสังคมกับเศรษฐกิจ

จากกรณีประเทศลาวมีความปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ ซึ่งหนึ่งในสาเหตุหลักเกิดจากปัญหาการคอร์รัปชัน ทำให้เทคโนโลยี Blockchain อาจจะสามารถแก้ปัญหาได้ แต่อาจจะใช้เวลานาน ในขณะที่เดียวกันปัญหาของเมืองอย่างหนึ่งที่พบได้ในปัจจุบัน คือ ปัญหาสังคมแห่วงกลาง เพราะในแต่ละพื้นที่คนที่เป็น

วัยรุ่นหนุ่มสาววัยทำงานจะออกจากพื้นที่ไปอยู่ในเมืองที่มีงาน ไม่ว่าจะป็นกรุงเทพฯ สมุทรสาคร สมุทรปราการ เชียงใหม่ และนครราชสีมา ดังนั้นจังหวัดที่อยู่รอบนอก เช่น พะเยา น่าน ศรีสะเกษ ส่วนใหญ่จะมีเพียงผู้สูงอายุและเด็ก ซึ่งบางครั้งก็อาจมีปัญหาเรื่องการสื่อสาร ช่องว่างระหว่างวัย ทำให้เด็กบางส่วนไม่เชื่อฟังหรือออกไปใช้ชีวิตด้วยตัวเอง จนนำไปสู่ปัญหากันท้อก่อนวัย มั่วสุม ยาเสพติด ขณะเดียวกันผู้สูงอายุก็ต้องการการบริการทางสาธารณสุขที่ดีกว่าเดิมมากขึ้น ผู้คนทุกช่วงวัยก็จะเจอปัญหาและความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น และสุดท้ายก็จะนำไปสู่การเรียกร้องทางการเมืองที่เกิดขึ้นไปวนมา

1.4 การเปลี่ยนแปลงของเวทีโลกและโอกาส

ปัจจุบันการเมืองในเวทีโลกมีความเข้มข้นและรุนแรงมาก และมีลักษณะแบ่งฝ่าย ในกรณีของรัสเซียยูเครนกับนาโต้ หากจะมองหา Good event ในเรื่องนี้ ต้องมองไปยังประเด็นที่ว่ารัสเซียกับยูเครนคือประเทศที่ขายสินค้าเกษตร ขายปุ๋ย แล้วหากสินค้าเกษตร เช่น ข้าวสาลี ถั่วเหลือง ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโพด ออกจาก 2 พื้นที่นี้ไม่ได้จึงนับว่าเป็นโอกาสของประเทศไทยที่ส่งออกสินค้าเอง เพราะฉะนั้นสิ่งที่ถูกต้องเมื่อเผชิญวิกฤตต่าง ๆ หรือเห็นความขัดแย้งต่าง ๆ ในเวทีโลก จึงไม่ใช่การเลือกข้าง แต่ควรวิเคราะห์สิ่งที่จะเกิดขึ้น เช่น เมื่อเกิดความขัดแย้งในเวทีโลกนั้นราคาน้ำมันจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรจะส่งผลกระทบต่อหรือไม่ หากแหล่งท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นชาวรัสเซีย เมื่อเกิดความขัดแย้งดังกล่าว

ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มาไม่ได้จะส่งผลกระทบต่ออย่างไร ถ้ามองสถานการณ์เหล่านี้จะกลายเป็นโอกาสที่ดีได้

นอกจากการเปลี่ยนแปลงในเวทีโลกก็คือเรื่องของ New normal คือ วิถีชีวิตใหม่หลังโควิด Covid เป็นแค่คลื่นลูกเล็กที่กำลังก่อตัวเป็นสึนามิเข้ามา เพราะหลัง Covid จะต้องเจอคลื่นลูกใหม่ที่ใหญ่กว่า เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แล้วหลังจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีก็จะเจอคลื่นที่ใหญ่กว่าเดิมเช่นระเบียบโลกที่เปลี่ยน เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรหลาย ๆ อย่าง ถัดจากนั้นคลื่นอีกลูกที่จะถมเข้ามาอีกคือ การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมถือเป็นเรื่องที่ใหญ่มาก อย่างในปัจจุบันประเทศไทยส่งออกมะม่วงเกรดที่ดีที่สุดไปยังยุโรปเป็นอันดับ 1 แต่ในอนาคตปี 2024 ยุโรปกำลังจะใช้มาตรการที่เรียกว่า European Green Deal ที่มีกฎระเบียบและมาตรการสำคัญ เช่น ยกเลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ออกกฎระเบียบด้านสวัสดิภาพสัตว์ (Animal welfare) การห้ามใช้พลาสติกแบบใช้แล้วทิ้ง ออกกฎระเบียบเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและลด carbon footprint การส่งเสริมการคมนาคมสีเขียวทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ การกำหนดอัตราภาษีธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การกำหนดสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน เป็นต้น ซึ่งกฎระเบียบที่จะออกใช้ดังกล่าว จะส่งผลกระทบให้การส่งออกมะม่วงของไทยไปยังยุโรปเป็นเรื่องที่ยากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากกฎระเบียบที่ค่อนข้างเข้มงวดมากขึ้นทำให้ภาคการผลิตของไทยต้องปรับตัวให้ได้หากยังต้องการที่จะส่งผลผลิตไปยังยุโรปต่อไป”

อย่างไรก็ตามจากประเด็นเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการวางแผน และประเด็นการเปลี่ยนแปลงของเวทีโลกและโอกาส คือสิ่งที่เป็นวิกฤต แต่ขณะเดียวกันหากพยายามแก้ไขก่อนก็จะกลายเป็นโอกาส และส่วนใหญ่แล้ววิกฤตเหล่านี้มักเกิดพร้อมกัน เพราะฉะนั้นเวลาที่วิกฤตปัญหาถาโถมเข้ามาพร้อมกันหมดจะไม่สามารถแก้ปัญหาทุกอย่างพร้อมกันได้ แต่ต้องเลือกเรื่องที่ต้องจัดการก่อน ซึ่งเรื่องที่ต้องจัดการก่อนมักจะมีคุณสมบัติสำคัญ 2 ประการคือ

(1) High Impact คือ ถ้าเกิดขึ้นปัญหาจะกระทบรุนแรง ผลกระทบเชิงบวกก็จะเชิงบวกมาก แต่ถ้าเป็นผลกระทบเชิงลบก็จะส่งผลกระทบต่อเชิงลบมาก

(2) High Uncertainty คือ ถ้าเกิดขึ้นปัญหาจะกระทบรุนแรง แต่ปัญหานี้จะยังไม่เกิดขึ้นและคาดเดาได้ยากถึงลักษณะของปัญหา ระยะเวลา และผลที่ตามมา

จากทั้งสองปัจจัยต้องพิจารณาเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถจัดลำดับได้ว่าปัญหาใดควรที่จะต้องจัดการเร่งด่วน ปัญหาใดคือระยะกลางและปัญหาใดค่อยแก้ไขในภายหลัง ขณะเดียวกันต้องคิดว่ามีความมั่นใจสามารถสร้างโอกาสจากเรื่องพวกนี้ได้หรือไม่

ขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน ด้วยโซลูชันพลังงานสะอาด (Smart Energy Solutions for Sustainability)

นายชินิต สุวรรณพรินทร์²⁰

บ้านปู เน็กซ์ เป็นผู้ให้บริการด้านพลังงานสะอาด ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความเสถียร ราคาเหมาะสม เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้พลังงานอย่างชาญฉลาด เพิ่มประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนอย่างยั่งยืน โซลูชันพลังงานฉลาด เพื่อขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะ ประกอบด้วย 5 พลังงานฉลาด

---

²⁰ ผู้อำนวยการอาวุโส บริหารการตลาดและการขาย บริษัท บ้านปู เน็กซ์ จำกัด

2.1 ห้าพลังงานฉลาด

(1) โขลูชั้นฉลาดวิเคราะห์และการจัดการพลังงาน คือ โขลูชั้นฉลาดวิเคราะห์ คือบริการตรวจติดตาม และวิเคราะห์การใช้พลังงาน ในแง่ของพฤติกรรมและประสิทธิภาพพลังงาน ควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำ ด้านการจัดการพลังงานที่เหมาะสมตามผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยให้ ท่านสามารถใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดต้นทุนค่าพลังงาน โดยท่านสามารถติดตามการใช้พลังงานของท่านผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มแบบ เรียลไทม์เพื่อการจัดการพลังงานภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) โขลูชั้นฉลาดผลิต คือ โขลูชั้นฉลาดผลิต คือบริการ ติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานสะอาด พร้อมดิจิทัลแพลตฟอร์ม สามารถ วิเคราะห์ทั้งในด้านการผลิตและการใช้พลังงาน และค่าประหยัดได้แบบ เรียลไทม์ พร้อมบริการหลังการขายที่พร้อมดูแลและคุณตลอด 24 ชั่วโมง เหมาะสำหรับอุตสาหกรรมและธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องการลดค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และยัง ให้บริการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ หรือระบบโซลาร์แบบ ครบวงจร ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น โซลาร์บนหลังคา หรือโซลาร์รูฟท็อป โซลาร์บนหลังคาลานจอดรถ และโซลาร์ลอยน้ำ ครอบคลุมทุกอุตสาหกรรม ในประเทศไทย ทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล โรงงาน โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ตลาด และสถานีบริการน้ำมัน

(3) โขลูชั้นฉลาดเก็บ คือ ระบบกักเก็บพลังงานที่ ประกอบด้วยแบตเตอรี่คุณภาพสูง มีประสิทธิภาพและความเสถียรในการกัก

เก็บพลังงานและจ่ายไฟฟ้า เพื่อให้ลูกค้ามั่นใจว่าระบบกักเก็บพลังงานนี้จะช่วยลดค่าใช้จ่าย และมีพลังงานไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความจำเป็นในทุกสถานการณ์ที่พร้อมทำงานได้ตลอด 24 ชั่วโมง แม้แต่ในกรณีฉุกเฉิน โดยปัจจุบัน ผู้ประกอบการมีความสามารถในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์ไว้ใช้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาไฟฟ้าจากระบบโครงข่ายไฟฟ้าของรัฐบาลเพียงอย่างเดียว การใช้บริการโซลูชันฉลาดเก็บ หรือระบบกักเก็บพลังงานไฟฟ้าที่รองรับการใช้งานในหลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้งานร่วมกับระบบโซลาร์เพื่อกักเก็บไฟฟ้าจากพลังงานสะอาดให้เป็นแหล่งสำรองไฟฟ้า (Uninterruptible Power Supply หรือ UPS) การใช้งานกับระบบสมาร์ทกริด หรือ ไมโครกริด (Smart Grid, Microgrid) เพื่อช่วยลดค่าไฟฟ้าด้วยการบริหารการใช้ไฟฟ้าในช่วงความต้องการไฟฟ้าสูง (On Peak) และมีดิจิทัลแพลตฟอร์มที่ช่วยควบคุมการผลิตและกักเก็บกระแสไฟฟ้า เพื่อการใช้งานที่ต่อเนื่องในทุกสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) โซลูชันฉลาดใช้ คือ บริการออกแบบโซลูชันยานพาหนะไฟฟ้า และให้บริการด้านบริหารจัดการระบบขนส่งแบบครบวงจร โดยมีแพ็คเกจที่หลากหลายรูปแบบ พร้อมดิจิทัลแพลตฟอร์มบริการเช่ารถยนต์ไฟฟ้า คาร์แชร์ริ่งและบริการไรต์แชร์ริ่ง เพื่อสนับสนุนการใช้งานพาหนะไฟฟ้าในองค์กรเพื่อลดต้นทุนด้านการขนส่ง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) ซึ่งเป็นหนึ่งใน 7 ด้านของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ของประเทศไทย รวมถึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการเดินทางที่ตอบโจทย์การใช้ชีวิตของคนเมืองรุ่นใหม่ ซึ่งมีข้อดีในเรื่องของ

ความสะดวก ใช้งานง่ายผ่านโมบายแอปพลิเคชัน สามารถวางแผนการเดินทางได้ ในราคาที่ประหยัด และยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอีกด้วย

(5) โซลูชันฉลาดหมุนเวียน คือ โซลูชันฉลาดหมุนเวียน คือ ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่ช่วยบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ที่จะช่วยให้ท่านใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า พร้อมสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งของเหลือใช้ ตอบโจทย์การดำเนินงานภายใต้แนวคิด Circular Economy การบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดนอกจากจะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมแล้วยังสามารถเพิ่มรายได้ได้มากขึ้น

2.2 การพัฒนาเมืองอัจฉริยะของบ้านปู เน็กซ์

(1) SMART ENERGY GENERATION เป็นบริการด้านวางระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานสะอาดแบบครบวงจร ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรมในประเทศไทย ทั้ง นิคมอุตสาหกรรม โรงงาน โรงเรียน โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้า และอื่นๆ BANPU APPLICATION สามารถตรวจสอบข้อมูลการผลิตโซลาร์แบบเรียลไทม์ เช่น ยอดการผลิตที่สามารถแสดงได้ทั้งแบบรายวัน รายเดือน และรายปี ยอดประหยัดค่าไฟฟ้า ข้อมูลการลด CO2 ใบแจ้งยอดค่าบริการ ข้อมูลไซต์งานที่ติดตั้งระบบโซลาร์ ระบบแจ้งเตือนปัญหาแบบเรียลไทม์ รายงานการบำรุงรักษาระบบโซลาร์เซลล์ และพยากรณ์สภาพอากาศ

(2) SMART MOBILITY คือ Mobility As a Service (MaaS) บริการระบบสัญจรทางเลือกแบบครบวงจร แพลตฟอร์มบริหารระบบยานพาหนะไฟฟ้า (Vehicle Sharing and Ride Sharing Mobile Application and Service Platform) เช่น ระบบการเดินทางและขนส่งทางเลือก เพื่อตอบโจทย์วิถีชีวิตคนเมือง โดยใช้งานง่าย/สะดวก ผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ จัดการการเดินทางได้ในราคาที่เหมาะสม เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการบริการให้กับธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันยังมีสถานีชาร์จยานยนต์ไฟฟ้า ผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ล่าสุดเพื่อสร้างระบบนิเวศของรถยนต์ไฟฟ้า ให้ผู้ใช้รถยนต์ไฟฟ้าสามารถใช้ไฟฟ้าได้อย่างสะดวก โดยผู้ให้บริการการชาร์จ พร้อมช่วยเหลือด้านการปฏิบัติงานและคำถามด้านเทคนิคของลูกค้า ตลอด 24 ชั่วโมง

(3) SMARTLIVING Smart Safety Platform เป็นวิเคราะห์ภาพจากกล้องวงจรปิด (AI CCTV) ฟังก์ชันให้เลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น ตรวจสอบและเฝ้าระวังการก่อวินาศกรรม ตรวจจับและค้นหาวัตถุหรือผู้ต้องสงสัย การค้นหาคนหายหรือบุคคลต้องสงสัยจากรูปพรรณ ตรวจจับและจดจำป้ายทะเบียนรถ กสนรับแจ้งเหตุฉุกเฉิน 24 ชม. โดยเจ้าหน้าที่สื่อสารกับประชาชนที่แจ้งเหตุได้ผ่านวิดีโอคอลทันทีและให้ความช่วยเหลือ ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านแอปพลิเคชันและห้องคอนโทรลรูม รวมถึงรองรับการบันทึกเหตุฉุกเฉินและเรื่องที่ร้องเรียน ได้ทั้งเหตุการณ์โจรกรรม เหตุทะเลาะวิวาท หรือคนหาย เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในอนาคต และจุดตรวจและรายงานเกี่ยวกับ Covid -19 แบบเรียลไทม์

(4) SMART ENVIRONMENT SOLUTIONS เช่น สถานีตรวจวัดสภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพอากาศดัชนีคุณภาพอากาศ (AQI) : PM2.5, PM 10, คาร์บอนมอนอกไซด์, โอโซน, ไนโตรเจนไดออกไซด์, ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ อุณหภูมิ ความชื้นในอากาศ ความเร็วและทิศทางลม คุณภาพน้ำ ปริมาณน้ำฝน

(5) แพลตฟอร์มบริหารจัดการขยะ โดยสามารถทราบถึงปริมาณขยะรีไซเคิล (กิโลกรัม) ปริมาณขยะรีไซเคิล เปรียบเทียบแต่ละพื้นที่ लाखปริมาณขยะรีไซเคิล สะสมตลอดทั้งปี อัตราส่วนขยะรีไซเคิล (%) รายรับจากการจำหน่ายขยะรีไซเคิล ปริมาณและสัดส่วนขยะ จำแนกตามประเภท และแนวโน้มประเภทขยะที่เกิดขึ้นในองค์กร/สำนักงาน

(6) โซลูชันพลังงานฉลาด ที่จะช่วยขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะให้น่าอยู่ อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งแสดงข้อมูลแบบเรียลไทม์ทั้งระบบมือถือและ

โอกาสใหม่ในการลงทุนของเมือง

นายเสนีย์ สมนา²¹

การพัฒนาเมืองในระบบเศรษฐกิจใหม่ประกอบด้วยเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่ NEW ECONOMY ประกอบด้วย

1) Old Economy ระบบเศรษฐกิจยุคเก่า เศรษฐกิจที่เน้นการพึ่งพิงทำธุรกิจแบบดั้งเดิม มีมายาวนานค่อนข้างเติบโตช้า เช่น ธุรกิจธนาคาร/ประกัน ค้าขาย ขนส่ง รวมถึงธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมหนัก เช่น เหมืองแร่ เหล็ก พลังงาน

2) NEW ECONOMY ระบบเศรษฐกิจ (กระแส) ใหม่ เศรษฐกิจที่ถูกผลักดันด้วยสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยีที่มีนวัตกรรม หรือมีการเติบโตตาม Megatrend ของโลกที่

²¹ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท สามารถเทลคอม จำกัด (มหาชน)

สามารถตอบโจทย์ความต้องการต่อชีวิตของผู้บริโภคในยุคใหม่ ระบบเศรษฐกิจกำลังจะถูกปฏิวัติให้เปลี่ยนแปลงให้กลายเป็น Economy Reform & Welfare Development ปฏิรูปเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

3.1 แนวโน้มประชากรโลกและเมืองอัจฉริยะ

ประชากรบนโลกจะเพิ่มขึ้นอีก 2 พันล้านคน ในอีก 30 ปีข้างหน้า และหนึ่งหมื่นล้านคนในอีกปี 2050 โดยปัจจุบันมีผู้อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่เฉลี่ย 55% จะเพิ่มขึ้นเป็น 68% ในปี 2050 และประเทศไทยมีอัตราการอยู่อาศัยในเมืองใหญ่อยู่ที่ 50% ในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุผลที่จะต้องพัฒนาเมือง เพราะประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมือง การรวมตัวอย่างหนาแน่นกระจัดกระจาย หลากหลาย ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม นำไปสู่การแก้ปัญหา และระบบนิเวศ จึงกล่าวได้ว่า นวัตกรรมแทบทั้งหมดที่ส่งผลต่อชีวิตจากในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้นมีที่มาจาก “ความเป็นเมือง” นั่นเอง ซึ่งการทำ Smart City จะต้องไปศึกษาว่าเมืองแต่ละเมืองมีปัญหาที่แตกต่างกัน ต้องเริ่มจากปัญหา และหาข้อมูลนำมาวิเคราะห์ ไปสู่การออกแบบว่าจะพัฒนาเมือง โดยตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดของความเป็นเมืองและ ลงทุนการพัฒนา เช่น IT Traffic Green Energy Security Tourism รวมถึงจะต้องผลักดันเศรษฐกิจใหม่ใน 5 มิติ ตามความเหมาะสมของทรัพยากร ความเชี่ยวชาญและสภาพสังคม เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เช่น การลงทุนวิจัยและพัฒนา Bio Fuels การลงทุนระบบรักษาความปลอดภัยของชุมชน และเศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) เช่น การลงทุนระบบรักษาความปลอดภัยของชุมชน

3.2 แหล่งเงินทุนและการลงทุน

- (1) งบประมาณภาครัฐ
- (2) กองทุนพิเศษ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศทางเทศบาล สามารถเขียนโครงการขอไปยังกองทุน
- (3) Public Private Partnership
- (4) เอกชนลงทุน
- (5) Crowd-Funding

3.3 ตัวอย่างเทคโนโลยีในการบริการการจัดการเมืองอัจฉริยะ

- (1) AMR-Smart Meter โดย กฟผ. เปลี่ยนจากมิเตอร์จานหมุน เป็นมิเตอร์อัจฉริยะในปัจจุบัน เพื่อลดความผิดพลาดในการจดหน่วย ส่งหน่วยการใช้ไฟฟ้าอัตโนมัติผ่านระบบสื่อสาร วางแผนการใช้ไฟฟ้าในช่วงเวลาข้ามไฟฟ้าถูก และผู้ใช้งานสามารถตรวจสอบการใช้ไฟฟ้า และค่าใช้จ่ายได้แบบ Real Time
- (2) Utility sector Mgmt Solutions เป็น ERP สำหรับบริหารจัดการทรัพยากรองค์กรครบวงจรและระบบหลังบ้านขององค์กรทั้งหมด Outage Management System ติดตาม แจ้งเตือน และบริหารจัดการการซ่อมบำรุงสภาพขาดจ่ายกระแสไฟ กระแสไฟฟ้า

(3) CCTV System เชื่อมต่อหน่วยงานกำกับดูแล เช่น กรุงเทพมหานคร อบจ. อบต. บูรณาการกับหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น ตำรวจนครบาล ตำรวจภูธร ตำรวจจราจร และดูแลความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ในวงกว้าง

(4) Cyber security Solutions จัดหาและให้บริการ Hardware / Applications / Services Scope of Services / Prevention / Threat Monitor / Damage Control / Penetration Test / Consult Services โดยใช้ AI ในการเฝ้าระวังเพื่อลดความผิดพลาดจากการวิเคราะห์จากบุคคล

(5) Digitalized Government เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลภาครัฐจาก Analog เพื่อสู่รูปแบบ Digital เพื่อรองรับการบริการ e-service และประยุกต์ e- Document Solution เข้ากับกระบวนการในระบบราชการ

พลังงานเพื่อการพัฒนาเมือง

ดร.ทรงกฤต ตรีรัตน์พิจารณ์²²

พลังงานไฟฟ้าคือ Generator มีหลักการมีเพียงเท่านั้นในเรื่องของไฟฟ้า โดยสำหรับหัวข้อนี้จะมุ่งเน้นไปที่พลังงานในแต่ละรูปแบบที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเมือง

4.1 รูปแบบพลังงานสำหรับการพัฒนาเมืองยุคใหม่

(1) Wind Power Plan ใช้พลังงานลมในการปั่น Generator ให้เกิดพลังงานไฟฟ้าและผลิตเข้าสายส่งของการไฟฟ้า ในประเทศไทยมีสองแห่ง ที่สามารถติดตั้งพลังงานลมได้ดี บนภูเขา ริมทะเล

---

²² ที่ปรึกษาบริษัท บุรพา เทคโนโลยี เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด (มหาชน)

แต่หากใช้พื้นที่ริมทะเลจะพบปัญหาราคาของพื้นที่ หากเป็นภูเขาจะทำให้การผลิตพลังงานมีประสิทธิภาพ

(2) Mini Hydro Power Plan โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำขนาดเล็ก ใช้น้ำต่างระดับกัน หมุนและปั่น Generator ในการผลิตไฟ แต่มีปัญหาทางด้านสถานที่ และต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

(3) Bio Mass Power Plant เป็นพลังงานกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย เพราะวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรที่เผาได้ นำไปเผาเพื่อเอาความร้อนมาต้มน้ำและให้น้ำเดือด แล้วเอาไอน้ำจากน้ำที่เดือดไปหมุน Generator ผลิตไฟ แต่ปัญหาของ Bio Mass คือการคุมราคาเชื้อเพลิง โดยวัสดุที่สามารถเผาได้ คือ แกลบ ได้จากการสีข้าวเปลือก ชานอ้อย ได้จากการผลิตน้ำตาลทราย เศษไม้ ได้จากการแปรรูปไม้ยางพาราหรือไม้ยูคาลิปตัสเป็นส่วนใหญ่ กากปาล์ม ได้จากการสกัดน้ำมันปาล์มดิบออกจากผลปาล์มสด กากมันสำปะหลัง ได้จากการผลิตแป้งมันสำปะหลัง ซังข้าวโพด ได้จากการสีข้าวโพดเพื่อนำเมล็ดออก กาบและกะลามะพร้าว ส่าเหล้าที่มาจากการผลิตแอลกอฮอล์ และฟางข้าว

(4) Bio Gass Power Plant การหมักให้เกิดแก๊ส ส่วนใหญ่พบได้ในโรงแป้งมัน และปัญหาที่เกิดขึ้นคือน้ำเสีย

(5) Waste to Energy Power Plant โรงไฟฟ้าขยะผลิตไฟฟ้าได้หลายส่วน 4 วิธีการผลิตไฟฟ้า ดังนี้

วิธีที่ 1 ใช้เตาเผา ต้มน้ำให้เดือดแล้วนำไปปั่น

วิธีที่ 2 นำไปหมักเพื่อทำให้เกิดแก๊ส

วิธีที่ 3 RDF Fuel เชื้อเพลิงขยะ

วิธีที่ 4 Pyrolysis ขยะจำพวกยาง น้ำมัน

สามารถนำไปปั่นไฟได้

อย่างไรก็ตามโรงไฟฟ้าจากพลังงานขยะ Waste to Energy Power Plant ความท้าทายคือการได้มาซึ่งขยะและการคัดแยกขยะ คือ การหาแหล่งขยะ การบริหารจัดการขยะที่ดี การลงทุนสูง และพึ่งพาเทคโนโลยีต่างชาติ

(6) Solar Technology พลังงานแสงอาทิตย์มีหลักการ คือ นำแผงรับแสงอาทิตย์ แผงจะผลิตกระแสไฟฟ้ากระแสตรง และมีเครื่องแปลงกระแสไฟฟ้า หัวใจของ พลังงานแสงอาทิตย์มีอยู่ 2 อย่าง 1.Solar 2. Inverter จากนั้นนำเข้าระบบได้เลย

4.2 แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย

การสร้างโรงไฟฟ้าจะต้องร่วมมือกับหลายกระทรวง มิใช่กระทรวงพลังงานเพียงอย่างเดียวจะต้องได้รับการอนุญาตก่อสร้างจาก กระทรวงมหาดไทย ตรงทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับกระทรวงทรัพยากร กระทรวงการคลังต้องเตรียมเงินให้โรงไฟฟ้า 25 ปี จึงจะต้องผ่านหลายกระบวนการ

4.3 การประกอบธุรกิจพลังงาน

การประกอบธุรกิจพลังงานจะต้องอาศัยใบอนุญาตการประกอบธุรกิจผลิตไฟฟ้าภายในประเทศ โดยจะต้องขอใบอนุญาตทั้งหมด คือ ใบอนุญาตประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า ใบอนุญาตให้ผลิตพลังงานควบคุม (พ.ค.2) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (รง.4) ใบอนุญาตก่อสร้างอาคารควบคุม (อ.1) และใบอนุญาตขายไฟฟ้า (Power Purchase Agreement: PPA) ซึ่งการประกอบธุรกิจทางด้านพลังงานโดยแบ่งออกแต่ละประเภทดังนี้

(1) IPP (Independent Power Producer) หรือผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ มีขนาดกำลังผลิตมากกว่า 90 เมกกะวัตต์

(2) SPP (Small Power Producer) หรือผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก มีขนาดกำลังผลิต 10-90 เมกกะวัตต์

(3) VSPP (Very Small Power Producer) หรือผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก มีขนาดกำลังผลิตน้อยกว่า 10 เมกกะวัตต์

4.4 สิ่งแวดล้อมกับพลังงาน

ปัจจุบัน กฟผ. มีกำลังการผลิตไฟฟ้าที่ทำสัญญากับ IPP กว่า 16,123.5 เมกกะวัตต์ และเอกชนรายเล็ก หรือ SPP อีก 9,408.95 เมกกะวัตต์ 33% และ 20% ของกำลังการผลิตรวมทั้งระบบ โดยตั้งแต่ปี 2537 844.9 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง ต่อมาปี 2564 มีปริมาณการซื้อไฟฟ้าจากเอกชนทั้งสิ้น 133,913.92 ล้านกิโลวัตต์ ชั่วโมง เพิ่มขึ้น 11.6% ต่อปี และล่าสุดเดือนกรกฎาคมปี 2565 ไฟฟ้าที่ใช้ทั้ง

ประเทศ การซื้อจากเอกชนกว่า 71% ของทั้งหมด โดยประชาชนจ่ายในปัจจุบัน หน่วยละ 4-5 บาท หากให้ราคาเฉลี่ยที่เอกชนขายให้รัฐบาลเป็นหน่วยละ 2-3 บาท และรัฐบาลต้องจ่ายเงินให้เอกชนประมาณ 260,000-400,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับในงบการเงินปี 2564 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต มีต้นทุนของการขายไฟฟ้า 472,530 ล้านบาท

4.5 ทิศทางพลังงานในอนาคต

ปัจจุบัน PEA Smart Grid โครงข่ายไฟฟ้าที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาบริหารจัดการและควบคุมระบบไฟฟ้า โดยมีระบบโครงข่ายไฟฟ้าปัจจุบัน ให้ผู้จำหน่ายเป็นศูนย์กลาง และสื่อสารแบบทางเดียว ร่วมกับ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการและแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบ Real-time มากขึ้น นำสู่แนวคิดโครงข่าย Smart Grid ที่ผู้ใช้ไฟฟ้าเป็นศูนย์กลางและมีการสื่อสารแบบ 2 ทาง

แบบที่ 1 BITCOINS BLOCKCHAIN โดยต่างประเทศใช้ BITCOINS ในการซื้อขายไฟฟ้า อนาคตยังไม่ชัดเจนเนื่องจากยังพบปัญหาเรื่องการ ใช้ BITCOINS อยู่ แต่โอกาสในอนาคตที่ควรจะไม่ใช้ธนบัตรมีความเป็นไปได้สูง ทุกหน่วยงานทุกองค์กรต้องเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลง

แบบที่ 2 สถานีอัดประจุไฟฟ้า “EleX by EGAT” โดยจ่าย กำลังไฟฟ้าได้ถึง 120 KW และสามารถต่อยอดพัฒนาถึง 350 KW พร้อมกับมี แรงดันสูง 920 VDC และชาร์ตแบบกระแสตรง DC จากแบตเตอรี่ทั้งหมดจนเต็ม 100% ใช้เวลา 20 นาที

Smart city x circular economy (How to make value from city waste)

นายชัยยุทธ์ พลเสน²³ และนายฉัตรณพัฒน์ เทียนมงคล²⁴

สมาคมชาเลนจ์ได้รับการก่อตั้งให้เป็นสมาคมอย่างถูกต้อง จดทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ในวันที่ 23 มกราคม 2563 ที่ผ่านมา ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ประมาณ 38,000 กว่าคน ครอบคลุมทั้ง 77 จังหวัด โดยเน้นการทำธุรกิจด้านการซื้อขายของเก่ารีไซเคิลกันโดยปกติ แต่สืบเนื่องมาจากกว่าปี 2560 ที่ประเทศจีนปิดประเทศไม่รับขยะ ขยะทั้งหมดจึงเริ่มเข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชีย ไม่ว่าจะเป็นประเทศฟิลิปปินส์ เวียดนาม แม้กระทั่งประเทศไทย เมื่อขยะต่างๆ เข้ามาในประเทศไทยทั้งกระดาษ พลาสติก ที่เข้ามาเยอะทำให้ราคาทุกอย่าง

---

²³ นายกสมาคมชาเลนจ์และร้านรับซื้อของเก่า

²⁴ อุปนายกสมาคมชาเลนจ์และร้านรับซื้อของเก่า

ตกต่ำ มองย้อนกลับไปในปี 62 ในเดือนมกราคม สินค้ากระดาษลังมีราคาขายหน้าโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ที่ 7 บาท ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องทุกเดือนจนถึงเดือนตุลาคมมีราคาลดลงมาอยู่ที่ 2 บาท โดยราคา 2 บาทที่หน้าโรงงานอุตสาหกรรมเพราะไม่มีตัวชี้วัดด้านราคาอ้างอิง จึงเกิดการรวมตัวกันแล้วปรึกษาหารือที่กรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ และได้มีการจัดตั้งเป็นสมาคมขึ้นมาในปี 63

5.1 เป้าหมายของสมาคม

(1) ยกระดับคุณภาพสมาชิกและผู้ประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้น คุณภาพทางการค้าในวงการธุรกิจค้าของเก่า และพัฒนายกระดับความรู้ด้านการจัดการการค้าความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในสมาคม

(2) ยกระดับคุณภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการเข้าร่วมแก้ปัญหาโครงสร้างการจัดการขยะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในวงจรออกแบบบรรจุภัณฑ์ และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านกฎหมายและการทำกิจกรรม

(3) ยกระดับคุณค่าทางสังคมและความร่วมมือ โดยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสมาคมและสมาชิกต่อบุคลากรและองค์กรภายนอกและสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรอื่น

นอกจากนี้ในช่วงเดือนกันยายน 2565 สมาคมฯ ได้มีการเข้าพบนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่ากรุงเทพมหานคร เพื่อปรึกษาหารือประเด็นดังกล่าว เช่น การขึ้นทะเบียนฯ แล้วต่อยอดไปสู่การจัดอบรมสอนมารยาทสมาชิกฯ จัดทำสื่อสำหรับผู้ผ่านการอบรม แลพมอบหมายให้สมาชิกเข้า

เก็บขยะรีไซเคิลตามหมู่บ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม และสถานที่ที่กำหนด เพื่อเก็บขยะรีไซเคิลและขยะกำพร้าว้าและจัดสรรให้ถูกต้อง โดยเสนอให้มีการกำหนดสีของถุงขยะเปียก ขยะแห้ง และแยกเป็นจุดสำหรับคัดแยกขยะกำพร้าว้าเพื่อนำไปเข้ากระบวนการขายเป็นขยะเพื่อทำเชื้อเพลิงหรือประสานให้เอกชนมารับต่อไป ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาขยะที่ไปอุดตันตามท่อระบายน้ำและลดปัญหาน้ำท่วมของกรุงเทพฯ และยังกำหนดให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร บรรจุวิชาขยะรีไซเคิล เพื่อสอนให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้การแยกขยะชนิดต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลและช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดทบทวนทั้งหมดบริโภคสินค้าต่างๆที่บรรจุภัณฑ์สามารถรีไซเคิลได้ 100% เท่านั้น เพื่อให้ผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงมากกว่ากำไรที่ได้

5.2 เมืองอัจฉริยะและเศรษฐกิจหมุนเวียน

การแก้ปัญหามลภาวะเป็นพิษที่มีการเผาทองแดงจากเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศคงต้องเจออย่างแน่นอนโดยเฉพาะทางภาคอีสาน จะมีคนที่ซื้อไปเผาแล้วเอาไปเผาอีก จึงได้มีการขอความร่วมมือทำ MOU จากร้านรับซื้อของเก่าทั่วประเทศจะไม่รับซื้อทองแดงเผา ทำให้วันนี้การรับซื้อทองแดงเผาถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมายก็จะเป็นการลดไม่ให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ อีกประการสำคัญคือมันช่วยลดการขโมยสายไฟแล้วเอาไปเผาเพื่อเอามาขาย การตั้งกฎเกณฑ์มีขึ้นมาก็เป็นการลดปัญหา ขณะเดียวกันต้องผลักดันในเรื่องของ ECO Design โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถรีไซเคิลได้ 100 ซึ่งหากของทุกชิ้นเขาสามารถรีไซเคิลได้ และสามารถเอาไปหล่อหลอมได้ ขวดสามารถเอาไปดัดเป็นเส้นใย

เป็นเสื้อผ้าได้ ฝาสสามารถนำไปทำเป็นพลาสติกเม็ดผสมสีได้ อื่นๆ จะไม่มีปัญหาเรื่องขยะกำพร้าหรือขยะที่ไม่มีใครนำไปใช้ นั่นจึงเป็นเหตุผลว่าสมาคมชาเล็งจึงต้องเข้ามาผลักดันในเรื่องของ Eco Design

ในขณะที่เดียวกันคำว่า Smart city ในมุมมองของกลุ่มอาชีพชาเล็งมองว่าเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม ความสะอาดของเมืองหรือ Clean environment เมืองสะอาดในทุกด้าน มองสะอาด กลิ่นสะอาด ระบบควบคุมที่สะอาด และต้องมี Circular economy ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในเมือง ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในเมืองให้คุ้มค่าที่สุด โดยการสร้างคุณค่าให้กับสิ่งที่ไม่มีความหมาย เพื่อให้เกิดรายได้ใหม่ในระบบและลดรายจ่ายในระบบ ตลอดจนการกระจายรายได้ให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อย

ดังนั้น Circular economy หรือ การสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนและรายได้เข้าชุมชน เมื่อภาวะเศรษฐกิจโลกพังจะส่งผลกระทบต่อทุกจุด รวมไปถึงจุดเล็ก ๆ ชุมชนเล็ก ๆ สามารถสร้างรายได้หมุนเวียนเข้าชุมชนได้ ย่อมเป็นสิ่งที่คนในชุมชนโหยหาและต้องการ โดยการสร้างรายได้ของชุมชนมี 2 รูปแบบ ได้แก่

(1) การสร้างรายได้ให้หมุนเวียนในชุมชน เช่น การค้าขายการภายในชุมชน

(2) การสร้างรายได้จากนอกชุมชนเข้ามา เช่น สินค้า OTOP

ทุกชุมชนอาจจะไม่ได้มีสินค้าส่งออก ไม่ได้มีสินค้า OTOP แต่สิ่งที่จะเป็นสินค้าส่งออกและเป็นสิ่งที่ทุกชุมชนมี นั่นคือ “ขยะ” ขยะคือสินค้าส่งออกที่ทุกคนมีและเป็นสิ่งที่โลกนี้ต้องการ และนี่เป็นอีกหนทางที่จะ

สามารถหารายได้เข้าสู่ชุมชนได้ ไม่ว่าจะเป็นการหารายได้จากการรีไซเคิลของเสีย ของเหลือใช้ นำมาเพิ่มคุณค่าและสร้างรายได้ หรือการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุดและเกิดของเสียน้อยที่สุดหรือไม่เกิดของเสียขึ้น โดยประเภทขยะที่เกิดในชุมชน จำแนกการจัดการตามปลายทางได้ ดังนี้

(1) Infection hazadous ขยะอันตรายและขยะมีพิษ เช่น หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย ขยะสถานพยาบาล

(2) Recycle ประชาชนคัดแยกขายให้กับซาเล้งร้านรับซื้อของเก่า เช่น เศษเหล็ก พลาสติก กระดาษ เศษแก้ว เครื่องใช้ไฟฟ้า

(3) Landfill ขยะทุกชนิดที่ทิ้งลงบ่อขยะ เช่น ขยะอินทรีย์ เศษอาหาร เศษกิ่งไม้ต้นไม้อื่นๆ เศษผ้า ขยะพลาสติก ขยะกำพร้าวื่นๆ”

นอกจากนี้ ขยะยังสามารถนำมาทำเชื้อเพลิง RDF หรือ ขยะเชื้อเพลิง หรือ Refuse Derived Fuel ที่นิยมเรียกว่า RDF หมายถึง ขยะมูลฝอย ที่ผ่านกระบวนการจัดการต่างๆ เช่น การคัดแยกวัสดุที่เผาไหม้ได้ออกมา การฉีกหรือตัดขยะมูลฝอย ออกเป็นชิ้นเล็กๆ เพื่อเป็นการปรับปรุงและ แปลงสภาพขยะให้เป็นเชื้อเพลิงแข็งที่มีคุณสมบัติในด้าน ค่าความร้อน ความชื้นขนาดและ ความหนาแน่นที่เหมาะสมในการใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้าหรือสำหรับการผลิตพลังงานความร้อน ข้อดีของการนำขยะมาผ่านกระบวนการ เพื่อผลิตเป็นเชื้อเพลิงขยะนี้ นอกจากจะทำให้มีองค์ประกอบทางเคมีและ ทางกายภาพที่ค่อนข้างสม่ำเสมอแล้ว ค่าความร้อนของเชื้อเพลิงยังมีค่าที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมมาในตอนแรกและ เมื่อนำขยะมาแปลงสภาพให้อยู่ในรูปของเชื้อเพลิงแข็งจะช่วยให้ง่ายต่อการจัดเก็บ การขนส่ง และการจัดการต่าง ๆ

ส่วน Pyrolysis คือการนำขยะพลาสติกที่อัดเป็นก้อนสี่เหลี่ยมเข้าสู่ระบบเตาให้ความร้อนแบบควบคุมอากาศ ที่ใช้อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 300 – 350 องศาเซลเซียส เพื่อเปลี่ยนสถานะจากของแข็ง เป็นของเหลวหรือน้ำมัน และจากการที่วิจัยคิดค้นมาตลอดระยะเวลา 5 ปี ทำให้ได้ผลผลิตที่มีต้นทุนต่ำกว่าจึงได้ผลิตร้านน้ำมันขยะ Pyrolysis ได้สำเร็จ โดยน้ำมัน Pyrolysis ที่ทำได้จะมี น้ำมันเตา คือน้ำมันที่นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการทำความร้อน หุงต้มอาหาร เตาฟืนโรงงานผลิตโรงงานกลั่นน้ำมันหรือโรงงานปูน ซึ่งจุดนี้เป็นเพียงขั้นต้น และได้พัฒนาต่อมาจนสามารถทำน้ำมันดีเซลได้

5.3 แนวทางแก้ไขปัญหาขยะกำพร้าว้า

สมาคมชาเล้งและร้านรับซื้อของเก่า เป็นหน่วยงานที่ยินดีประสานกระทรวงและมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อเข้าไปช่วยเหลือชุมชน โดยที่จะขับเคลื่อนร้านของเก่าในพื้นที่และชาเล้ง สร้างศูนย์นี้ขึ้นมาเพื่อตั้งใจแก้ปัญหาขยะกำพร้าว้าขยะที่จัดการไม่ได้ เช่น ขยะชิ้นใหญ่อย่างเฟอร์นิเจอร์ ขยะอิเล็กทรอนิกส์ วิธีแก้ปัญหาคือการให้ชาเล้งที่ขึ้นทะเบียนไปตามบ้าน เมื่อมีการประสานมายังเทศบาลต้องการกำจัดขยะเหล่านี้ ทางเทศบาลก็ประสานต่อไปยังชาเล้งให้ไปเก็บมา โดยทีมชาเล้งที่ได้รับการอบรมแล้วก็จะมีความรู้ในการจัดการขยะแต่ละประเภทผ่านกระบวนการทำงานของศูนย์จัดการขยะชุมชน และสมาคมมีการวางแผนบริหารจัดการในแต่ละส่วน ดังนี้

(1) Community : หมู่บ้านชุมชนย่อย บ้านจัดสรร คอนโด มีวิธืวางแผนบริหารจัดการ คือ ให้ความรู้ด้านการรีไซเคิล การจัดการขยะครัวเรือน และการสร้างกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่

(2) Organization : หน่วยงานองค์กรรัฐและเอกชนต่างๆ ตลาด ร้านค้า มีวิธีวางแผนบริหารจัดการ คือ การให้ความรู้และการวางแผนจัดการขยะที่เกิดในองค์กร การจัดการบรรจุภัณฑ์ที่นำมาใช้ในพื้นที่ และการสร้างกิจกรรมร่วมกัน

(3) Public space : พื้นที่ส่วนกลาง เช่น ลำคลอง พุดบาท มีวิธีวางแผนบริหารจัดการ คือการวางแผนสื่อสารให้คนทั่วไปที่มาใช้พื้นที่เข้าใจระบบการจัดการขยะในชุมชน และการวางระบบจัดการให้สอดคล้องกับแผนการจัดการขยะของพื้นที่

ในขณะที่เดียวกันขั้นตอนสู่ความสำเร็จจะต้องศึกษาวางแผนดำเนินงาน รวมถึงสร้างความตระหนักรู้ สร้างความเข้าใจ กับทีมงานและชุมชน จนเกิดความร่วมมือและต้องออกแบบการทำงานที่ง่ายต่อการร่วมและทำ จนถึงระบบเงินได้รางวัลเพื่อให้มีการดำเนินการต่อเนื่อง รวมถึงสร้างกระแสอารมณ์ร่วม เช่น ถ้าทำแล้วจะได้อะไร ถ้าไม่ทำจะเสียประโยชน์อย่างไร นำมาสู่การสร้างข้อตกลง ประกาศกฎระเบียบต่างๆ

มุมมองภาคเอกชน BCG กับการเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมใน ภาคอีสาน

รศ.ดร.กัณธรรงค์ ศรีรอต²⁵

BCG เริ่มต้นด้วยคำถามแรกก่อนที่จะเกิด BCG ขึ้นมาว่าการที่จะพัฒนาขับเคลื่อนประเทศไทยจะใช้อะไรเป็นตัวขับเคลื่อน ประเทศไทยสามารถปลูกพืชได้ทุกวัน มีจุดเด่นคือสามารถปลูกได้ทุกวัน เพราะมีความหลากหลายทางชีวภาพ ยกตัวอย่างประเทศฟิลิปปินส์เมื่อหลายสิบปีก่อนมีมะม่วงแค่สายพันธุ์เดียว ไม่มีกระท้อนจนต้องนำเข้าพันธุ์กระท้อนจากเมืองไทย ประเทศเขาจะหาความหลากหลายค่อนข้างยากเมื่อเทียบกับประเทศ จึงสร้างความน่าลงทุนให้กับต่างประเทศ เพราะความหลากหลายทางชีวภาพนั้นทำให้พืชบางชนิดมีสารพิเศษเยอะกว่าปกติ ชมันชั้นบางสาย

---

²⁵ ที่ปรึกษา บริษัท มิตรผลวิจัยพัฒนาอ้อยและน้ำตาล จำกัด

พันธุ์มีสารสำคัญสูงกว่าปกติ ขณะเดียวกันในแถบภาคอีสานก็มีอ้อยเยอะมาก ประเทศมีอ้อยเกิน 100 ล้านตัน เพราะฉะนั้นแน่นอนว่าประเทศไทยมี B หรือ Bio อย่างมหาศาล การนำเอาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาช่วยยกระดับ โดยการนำวัสดุที่เหลือจากกระบวนการผลิตมาสร้างมูลค่าต่อไป สิ่งนี้เรียกว่าตัว C (circular) ยกตัวอย่างเช่น โรงงานน้ำตาล เพราะในอ้อย 100 ส่วนเอามาทำน้ำตาลเพียงแค่ 10 ส่วน ที่เหลือเป็นน้ำก็ดื่ม ระบายลงไปบ่อ กากขานอ้อยเอามาเผาเป็นไบโอแมสได้ ทำเป็นไฟเบอร์ได้ ทำเป็นกระดาษได้ กล่าวคือ อ้อยต้นหนึ่งต้องใช้ประโยชน์ให้หมด นั่นคือ ความหมายของตัว C ส่วนตัวต่อไปคือตัว G (Green) คือกระบวนการที่ใช้ ต้องเป็น กระบวนการสีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเปรียบเทียบกับพลาสติก ไม่ได้เพราะพลาสติกทำมาแล้วมีเศษพลาสติก ตัว B ไม่เกิด ตัว C ไม่มี เพราะฉะนั้นประเทศใดก็ตามที่จะทำ BCG ในการเกษตรต้องชัดเจน

นอกจากนี้การสร้างความกินดีอยู่ดี คือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่ง คนที่จะขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้นั้นก็คือรัฐบาล ที่มีหน้าที่ออกประกาศเพื่อกระตุ้น การเพาะปลูกให้ได้ปริมาณที่เพียงพอต่อการผลิตและแปรรูป เพื่อสร้างความ มั่นใจในการปลูกพืชให้เกษตรกร ให้สามารถมีเงินทองมาหมุนได้เรื่อย ๆ นั่น ถือเป็นการขับเคลื่อนที่เป็นการนำของรัฐบาล ต่อมามองในมุมการขับเคลื่อน ของภาคเอกชนหรือนักลงทุน ประเทศไทยทั้งหมด 300 ล้านไร่ 100 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร เพราะฉะนั้นอย่าปล่อยให้พื้นที่ที่รกร้างและอย่าปล่อยให้ ที่ที่กลายเป็นดินทราย หากใครมีที่ว่างเปล่าให้ไปหาเกษตรกรตำบลหรือเกษตรกร จังหวัดเพื่อรับเมล็ดพันธุ์เพื่อทิ้งหรือเม็ตั่วไปปลูกไว้ เพื่อสร้างโนโตรเจนใน ดินให้เพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อให้ที่นั้นมีโปรตีนสูงเหมาะแก่การเพาะปลูก ถ้าเอกชน

ไปจับเคลือบในภาคอีสานจะจับเคลือบด้วยตัว B เป็นหลักเพราะว่าตัวอย่างเช่นอ้อยในภาคอีสานมีปริมาณเฉลี่ยเกินที่องค์กรอาหารและเกษตรโลกตั้งไว้อีก แต่ถ้าดูแลกันดีกว่าเดิมจะสามารถเติบโตขึ้นไปมากกว่านี้ได้ เพราะฉะนั้นการลงทุนในเรื่องของตัว B องค์กรความรู้ตัวนี้จะให้ความสำคัญอย่างแน่นอน ขณะเดียวกันมันสำปะหลังก็เป็นพืชที่น่าสนใจเหมือนกัน โดยเฉพาะใบมันสำปะหลังตอนอ่อนๆนั้นมีโปรตีนที่สูงมาก หากไปประเทศเวียดนามพอน้ำฝนที่หิวมันอ่อนๆอยู่เขาจะเก็บยอดมันแล้วนำไปหมักแบบกิมจิ ซึ่งอร่อยและได้ประโยชน์มากเพราะมีโปรตีนสูง กลับมาที่การลงทุนของนักธุรกิจที่จะลงทุนจึงมองไปที่การพัฒนาให้ผลผลิตต่อพื้นที่มากขึ้น ไม่ต้องไปเพิ่มพื้นที่ในภาคอีสานเลย จากอ้อย 10 ตันต่อไร่เป็น 15 ตันต่อไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 50% ได้เลย

BCG จะช่วยในการพัฒนาเมืองให้ยั่งยืนได้อย่างไร?

ดร.ศรัณย์ สัมฤทธิเดชขจร²⁶

7.1 โมเดลเศรษฐกิจ BCG

B : อนุรักษ์ พื้นฟู จัดการ การใช้ประโยชน์และเพิ่มพูน
ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม

C : สร้าง Value creation จากทรัพยากรความ
หลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม

---

²⁶ (รักษาการ) รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สายงานบริหารการวิจัยและพัฒนา

G : ฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและ
วัฒนธรรม

ปัจจุบันเรียกกันว่า Soft power เพียงแต่เน้นการสร้างมูลค่า ต้องให้ความสำคัญกับ คือ จะต้องอนุรักษ์ พื้นฟู ดูแล มิใช่เมื่อวัฒนธรรมเสื่อมหรือความหลากหลายทางชีวภาพลดน้อยลง แสดงว่าใช้เพียงอย่างเดียวแต่มิได้อนุรักษ์ พื้นฟู จัดการอย่างเป็นระบบ หากทำทั้งสองสิ่งควบคู่กันได้ จะเกิด 3 อย่าง คือ

- (1) สร้างความสามารถในการพึ่งพาตัวเอง
- (2) สร้างภูมิคุ้มกัน
- (3) พื้นตัวไวหากนำ BCG มาพัฒนา จะสามารถทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืนได้

7.2 เป้าหมายและตัวชี้วัด : 2570

(1) เพื่อเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ : มูลค่า GDP ของเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้น 1 ล้านล้านบาท และสัดส่วนผลิตภัณฑ์และบริการมูลค่าสูงเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของรายได้ของเศรษฐกิจฐานรากไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

(2) ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม : ลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ 10 ล้านบาท โดยจำนวนผู้ประสบปัญหาขาดแคลนอาหารและ พุพ โภชนาการต่ำกว่าร้อยละ 5 จำนวนผู้ เข้าถึงยาเวชภัณฑ์และเครื่องมือแพทย์

ราคาแพง แม้ในภาวะวิกฤตได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 1 แสนคน และจำนวนชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านพลังงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 20

(3) ช่วยดูแลรักษาได้อย่างไร : ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 20-25 เมื่อ เปรียบเทียบกับปี 2548

(4) การพึ่งพาตนเอง : จำนวนผู้ที่ได้รับการพัฒนาให้ทักษะที่สูงขึ้นไม่น้อยกว่า 1 ล้านคน การนำเข้าผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และสุขภาพลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20

7.3 13 มาตรการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (พ.ศ.2564-2570)

(1) พัฒนาค้นข้อมูลดิจิทัลของทุนความหลากหลายทางชีวภาพ ทุนวัฒนธรรม และทุนทางปัญญา

(2) ปรับระบบการเกษตรสู่ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และมูลค่าสูง

(3) สร้างตลาดเพื่อรองรับวัฒนธรรมของสินค้าและบริการ BCG

(4) ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ BCG สู่มาตรฐานสากลด้วยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบ

(5) สร้างและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับเศรษฐกิจ BCG ในทุกระดับ

(6) เพิ่มพูนทรัพยากรชาติด้วยการ ผสานพลังของรัฐ เอกชน ชุมชนชุมชน และหน่วยงานวิจัย

(7) พัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารริมทาง และอาหารท้องถิ่น

(8) พัฒนาคุณภาพและความ ส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืน และการท่องเที่ยวคุณภาพสูง

(9) ส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) การประกอบการ รูปแบบใหม่บนฐานเศรษฐกิจ BCG

(10) เชื่อมโยงกับสากลในทุกมิติทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ การดึงดูดบุคลากร การค้า การลงทุน

(11) พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ BCG

(12) สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ด้วยการส่งเสริมการแปรรูป สินค้า รากฐานชีวภาพให้มีชั้นนวัตกรรมที่สูงขึ้น

(13) ยกระดับสินค้าของการบริการ BCG ศูนย์มาตรฐาน การผลิตยั่งยืน

7.4 กลไกการบริหารจัดการ

(1) คณะกรรมการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG

(2) คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG

(3) คณะอนุกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนา
เศรษฐกิจ BCG

7.5 BCG in Action : พัฒนาคอน/บุคลากร

โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (U2T for BCG and regional Development) โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ บัณฑิตจบใหม่ไม่เกิน 5 ปี ผู้ที่ถูกเลิกจ้าง/ประชาชนในพื้นที่ สถาบันอุดมศึกษาภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่างๆ โดยมีการจัดกิจกรรมไม่น้อยกว่า 15,000 กิจกรรม โดยสถาบันอุดมศึกษาที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ (ตำบล) ทำหน้าที่เป็นผู้บูรณาการระบบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูล TCD ในการวางแผนและพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ด้านการเกษตร ระดับจังหวัด ดังนี้

(1) สร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและพัฒนาด้วย BCG Model เพื่อเพิ่ม GPP ของจังหวัดด้วยมาตรการ 4P

(2) ผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะกรรมการบริหารรายสินค้าจังหวัด คัดเลือกสินค้าเกษตรเป้าหมายที่สำคัญของจังหวัดและต้องการพัฒนา ตอบประเด็น 3 สูง : ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง รายได้สูง 2Q : Quality&Quantity

(3) 76 จังหวัดบ คัดเลือกสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด และจัดทำข้อมูล BCG Model ของจังหวัดมีทั้งสิ้น 48 สินค้า (ทั้งประเทศ 224 รายการ) เฉลี่ยจังหวัดละ 3-5 สินค้า

(4) รวบรวมองค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อนำไปขยายในพื้นที่ ทดสอบเพิ่มในพื้นที่ วิจัยเพิ่มในพื้นที่ พร้อมหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร

(5) คณะทำงานภายหลังได้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model สาขาเกษตรร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจและคณะกรรมการ เพิ่มมูลค่าเพิ่มเกษตร หอการค้าไทย ร่วมกันขับเคลื่อน

7.6 BCG in Action : อาหาร

การพัฒนาสารสกัดกระชายดำมาตรฐาน โดยพัฒนาสารสกัดกระชายดำมาตรฐาน เพื่อขึ้นทะเบียนในประเทศและต่างประเทศและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง

7.7 BCG in Action : ยาและวัคซีน

การพัฒนาอุตสาหกรรมสารออกฤทธิ์ทางเภสัชกรรมในประเทศ ให้ความร่วมมือ 3 หน่วยงานหลักของประเทศ

(1) สวทช วิจัยพัฒนาปรับปรุงกระบวนการสังเคราะห์วัตถุดิบ ในระดับห้องปฏิบัติการสู่ระดับโรงงานต้นแบบ

(2) GPO ขยายขนาดการสังเคราะห์ในระดับโรงงาน
ต้นแบบ

(3) PTT ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาวัตถุดิบที่มี
ศักยภาพในเชิงพาณิชย์วางแผนจัดตั้งโรงงานผลิต API

7.8 BCG in Action : การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(1) ขับเคลื่อน Carbon Neutral Tourism
(2) MOU ขับเคลื่อน “คาร์บอนบาลานซ์ (Carbon
Balance Scheme)” ท่องเที่ยวอย่างสมดุล

(3) งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ “เมืองท่องเที่ยวสำคัญ”
(4) จัด ทำวิธีการคำนวณ คาร์บอนสุทธิต่างง่ายสำหรับผู้
ผู้ประกอบการ

(5) Green Meeting การประชุมสีเขียวในประเทศไทย
(6) 10 เส้นทางท่องเที่ยวแบบ Carbon Neutral
ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัด

(7) โครงการ Hug Earth

7.9 BCG in Action : เศรษฐกิจหมุนเวียน

การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโอกาสการลงทุนและการสร้างตลาดด้วย
โมเดลธุรกิจเศรษฐกิจหมุนเวียน

7.10 BCG in Action : ความหลากหลายทางชีวภาพ

การรักษาสมดุลของชายฝั่ง ในพื้นที่ ท่องเที่ยวโดยใช้ไม้โกงกาง
เทียม เพื่อรับมือกับสภาวะโลกร้อน

7.11 BCG in Action : กฎหมาย

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อน สาขากฎหมาย พิจารณาดำเนินการ
ผลักดันประเด็นกฎหมายทั้งสิ้น 14 ประเด็น ดังนี้

(1) ประเด็นการแยกประเภทโรงงานอุตสาหกรรมชีวภาพ
ออกจากโรงงานประเภทเคมีภัณฑ์

(2) ประเด็นผลิตภัณฑ์อาหารและสารเสริมอาหาร
ผลักดันให้มีช่องทางให้บริการพิเศษ ในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์อาหาร

(3) ประเด็น พ.ร.บ พืชพันธุ์ พ.ศ. 2518

(4) ประเด็น พ.ร.บ คุ้มครองพืชพันธุ์ พ.ศ. 2542

(5) ประเด็นประกาศ พณ เรื่อง “กำหนดให้ข้าวหอมมะลิ
ไทยเป็นสินค้ามาตรฐานและมาตรฐานสินค้าข้าวหอมมะลิไทย”

(6) ประเด็นปลดล็อกข้อจำกัดรองรับการซื้อขายไฟฟ้า
ตลอด ห่วงโซ่การใช้ไฟฟ้าให้เกิดประโยชน์มีระดับเศรษฐกิจฐานราก

(7) ประเด็นปรับปรุงระเบียบการกำจัดของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือการผลิตพลังงานให้สามารถนำไปใช้เป็นวัสดุหมุนเวียน

(8) ประเด็นกำหนดกติกาให้มีการลงทุนปลูกป่าในที่ดินของรัฐเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาสังคม

(9) ประเด็นการส่งเสริมการนำ เอทานอลไปใช้ในอุตสาหกรรมอื่นโดยใช้มาตรการภาษีสรรพสามิต

(10) ประเด็นการอนุญาตในการผลิต Autogenous Vaccine และการอนุญาตให้ผลิตและจำหน่าย Autogenous Vaccine

(11) ประเด็นการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่สนับสนุนเศรษฐกิจ BCG (สารชีวชะกัณฑ์)

(12) ประเด็นร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ

(13) ประเด็นการพิจารณาอนุญาตให้ใช้ภาชนะบรรจุที่ทำจากพลาสติกรีไซเคิลบรรจุอาหารและเครื่องดื่มได้

(14) การแก้ไขปรับปรุงบัญชีแบบท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 (ส่งเสริม Alternative Protein)

Khon Kaen 2030

อาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย²⁷ นายชาญณรงค์ บุริสตระกูล²⁸
 ดร.ทวิสันต์ วิชัยวงษ์²⁹ และนายธีระศักดิ์ ฑีฆายุพันธุ์³⁰

ทิศทางในการพัฒนาเมืองขอนแก่นในอีก 7 - 8 ปีข้างหน้า เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดในพื้นที่ขอนแก่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปทำงานของบัณฑิตจบใหม่ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจากปัญหาในปัจจุบันพบว่า การเข้ามาทำงานในจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นจังหวัดบ้านเกิดมีความเป็นไปได้ยาก เพราะหางานยาก ส่วนนี้จึงเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างมากที่จะนำมาสู่การกำหนดทิศทางในการพัฒนาเมืองขอนแก่น รวมถึงเป็นการดึงดูดการลงทุน

²⁷ ผู้ก่อตั้ง บริษัท ขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKPT)

²⁸ ประธานหอการค้าจังหวัดขอนแก่น

²⁹ ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น

³⁰ นายกเทศมนตรีนครขอนแก่น

กลับมาทำงานที่บ้านเกิด ซึ่งนี่ก็คือสำนึกในการรักษาท้องถิ่นที่คนขอนแก่นมี และจะเป็นทิศทางในการพัฒนาเมืองต่อไป การทำให้เป็นเมืองแห่งโอกาส จึงเป็นส่วนสำคัญ โดยอาศัยจุดเด่นขอนแก่นในหลายส่วน เช่น ขอนแก่นเป็นเมือง Smart City 1 ใน 7 จังหวัดชุดแรกที่รัฐบาลเลือกให้เป็น และเป็น 1 ใน 5 จังหวัดที่เป็น MICE City เมืองแห่งศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์ที่เป็นเลิศ เมืองแห่งศูนย์กลางการคมนาคมและขนส่ง และเมืองแห่งศูนย์กลางการศึกษาที่ล้วนแล้วแต่เป็นชิ้นส่วนที่สำคัญ อย่างไรก็ตามแนวโน้มปัจจุบันได้มี BCG Model เข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนท้องถิ่นประโยชน์กับประชาชน

8.1 บริษัท ขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKTT) กับการพัฒนาเมือง

ขอนแก่นในปี 2037 เป้าหมายของขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKTT) ดำเนินการ 3 เรื่อง มี 158 โครงการ จะดำเนินการให้กราฟในเรื่องของความโปร่งใสในอีก 16 ปีข้างหน้า จำนวนคนจนต้องเหลือศูนย์ และทุกคนต้องมีความเท่าเทียมของโอกาส ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย โอกาสของมนุษย์จะต้องเท่ากัน แผนระยะยาวและความสำเร็จมีกฎหมายออกมาคือ ปีหน้าประเทศไทยจะต้องทำแนวทางการพัฒนาจังหวัด 20 ปี ตามขอนแก่น ดังนั้น ความเข้มแข็งของท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ เมืองเป็นเรื่องของพวกทุกคนที่จะต้องช่วยกันพัฒนา และทำให้เกิด Impact กับสังคม

8.2 อุตสาหกรรมเมืองขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่นมีรายได้ของจังหวัดมาจากภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ส่วนภาคการเกษตรมีเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ แต่ในทางกลับกันมีพื้นที่ที่เป็นแปลงเกษตรมากที่สุดในประเทศไทย ประชากรที่อยู่ในภาคการเกษตรก็มากเช่นกัน หมายความว่าถึง คนส่วนใหญ่เป็นคนจน และพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ประกอบกิจกรรมเพื่อหารายได้มีเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ สิ่งที่ภาคอุตสาหกรรมการเกษตรมอง คือ อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ ที่ไม่ใช่เฉพาะอาหาร แต่สามารถทำเครื่องสำอางได้ การแปรรูปอาหาร การยกระดับสร้างความต้องการได้ และสร้างรายได้ให้จังหวัดขอนแก่นได้ และอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ผู้ที่ทำภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมองข้าม ESG ไม่ได้ E คือ Environment (สิ่งแวดล้อม) ภาคธุรกิจเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม อย่างที่สอง คือ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำงานและเป็นมิตรกับชุมชน และ S social (สังคม) ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าและมีความสุขไปพร้อมๆกับการมีอุตสาหกรรมที่เติบโต และสุดท้าย G Governance (ธรรมาภิบาล) จะต้องมีการธรรมาภิบาลในการบริหารงานที่ดี

8.3 หอการค้าขอนแก่นกับการพัฒนาเมือง

แนวโน้มของโลกจะเป็นสังคมสูงอายุ “ความเป็นเมือง” (Urbanization) ครึ่งหนึ่งของประชากรอาศัยอยู่ในเมือง และเชื่อมโยงด้วยดิจิทัลมากขึ้น และผู้คนจะเคลื่อนย้าย ไม่ว่าจะเป็นข้ามประเทศ ข้ามชาติ หรือข้ามธุรกิจจะมีมากขึ้น คนในท้องถิ่นจะเชื่อมโยงกันมากขึ้น เช่น การเค

ลื้อย้ายคน การเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพ เงิน ในอดีตการบูรกรรมธนาคาร เป็นอย่างลำบากและใช้เวลานาน ปัจจุบันเกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น ในอนาคตเศรษฐกิจจะหมุนเร็วขึ้นและเกิดการเชื่อมโยง ประชากรในพื้นที่ ฐานเศรษฐกิจ ต้องเลิกบอกว่าประเทศเป็นสังคมเกษตรกรรม และให้ถือโจทย์ ใหญ่ของ BCG ที่จะมองเรื่องอื่น ๆ ไม่เพิ่มจำนวนเกษตรกร แต่ต้องเพิ่มรายได้ และคุณภาพ เพิ่มเครื่องมือ เพิ่มผลผลิต เพิ่มความสามารถในการผลิตผล ดังนั้น สิ่งที่เปลี่ยน คือ การเปลี่ยนการคิดค้นนักจัดการ นักอุตสาหกรรมแปร รูป เพิ่มมูลค่าต้องมีการแปรรูป และร่วมกันผลักดัน New Economy ดังนั้น BCG เป็นเสียงที่เปิดโอกาสให้ทุกคนและต้องก้าวทันโลก เป็นโอกาสที่จะ เชื่อมโยงตลาดโลกได้ เชื่อมโยงกับทุกอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็ภาค การเกษตร อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการ กัดต้นทั้งหลายที่มาจากข้อตกลงทางการค้าต่าง ๆ จะเป็นตัวเร่งทำให้เกิดเร็ว ขึ้น

BCG and Happy Model Tourism

นายกิลินท์ สารสิน³¹

BCG and Happy Model มุ่งเน้นที่การกินดี อยู่ดี ออกกำลังกายดี และแบ่งปันสิ่งดี ๆ เรียกว่า โมเดลอารมณ์ดีมีความสุข เมื่อก่อนวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวต้องใช้เงินจำนวนมากในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว แต่ตอนนี้ต้องดูว่าประสบการณ์นักท่องเที่ยวจะได้แต่ละแห่ง และ mind set ต้องเปลี่ยนไปบอกว่าในอนาคตที่ต้องการเป็นเมืองน่าอยู่ ผู้ประกอบการก็อยากอยู่ คนในเมืองที่ก็อยากอยู่ รวมถึงคนรุ่นใหม่บอกว่าอยากมาทำธุรกิจด้วย ซึ่งเป็นทิศทางของ BCG model

---

³¹ ประธานอาวุโส หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

9.1 กินดี

ทุกจังหวัด ทุกอำเภอ และทุกตำบล มีอาหารประจำท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่นจำนวนมากและควรให้ความสำคัญกับความปลอดภัย

9.2 อยู่ดี

มาตรฐานของที่พักและสามารถ Work from anywhere โดยจะต้องดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม การหมุนเวียนของสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมต่าง ๆ ของที่พัก

9.3 ออกกำลังกายดี

ในจังหวัดนั้น เมืองนั้น อำเภอนั้น ตำบลนั้นนะ มีที่ขี่จักรยานใหม่ มีว่ายน้ำ ปั่นเขา มี activity อะไรที่เป็นการออกกำลังกาย

9.4 แบ่งปันสิ่งดี ๆ

การแบ่งปันสิ่งดี ๆ มีอยู่ 2 อย่างด้วยกัน อย่างแรกคือ คนท้องถิ่นอยากจะพาไปดูว่า unseen จุดที่ Unseen ที่อยากให้คนมาเที่ยวอะไรบางอย่างที่สองคือ คนก็อยากไป ไปทำ activity ไปทำบุญต่าง ๆ ซึ่งแบ่งเป็น 4 เรื่องด้วยกัน สายแรกคือสายศรัทธา หรือไปเที่ยวแรงศรัทธาที่อันซีนมีอะไรบ้างในจังหวัดนั้น ๆ อันที่สองคือธรรมชาติเนะครับ อันที่สามก็คือเรื่องวัฒนธรรมดี ๆ และอย่างสุดท้ายจนสุดท้ายคือแอดเวนเจอร์มีความท้าทายอะไรบ้าง

ทั้งหมดนี้เรียกว่า happy model และควรขับเคลื่อนเรื่องแรกโดย การสร้างความเข้าใจเรื่องสำคัญ เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูงจาก ให้ทางราชการและเอกชนเข้าใจ รวมถึงคนท้องถิ่นเข้าใจ เรื่องที่สองคือ มาตรฐาน การพัฒนาสินค้าและบริการ

ชุดที่ 3

Cultural Base

โครงการการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศเป็นปฏิบัติการบนฐานงานวิจัยเพื่อยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมีรายละเอียด ดังนี้

1. เมืองแห่งการเรียนรู้: อิมทอง อิมสมอง อิมใจ
2. การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO
3. พะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่ระดับโลก
4. การพัฒนาเมือง อดีต ปัจจุบัน อนาคต จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

เมืองแห่งการเรียนรู้: อิ่มท้อง อิ่มสมอง อิ่มใจ

รศ.ดร.ปุ่น เทียงบูรณธรรม³² และรศ.ดร.ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนาสุ³³

หน่วยบริหารทุนและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้สร้างความร่วมมือระหว่าง บพท. ยูเนสโก (UNESCO) และหลายภาคส่วน ดังนั้น เทคนิคการขับเคลื่อนเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงเมือง หลายเมือง ขับเคลื่อนด้วยแผน นโยบาย และโปรแกรม หากมีนโยบายแต่ไร้โครงการ นโยบายนั้นจะไม่เกิดประโยชน์ ที่ผ่านมามีนโยบายในการผลักดันที่สำคัญมาก ในระบบเศรษฐกิจใหม่ พบว่า สิ่งที่เมืองต้องการมีใช้ด้านการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนามนุษย์ โดยเมืองมีคนหลายประเภท เช่น กลุ่มคนอายุ

³² หน่วยบริหารทุนและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

³³ หน่วยบริหารทุนและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

น้อย กลุ่มคนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ ซึ่งในโลกใหม่ต้องเรียนรู้ใหม่ โรงเรียนอาจจะเหมาะกับกลุ่มเด็กนักเรียน แต่คนกลุ่มวัยทำงานอาจจะต้องการทักษะใหม่ ๆ วัฒนธรรมใหม่ ๆ และสิ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ คือ การเรียนรู้ และเครื่องมือของการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในทุกเทศบาล คือ การศึกษา

การเรียนรู้มี 2 แบบ 1. School 2. Non School จึงเป็นนโยบายเพื่อตอบโจทย์ โดยโปรแกรมหนึ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อน จากนโยบายกลายเป็นแผน ตั้งงบประมาณและออกแบบโปรแกรม เพื่อบรรลุเป้าหมายให้ได้ ทำงานอย่างต่อเนื่อง บพท. จึงร่วมงานกับหน่วยงานต่างๆร่วมกับเมืองต่างๆ ร่วมกับ UNESCO ออกแบบโปรแกรมแห่งการเรียนรู้ รวมถึงจังหวัดมีพิพิธภัณฑ์จึงดำเนินการปรับปรุง นำพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่เปลี่ยนให้มีชีวิต หมายถึง เมืองแห่งการเรียนรู้จึงเป็นโปรแกรมที่น่าสนใจ หลักการแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เชื่อมคนทำในสิ่งที่สำคัญ หรือ การศึกษาเชิงพื้นที่ (Local Studies)

ส่วนที่ 2 กลไกความร่วมมือ

ส่วนที่ 3 พื้นที่การเรียนรู้

เมืองจะมีชีวิตได้ขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย 1. Public Space พื้นที่ที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ คน เมือง และธรรมชาติเข้าด้วยกัน 2. Live able Public Urban Spaces วางกลไกทำให้พื้นที่ชีวิต หลายเมืองประสบความสำเร็จ และ 3. เทคนิคการออกแบบระบบเศรษฐกิจจากการเรียนรู้

การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO

นางสาวศิริวิรินทร์ ชวนประพันธ์³⁴

Learning City หรือ เมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก ของสำนักงานใหญ่ ณ ปารีส และ UNESCO Institute for Lifelong Learning: UIL สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเทศเยอรมนี ได้ทำการประสานงานเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลก โดยวันนี้ในส่วนของทางสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพมหานคร มีฐานะเป็นสำนักงานส่วนภูมิภาคทางด้านการศึกษามิภาคเอเชียและแปซิฟิก ได้มีหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาในส่วนของประเทศไทย เมืองแห่งการเรียนรู้ เป็นประเด็นที่สำคัญ ที่ทางยูเนสโก กรุงเทพมหานคร จะทำการผลักดัน และพบว่าทุกภาคส่วนมีความ

---

³⁴ เจ้าหน้าที่โครงการรักษาการหัวหน้าทีมการรู้หนังสือและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนกนวัตกรรมการศึกษาและการพัฒนาทักษะ สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ ประเทศไทย

ต้นตัวใน ประเด็น Learning City ซึ่งในปีนี้ประเทศไทยได้แสดงศักยภาพรวมทั้งความพร้อมในการก้าวเข้าสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ในระดับนานาชาติ

2.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนามนุษย์ ดังนั้นสิ่งที่จะบรรยายในวันนี้จะทำให้ทุกท่านได้เห็นสถานการณ์การศึกษาของทั่วโลกในปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร และเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับการขับเคลื่อนโดยการผลักดันจากเทศบาลซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้และกรณีศึกษา ประเทศต่างๆ โดยภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้สถานการณ์ทางการศึกษาย่ำแย่ทั่วโลก และได้มีประเด็นที่ท้าทายซึ่งทางยูเนสโก และรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ต้องช่วยกันผลักดัน โดยเฉพาะวาระเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goal เป้าหมายที่ 4 มุ่งพัฒนาส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถานการณ์การศึกษาจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบดังนี้

- (1) เด็กและเยาวชน ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานมากถึง 260 ล้านคน
- (2) เยาวชนวัยทำงาน และผู้ใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มสตรี ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ 771 ล้านคน

(3) ทักษะผู้ใหญ่วัยทำงาน มีทักษะการใช้เทคโนโลยี การใช้ ICT น้อย โดยเฉพาะภูมิภาค อาเซียน มีทักษะการใช้ดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด ยกเว้น ประเทศบรูไน จึงเป็น เหตุผลสำคัญที่เราจะต้องตื่นตัวในเรื่องของการใช้เทคโนโลยี Digital Information พร้อมทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21

(4) ภาวะการณ์เรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เข้าสู่สภาวะถดถอย ความรู้ถดถอยในเด็ก (Learning Loss) เกิดขึ้น เด็กและเยาวชนที่ขาดเรียน รวมทั้งเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะสูญเสียรายได้ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นจำนวน 17 ล้านล้าน ความรู้ถดถอยในเด็ก (Learning Loss) จำเป็นต้องฟื้นฟูการเรียนรู้ ซึ่งทุกภาคส่วนมีความพยายามอย่างมาก แต่เมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยูเนสโกโปรโมท จะเป็นลักษณะของการผลักดันจากทางท้องถิ่นที่อยู่ในระดับเมือง มีส่วนช่วยได้เยอะต่อการช่วยเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ได้มีการเรียนรู้ที่มีการฟื้นฟู และก้าวเข้าไปสู่ Lifelong Learning การเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

2.2 การขับเคลื่อนประเทศไทยร่วมกับทางสหประชาชาติ

ในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลไทย ได้ให้ความมั่นใจกับทางสหประชาชาติและประเทศอื่น ประเทศไทยได้สัญญาว่าจะผลักดันและขับเคลื่อนเพื่อยอดการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนชาวไทย ดังนี้

(1) การฟื้นฟูจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเชื่อมโยงกับปัญหาเด็กและเยาวชน ที่เสี่ยงออกจากระบบ

การศึกษา จะต้องใช้การศึกษาที่ยืดหยุ่น หรือการศึกษาทางเลือก เข้ามาช่วยเหลือกลุ่มที่เสี่ยงต่อการออกกลางคัน หรือออกกลางคันไปแล้วแต่นำกลับเข้าสู่ระบบ และทุกเมืองต้องมีความตื่นตัวและเตรียมความพร้อม เมื่อมีการเกิดโรคระบาดครั้งใหม่ หรือ หากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน จะแก้ไขจัดการอย่างไร เพื่อไม่ให้ การศึกษาหรือการเรียนรู้ของประชาชนหยุดชะงัก

(2) การศึกษาและการจ้างงาน โดยรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับ Upskill และ Reskill โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนและผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงานต้องมีทักษะทางดิจิทัล เข้ามาในส่วนของการทำงานมากขึ้น

(3) การลงทุน โดยเพิ่มการอุดหนุน เพื่อสนับสนุนนักเรียนและเยาวชน ในปีงบประมาณนี้ พร้อมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมทางการเงินเพื่อตอบโจทย์การเรียนรู้ให้มากขึ้น

(4) การพัฒนาทักษะของคุณครู ทางประเทศไทยได้ให้คำมั่นสัญญาจะดูแลการพัฒนาทักษะของคุณครู

(5) Digital Transformation เพื่อการสร้างการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้มากขึ้น

ในส่วนของยูเนสโกเป็นผู้ขับเคลื่อน SDGS 4 หรือการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา โดยมุมมองของทางยูเนสโก “การศึกษาคือสัญญาประชาคม” ถือได้ว่าเป็นสัญญาประชาคม เนื่องจากการศึกษาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ถือเป็นพื้นฐานแห่งการก็เกิดความเปลี่ยนแปลง ในระดับ

ท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับภูมิภาค ดังนั้น เราอยากให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ มองว่าต้องมีการลงทุนทางการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยคำนึง Common good หากรัฐบาลลงทุนด้านการศึกษา ผลประโยชน์จะเกิดขึ้นกับประเทศนั้น ๆ ในทุกด้านและทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมหรือด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น ยูเนสโกจึงพยายามขับเคลื่อนมิตินี้ ให้ทางรัฐบาลต่าง ๆ เข้าใจ

2.3 วาระการขับเคลื่อนด้านการศึกษาทุกช่วงวัยและเมืองแห่งการเรียนรู้

การศึกษาไม่ได้จำกัดเพียงเด็กและเยาวชน แต่ต้องมองไปถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกช่วงวัยและทุกระดับชั้น และสิ่งที่ยูเนสโก อยากรู้เห็น คือ ประเทศต่าง ๆ สามารถทำให้ ระบบการศึกษา ก้าวไปสู่ระบบที่มีความเสมอภาค มีความครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น มีความสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการที่เกิดขึ้น ในประเทศของตนเอง มีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต เทศบาลหรือเมือง มีส่วนช่วยการขับเคลื่อนวาระที่ระดับโลก ดังนี้

(1) ประชากรครึ่งหนึ่งของโลกอาศัยอยู่ในเมือง เมืองจึงมีความสำคัญมากต่อการผลักดัน การเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของประชาชนที่อยู่ในเมือง และในระดับเทศบาลนั้นมีอำนาจในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา กฎหมายต่างๆในระดับท้องถิ่น ส่วนนี้จึงเชื่อมโยงกับโครงการและนโยบายต่างๆที่เข้ามาตอบสนอง ในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต้องมีการผลักดันจากภาคท้องถิ่น จึงเป็นแนวทางที่ส่งเสริม และแต่ละเมือง

สามารถเชื่อมต่อหน่วยงานต่างๆ ทางด้านการศึกษา หรือทางด้านวัฒนธรรม การเรียนรู้ต่างๆ ที่อยู่ในเมืองของตนเอง เข้ามาร่วมกันเพื่อที่จะผลักดันในเรื่อง เรียนรู้ตลอดชีวิต “Life long Learning”

(2) ภาคส่วนที่มีการจ้างงานสามารถเข้ามาช่วยเทศบาลขับเคลื่อน

(3) ทุกคนมีส่วนสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้ ประชาชนที่อยู่ในเมือง ทำให้รู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ได้รับการ ออกแบบให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบโจทย์ให้ประชาชน และประชาชนมีความรู้สึกว่าการเรียนรู้สามารถทำได้ทุกวัน ทุกช่วงวัย และทำได้ในเมืองของตนเอง

ทั้งนี้ยูเนสโกได้ให้คำจำกัดความต่อเมืองแห่งการเรียนรู้ หรือ Learning City ว่าเป็นเมืองที่สามารถระดมทรัพยากร จากทุกภาคส่วน เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้าน การเรียนรู้ของประชาชนในเมืองตั้งแต่ปฐมวัยจนถึง วัยผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ให้ความสำคัญตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จนถึงอุดมศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดการศึกษาหลายระดับ อาทิ การจัดการเรียนรู้ในครอบครัว ชุมชน สถานะที่ทำงาน และมีการใช้เทคโนโลยี และตรวจสอบโครงการที่มีการสนับสนุนให้การเรียนรู้ของประชาชน มีคุณภาพหรือไม่ หรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือไม่

ดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถทำให้เทศบาลเป็นเมืองที่ส่งเสริมการ รวมกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้เข้าถึงการเรียนรู้ ทุกคน ส่วนนี้จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการที่จะทำให้ประชาชนทำหน้าที่

บุคคลที่จะขับเคลื่อนหรือสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในเมืองต่อไป โดยมีการศึกษา หรือการเรียนรู้เป็นพื้นฐาน

2.4 Learning City และสหประชาชาติ

Learning City ได้ตอบโจทย์เป้าหมายของ สหประชาชาติในด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 2 ส่วน คือ เป้าหมายที่ 4 เรื่องการศึกษา และเป้าหมายที่ 11 การสร้างเมืองที่ยั่งยืน The UNESCO Global Network of Learning Cities ในส่วนของเครือข่าย Learning City ของยูเนสโก เป็นเครือข่ายระดับโลก โดยปัจจุบันมีเมืองที่เข้าร่วม ทั้งหมด 294 เมือง จากทั้งหมด 75 ประเทศ เป็นเครือข่ายที่ใหญ่และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันข้อมูล ในทุก ๆ ภูมิภาคทั่วโลก ซึ่งตัวอย่างเมือง Learning City ในต่างประเทศมีดังนี้

(1) เมือง Hwaseong, เกาหลีใต้ : ประเทศเกาหลีใต้มีความเข้มแข็งในเรื่อง Learning City เมืองต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกของยูเนสโกจำนวนมาก เมือง Hwaseong, เกาหลีใต้ มีการขับเคลื่อนจากเทศบาล โดยเทศบาลเมืองจัดทำแผนปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสุขภาวะของประชาชน โครงการในเมืองจะต้องตอบโจทย์ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย เพื่อเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) เมือง Cao Lanh ประเทศเวียดนาม : ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคของเวียดนาม สิ่งที่จะผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจได้ ทำให้เทศบาลมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น คือการทำ digital Transformation ให้กับเทศบาลเมืองของตนเอง เมื่อเทศบาลสามารถ

ทำงานในรูปแบบออนไลน์ได้ ระบบทุกอย่างจะเกิดความรวดเร็ว สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ระบบ digital ในเมืองของตนเองได้ โดยเริ่มจากการพัฒนาเทศบาลเมือง และได้ให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนโดยได้ให้เข้ามาเป็นส่วนร่วมต่อการออกแบบ โครงการต่างๆของเมือง

(3) เมือง Nilambur ประเทศอินเดีย : เนื่องจากประเทศอินเดียมีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างสูง จะจัดการอย่างไรให้กลายเป็น Learning City ซึ่งประเทศอินเดียมีปัญหา เรื่องความเท่าเทียมทางเพศ โดยเฉพาะผู้หญิงถูกกีดกันไม่ได้รับการศึกษา ไม่ให้ออกไปทำงานตามที่ตนต้องการ สภาวารณนี้ยังเกิดขึ้นอยู่ แต่เมือง Nilambur นั้น มีความพยายามที่จะทำให้เมืองกลายเป็นเมือง Women Friendly Cities ผู้หญิงในเมืองสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ และสามารถได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ สามารถอยู่ในเมืองได้อย่างปลอดภัย มีการจัดโครงการต่างๆเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ที่หลากหลาย อาทิ กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือด้านสุขภาพ หรือมีการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ หากต้องการการเรียนรู้สามารถเรียนได้ทั้งในระบบหรือนอกระบบ

(4) เมือง Warangal ประเทศอินเดีย : ส่งเสริมการศึกษาให้เข้าถึงบุคคลทุกเพศสภาพ และให้ความสำคัญกับประชากรที่เป็น transgender จะต้องได้รับการศึกษาที่เท่าเทียม

(5) Guangzhou ประเทศจีน : หากธุรกิจมีการจ้างงาน เมืองกวางโจวจะมุ่งเน้น ภาคธุรกิจที่เป็นนายจ้างจะต้องจัดการเทรนลูกจ้าง มีโครงการ Study and dream จะต้องมีการพัฒนาทักษะของแรงงาน โดยพัฒนาเพื่อให้ ลูกจ้างมีการศึกษาที่สูงขึ้น

(6) จังหวัดสุโขทัย ประเทศไทย : ถือว่าเป็นเมืองมรดกโลก นอกจากนี้จังหวัดสุโขทัยยังเป็นเมืองสร้างสรรค์ของทางยูเนสโก ซึ่งเมืองสร้างสรรค์จะมีความเชื่อมโยงกับ Learning City จังหวัดสุโขทัยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ หลักสูตรการจัดการภูมิปัญญาต่างๆในจังหวัดสุโขทัย โดยมีการจัดการเรียนการสอนผ่านการถ่ายทอด ในสถาบัน หรือสถานศึกษาที่อยู่ในจังหวัดสุโขทัยทั้งหมด

(7) จังหวัดหาดใหญ่ ประเทศไทย : จังหวัดหาดใหญ่มีจุดเด่นด้าน Green Policy เป็นสิ่งที่จังหวัดหาดใหญ่พยายามขับเคลื่อนสิ่งแวดล้อม ในส่วนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีจุดแข็งทำให้ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิก ยูเนสโก คือ คือการส่งเสริมโอกาสให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในเมืองหาดใหญ่ โดยเน้นที่กลุ่มคนไร้บ้าน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาส จะได้รับทุนการศึกษาจากทางเทศบาลเมือง และเรื่องของสุขภาวะที่ทางหาดใหญ่ ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญา การนวดแผนไทย จึงเป็นจุดเด่นที่หลากหลาย

นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้เมืองต่าง ๆ ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกยูเนสโก คือต้องได้รับการขับเคลื่อนจากเทศบาล หรือทางจังหวัด เนื่องจาก Learning City หากไม่มีนายกเทศมนตรีเป็นผู้ลงนามในใบสมัคร จะไม่สามารถสมัครได้ ดังนั้น เทศบาลจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดต่อการผลักดันให้เมืองได้เข้าเป็นสมาชิก UNESCO Global Network of Learning Cities มีระบบจัดกิจกรรมและติดตามที่ดี หากเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วจะต้องมีการรายงานเป็นระยะ และมีจุดแข็งของทุกเมืองใช้การระดมทรัพยากรและการประสานงานจากทุกภาคส่วน

พะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่มรดกโลก

รศ.ดร.ผณิตรา ธีรานนท์³⁵

พะเยาเมืองเป็นแห่งการเรียนรู้มีการระดมความร่วมมือจากภาคท้องถิ่น ซึ่งภาคท้องถิ่นให้ความร่วมมือทางมหาวิทยาลัยตลอดอยู่แล้วก็เลยเกิดเป็นความร่วมมือที่จะขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกัน โดยใช้หลักเกณฑ์ของ UNESCO ในการที่จะขับเคลื่อนเมือง โดยมุ่งสู่ 6 สาขาหลักที่คนที่จะยื่นเมืองเข้าเป็นสมาชิกของ UNESCO และนำมาปรับใช้เป็น 3 ประเด็นย่อยคือ ได้แก่

ฐานที่ 1 ก็คือกลไกการบริหารจัดการเมืองร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับอปท.

³⁵ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา และ หัวหน้าโครงการ Phayao Learning City

ฐานที่ 2 คือการสร้างเครื่องมือในการเรียนรู้ คือหลักสูตร
แล้วก็กิจกรรมการเรียนรู้

ฐานที่ 3 ก็คือการปรับพื้นที่การเรียนรู้

จากนั้นจึงวาง Road Map โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐาน
จนถึงอุดมศึกษา การเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน การอำนวยความสะดวก
ให้เรียนในที่ทำงานได้ การใช้เทคโนโลยีที่เรียนรู้และทันสมัย และการส่งเสริม
ความเป็นเลิศในด้านคุณภาพการเรียนรู้ ซึ่งทุกหลักสูตรใน Learning City
จะผ่านสภามหาวิทยาลัยพะเยาทั้งหมด และสนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้
ตลอดชีวิต ซึ่งการดำเนินโครงการเริ่มจากการวิเคราะห์พื้นฐานเมือง จนนำมา
สู่ Inclusive Education คือไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ยังได้มีการออกแบบพื้นที่
การเรียนกับทางเทศบาล โดยพะเยามีภูมิปัญญาอันหนึ่งก็คือการทำบ้านดิน
เป็นบ้านดินที่บ้านดินคำปู้จู้ แปลว่าดอกดาวเรือง จึงใช้การสร้างบ้านดินโดย
เทศบาลจะร่วมมือกันทำเป็นห้องสมุดอยู่แล้ว

พะเยามุ่งเป้าที่อยากจะเป็น Creative City ต่อเหมือนกันก็โดยใช้
ฐาน Learning City โดยการเรียนรู้สามารถต่อยอดได้เป็นรายได้ได้หรือ
ผลิตภัณฑ์บางอย่างที่ชุมชนทำอยู่แล้วว่าหากเปลี่ยนมุมมองใหม่ จะทำให้ได้
ผลิตภัณฑ์ที่ขายได้ก็เนื่องจาก อบจ. มีนโยบายจะทำศูนย์ 3 ไร่สำหรับเป็น
แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้โรงเรียนร้างมาทำตอนนี้เริ่มทำไปแล้วที่แม่ใจ
ในขณะเดียวกันยังมีเรื่องนกกุง เพราะมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์
โดยปกติชาวบ้านจะผ่านนกกุง เพราะนกกุงลงมากินข้าว จึงต้องใส่การเรียนรู้
ให้กับชาวบ้านว่า นกกุงเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เพราะฉะนั้นการอยู่ร่วมกันกับ

นกรุงอาจจะได้ผลบุญบางอย่าง ทำการผ่านกรุงลดลง อันนี้ก็เป็นผลมาจากการเรียนรู้ และก็ขยายความร่วมมือกับทางจังหวัดที่จะลดความเหลื่อมล้ำด้วย ต่อมาเป็นเรื่องของการทำงานพื้นที่การเรียนรู้ ปัจจุบันหลักสูตรมี 3 หลักสูตรที่ผ่านมหาวิทยาลัยแล้ว คือ หลักสูตรการใช้ชีวิตสร้างสรรค์ หลักสูตรท้องถิ่นกับเทคโนโลยี และหลักสูตรนวัตกรรมเพื่อสังคม เป็นภาควิชาการโดยหลักทฤษฎีทางการศึกษา โดยการสำรวจความต้องการชุมชนก่อน มุ่งเน้นไปที่การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเอามาใส่ไว้ในหลักสูตรมหาวิทยาลัย โดยเนื้อหาเกิดจากภูมิปัญญาของเมืองที่เป็นจุดเด่นเช่น ศาลฝักตบชะวา ในส่วนเนื้อหาภายในเลือกเรียนได้ ในขณะที่เดียวกันยังมีการใช้เทคโนโลยีของทางมหาวิทยาลัย ก็คือ สาหร่ายสไปรูริน่าไปให้ชุมชนลองใส่ในช็อคโกแลตโดยเป็นการสร้างความร่วมมือกันกับบริษัทที่เชียงใหม่กับชุมชนซึ่งเรียกว่าวิสาหกิจชุมชนบ้านรักนนม โดยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เทศบาลเมืองจากการที่ทำ learning city เทศบาลเมืองสร้างศูนย์ OTOP 14 ห้อง เพื่อให้ 14 ชุมชนที่ดูแลมาเรียนรู้กับ learning city แล้วเอาผลิตภัณฑ์มาขายที่ศูนย์ OTOP นี้ ศูนย์นี้อยู่ใกล้ ๆ กับกว๊านพะเยา และก็เปิดทำการเรียบร้อยแล้ว

สุดท้ายนี้ Future Plan ของพะเยาคือการยกระดับเมืองจากฐานการเรียนรู้ ให้การเรียนรู้นำไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เป็น Creative แล้วก็เป็น Creative city หรือถ้าจะเป็น Creative Smart city ต้องให้เป็นบนฐานการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาเมือง อดีต ปัจจุบัน อนาคต จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

รศ.ดร.พินิต ภูจินดา³⁶

เมืองเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องมีการพึ่งพาและเมืองเองก็กลายเป็นสิ่งที่เรียกว่าชุมชนเมืองในภายหลัง ซึ่งเมืองนั้นต่างมีหน้าที่ ๆ หลากหลายและมนุษย์นั้นเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเมือง แต่ลักษณะพิเศษของชุมชนเมืองคือ คนเมืองแบ่งงานกันทำไม่เหมือนกับคนในพื้นที่ชนบท คนในพื้นที่ชนบทเป็นชาวไร่ชาวนาชาวสวนให้คน ๆ เดียว ต้องทำหลายอย่าง แต่คนในเมืองมีความเฉพาะทาง ทำให้สิ่งที่ต้องทำคือการวางแผน เพื่อรองรับความต้องการเหล่านี้ ส่งเสริมความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและหลากหลายให้ เพราะฉะนั้นการวางแผนทั้งหมดต้องทำอย่างเป็นระบบและเพื่ออนาคตโดยมี

---

³⁶ นายกสมาคมนักผังเมืองไทย Thailand Creative Cities คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป้าหมายคือการตัดสินใจ มีเป้าหมายเป็นตัวอ้างอิง วัตถุประสงค์เป็นหลักในการอ้างอิงทั้งหมด การวางแผนพัฒนาเมืองต่อไปในอนาคตต้องมีความคิดอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองในอนาคตจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา เช่น การซื้อรถเพียงแค่มารถจอด แต่เมื่อพิจารณาจากเวลาการใช้รถจริง ๆ ได้กลายเป็นข้อมูลชุดใหม่กลายเป็นการตัดสินใจจากข้อมูลในการทำ Car Sharing เพื่อให้เกิดการใช้รถอย่างมีประสิทธิภาพจากข้อมูลในฐานข้อมูล ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นการวางแผนเพื่ออนาคตในการตัดสินใจ เช่นเดียวกับเมืองที่การวางแผนพัฒนาเมืองต้องมีปัจจัย 3 ข้อนี้

- (1) การศึกษาปรากฏการณ์หรือสภาพการณ์ในปัจจุบัน
- (2) การคาดการณ์อนาคต
- (3) การวางแผนอนาคต

4.1 การวางแผนพัฒนาเมือง

การวางแผนพัฒนาเมืองต้องเข้าใจถึงปัจจุบันและมีการต่อยอดถึงอนาคตถึงสิ่งที่ขาดซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐาน เพราะการวางแผนทุกอย่างย่อมส่งผลตามมาภายหลังและต่อเนื่อง ฉะนั้นการกระทำทุกอย่างมีผลต่ออย่างอื่นหรือแม้กระทั่งงบประมาณ ที่อาจจะมิงงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับทำทุกอย่าง แต่ต้องเลือกที่จะทำสิ่งที่เกิด Impact มากที่สุดในการพัฒนาอย่างหนึ่งที่หนึ่งต้องมีความจำเป็นต้องวางแผน เช่น หากมีเงินเหลือเพื่อก็ไม่จำเป็นต้องวางแผนการใช้เงิน เพราะมีทรัพยากรเหลือเพื่อ แต่มีความ

จำเป็นต้องวางแผนเพราะทรัพยากรมีจำกัดหรือเงินไม่พอก็จำเป็นต้องวางแผนการใช้เงิน เช่นเดียวกับกับงานของเทศบาลโดยหลักแล้ว คือจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนซึ่งนำการพัฒนาและป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติเมื่อเกิดขึ้นกับคนในพื้นที่ ทุกอย่างเป็นทรัพยากรที่มีจำกัดเพราะฉะนั้นจึงต้องวางแผนในการใช้ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นเงิน ที่ดิน และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยการพัฒนาเมืองผ่านมาแล้ว 3 ยุค คือ

ยุคที่ 1 ข้ามมาคนเดียว นักวางผังเมืองวางแผนพัฒนาเบ็ดเสร็จ คือมีคนตั้งตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญในเมือง แล้วบอกว่าประชาชนต้องอยู่เช่นเดิม

ยุคที่ 2 คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อวางแผนพัฒนาเมือง เกิดการสังเกตเห็นว่าคน ๆ เดียวไม่สามารถพัฒนาเมืองได้ทั้งหมด จึงควรรใช้ผู้เชี่ยวชาญในหลาย ๆ ด้าน เข้ามาเป็นคณะทำงานเพื่อวางแผนพัฒนาเมืองเพื่อให้เห็นปัจจัยรอบด้านมากขึ้น เพื่อที่จะได้มีองค์ประกอบที่ครบถ้วนต่อชีวิตมนุษย์เมืองหรือมนุษย์ในเทศบาลที่จะตอบสนองได้ แต่มีปัญหาที่ว่าแต่ละคนสมมติฐานตัวเองเป็นคนอื่น

ยุคที่ 3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นผู้วางแผนพัฒนาเมืองโดยความช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างสมดุลบนความขัดแย้ง นักพัฒนาเมืองจะไม่ไปตัดสินใจแทน เพราะทำหน้าที่เป็นคนกลางที่เชื่อถือได้ คือ มีความเป็นกลางไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความรู้ความเข้าใจที่เชื่อถือได้ในประเด็นต่าง ๆ

4.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเมือง

(1) ภาครัฐ มีหน้าที่คือจัดเตรียมถนนไฟฟ้า ประปา จัดเก็บขยะมูลฝอย และจัดทำมาตรการสนับสนุนสิ่งที่พึงประสงค์และ มาตรการที่ไม่สนับสนุนสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ผ่านภาษีอากร สิ่งที่พึงประสงค์ ต้องเก็บภาษีน้อยและสิ่งไม่พึงประสงค์ต้องเก็บภาษีมาก

(2) ภาครัฐกิจ เห็นสิ่งที่ภาครัฐจัดเตรียมแล้วโดยเข้ามา ลงทุน ภาครัฐกิจก็จะจ่ายกลับคืนมาเป็น 2 ส่วนคือภาษีอากรและค่าใช้จ่าย โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ค่าเก็บขยะ ค่าใช้ไฟฟ้า ภาษีต่างๆภาษีเงินได้นิติบุคคล และบุคคลธรรมดา

(3) ภาคสาธารณสุข ในช่วง covid จะพบเห็นกลุ่มอาสาที่ชื่อว่ากลุ่มเส้นด้ายที่เข้ามาขับเคลื่อนช่วยกันรักษาพยาบาล ถ้าเลี้ยงคนเจ็บป่วย กลุ่มเหล่านี้มีความเห็นตรงกันในมิติใดมิติหนึ่งรวมตัวกันเพื่อมีพลัง มีเสียง มีงบประมาณต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อจะบอกว่ารัฐควรทำอะไรเอกชนควรทำอะไร

(4) ปัจเจกชน/คนส่วนตัว

4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเมือง มีปัจจัย 5 ข้อที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง ดังนี้

(1) Mega trend เช่น การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ สังคมผู้สูงอายุ โลกาภิวัตน์ ฯลฯ

(2) นโยบายโครงการภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพื้นที่เมือง

- (3) นโยบายโครงการภายในพื้นที่เมืองเอง
- (4) สถานการณ์ที่เป็นอยู่จริงในพื้นที่เมือง
- (5) ความเห็นความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ดังนั้นตั้งเป้าหมายตั้งวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองต้องไม่เน้น ‘ฉันทจะแก้ปัญหา’ เพราะการแก้ปัญหาไม่ใช่วิสัยทัศน์ในการพัฒนา สิ่งที่ต้องตั้งวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคือจะทำให้เทศบาลของเป็นอย่างไรในอนาคต

4.4 ผังเมืองและนโยบายการพัฒนา

เทศบาลมีผังเมืองและอาจจะอยู่ในกระบวนการหรือคุ้นเคยกับผังเมืองอยู่แล้ว ผังเมืองมีแต่ข้อห้าม เพราะ ผังเมืองถอดความมาจากรัฐธรรมนูญ โดยผังเมืองวางอยู่บนหลักการ 3 ข้อ คือ ความปลอดภัย สาธารณะ ความเป็นอยู่ที่ดีสาธารณะ และสุขอนามัยสาธารณะ สิ่งที่จะผิด 3 ข้อนี้ สามารถบอกว่าห้ามทำโดยไม่ต้องจ่ายคืน แต่มีเกณฑ์ในการห้ามคือ ข้อที่หนึ่ง ใช้คมนาคมขนส่งเกิน ตัวอย่างเช่นมีถนนอยู่ 2 เลน กิจกรรมที่ใช้รถขนาดใหญ่ ต้องเลี้ยวรถกลับรถ ห้ามใช้ถนน ข้อที่สอง ไฟฟ้าประปาไม่เพียงพอ ข้อที่สาม กิจกรรมปกติส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินหลักโดยรอบ เช่น เป็นที่อยู่อาศัยแล้วมีโรงงานที่ปล่อยมลภาวะสู่บ้านเรือนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ข้อที่สี่ หากเกิดภัยพิบัติแล้ว บริเวณใกล้เคียงได้รับผลกระทบจะอย่างไร ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงผังเมืองด้านหนึ่ง แต่ในอีกด้านหนึ่งมีประเด็นรอนสิทธิโดยจ่ายคืนในประเด็นที่เสียสละเพื่อคนอื่น เสียสละเพื่อส่วนรวม โดยกลไกหนึ่งที่ท้องถิ่นสามารถทำได้และทั่วโลกทำ คือ

การดึงเอากิจกรรมบางอย่างที่สาธารณะหรือท้องถิ่นสามารถทำได้แล้วลดภาระของประชาชนนักลงทุนผู้ประกอบการหรือภาคเอกชนลง จะเห็นว่าเมืองทั้งหลายถ้ามีทิศทางที่ชัดเจน นำเอากิจการด้านการศึกษา คำนคว้าและวิจัยมาอยู่ในมือของเทศบาลแทนที่ผู้ประกอบการ แล้วให้คนจากภายนอกมาใช้ได้ เช่น coworking space กับ coworkshop

นโยบายและมาตรการแห่งอนาคต สิ่งที่จะทำในอนาคตต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีการตรวจสอบประเมินผลเพื่อปรับปรุงหรือยกเลิกได้ตามสถานการณ์ มีการทดสอบ ทดลอง ก่อนที่จะลงทุนดำเนินการจริง มีความยืดหยุ่นสูง แปรผันไปตามความประสงค์ของบุคคลเวลาหรือปัจจัยอื่น ผังเมืองคือการจัดเตรียมองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อตอบสนองการพัฒนา ข้อห้ามในผังเมืองควรห้ามเท่าที่จำเป็น โดยเป้าหมายในการพัฒนาไม่ใช่เฉพาะด้านกายภาพ แต่มักจะเป็นเชิงเศรษฐกิจหรือเชิงสังคมเป็นหลักและการพัฒนาไม่ใช่การแก้ปัญหาแต่จะแก้ปัญหาที่ต่อเมื่อมันเป็นอุปสรรคในการไปสู่เป้าหมาย ซึ่งมีลำดับของแผนผัง ดังนี้

(1) การวางผังนโยบาย เป็นการวางแผนและจัดทำแผนผังทางกายภาพที่ครอบคลุมพื้นที่ภาค อนุภาค หรือพื้นที่ทรัพยากร เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำ และการวางผังภาคจะเป็นการวางแผนระยะยาวที่สะท้อนแนวนโยบายตามที่กำหนดในแผนชาติ

(2) การวางผังเมืองรวม เป็นการวางและจัดทำแผนผังกายภาพที่ครอบคลุมพื้นที่เมือง และการวางผังเมืองจะกำหนดเป็นระยะยาว

ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเมืองตามกรอบของบริบทหน้าที่ที่ได้รับ การกำหนดจากแผนภาพ

(3) การวางผังโครงการ เป็นการวางและจัดทำแผนผัง ภายภาพโดยเฉพาะบริเวณใดบริเวณหนึ่งของเมืองเพื่อให้เป็นไปตามผังเมือง รวมให้ได้มีบทบาทหน้าที่สำคัญที่ต้องการออกแบบวางผังและพัฒนาเป็น พิเศษ

นอกจากนี้ยังมีมาตรการเชิงกฎหมายผังเมือง ดังนี้

(1) เปิดโอกาสให้เอกชน ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนากิจการสาธารณะหรือกึ่งสาธารณะ

(2) ผลักดันให้เกิดผังเมืองเฉพาะเพื่อชี้นำการพัฒนาและ สร้างความเป็นธรรมอันเกิดจากการพัฒนาผังเมืองเฉพาะคือการรอนสิทธิโดย การจ่ายเงิน ประเทศไทยยังไม่มีผังเมืองเฉพาะ

(3) จัดตั้งบริษัทพัฒนาเมืองเพื่อสนับสนุนผังเมืองเฉพาะ และบริหารจัดการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบริษัทพัฒนาเมืองที่ เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่ใช่บริษัทพัฒนาเมือง บริษัทพัฒนาเมืองคือบริษัทของ รัฐ ออกตามความในผังเมืองเฉพาะเพื่อที่จะมีกลไกในการชดเชยกลับคืนได้ เพราะรัฐไม่สามารถที่จะชดเชยได้โดยตรงต้องตั้งบริษัทพัฒนาเมืองขึ้นมา เพื่อเอารายได้จากการพัฒนามาชดเชยให้ผู้เสียประโยชน์ ซึ่งการพัฒนาเมือง คือ Zero sum Game ผลรวมเท่ากับศูนย์ ไม่มีผู้ที่ได้ทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์และ

ไม่มีใครเสียทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ คนที่ได้มากกว่าค่ามาตรฐานต้องจ่ายกลับมาตรงกลางแล้วตรงกลางใจกลับคืนไปที่สูญเสียโอกาส คนถึงจะยอม

(4) หันกลับมาบูรณะฟื้นฟูพื้นที่เมืองเดิมโดยหลักการ redevelopment and rehabilitation ลงทุนกับเมืองอีกครั้ง รื้อของเดิมออกไป ย้อนกลับมาปรับปรุงพื้นที่เมืองอีกครั้ง โดยการสร้างความมั่นคงในโครงสร้างพื้นฐาน

ชุดที่ 4

Financing Instruments

โครงการการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศเป็นปฏิบัติการบนฐานงานวิจัยเพื่อยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถเกิดการพึ่งพาตนเองได้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชน กรณีของประเทศไทย
ความสำเร็จและความท้าทายที่ต้องเอาชนะ
2. การขนส่งอัจฉริยะในเมืองที่ชาญฉลาดและน่าอยู่
3. นวัตกรรมการบริหารและการคลังท้องถิ่น

การลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชน กรณีของประเทศไทย ความสำเร็จและความท้าทายที่ต้องเอาชนะ

ดร.วินิจ ร่วมพงษ์พัฒนะ³⁷

การลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชนสำหรับประเทศไทยและท้องถิ่น
ควรให้ความสนใจและมีความเข้าใจ ดังนี้

1.1 การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership หรือ PPP)

สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ถนน สะพาน ทางเดิน
เท้า ชลประทาน ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา โทรคมนาคม ที่รัฐบาล

---

³⁷ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย
รัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง

ให้บริการแก่ประชาชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การก่อสร้าง การปรับปรุง แก๊ซ ซ่อมแซม เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ โดยบทบาทของภาครัฐ คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รัฐอาจจะไม่จำเป็นต้องไปสร้างทุกอย่างเอง แต่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ ประชาชนต้องการคุณภาพชีวิตที่ดี ภาครัฐมีหน้าที่จัดหาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะด้านเศรษฐกิจ เช่น ทางด่วน การสื่อสาร รถไฟฟ้า และด้านสังคม เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน เพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ แต่ด้วยภาครัฐมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรในการตอบสนองความต้องการข้างต้นพร้อมกัน ดังนั้น รูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน (Public Private Partnership : PPP) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ยอมรับในหลายประเทศ จึงถูกนำมาใช้เพื่อจัดทำโครงการโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐมอบหมายหน้าที่ให้เอกชนดำเนินการแทนผ่านสัญญาร่วมลงทุน

ในการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน ประโยชน์ที่จะได้รับ มีดังต่อไปนี้ การพิจารณาต้นทุนอย่างครบวงจร (Whole of Life Cycle Cost) การพิจารณาต้นทุนทั้งหมดตลอดอายุสัญญา ตั้งแต่ต้นทุนการศึกษาและพัฒนาโครงการ ต้นทุน การออกแบบ ต้นทุนการก่อสร้าง ต้นทุนการดำเนินงานและต้นทุนการบำรุงรักษา รวมทั้งคำนึงถึงต้นทุน ด้านผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คู่สัญญาเอกชนบริหารจัดการโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงความคุ้มค่าทางการเงิน (Value for Money) การร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนต้องแสดงให้เห็นว่าเกิดความคุ้มค่าทางการเงินมากกว่าการที่ภาครัฐดำเนินการเอง ทั้งนี้ นอกจากการคำนึงถึงต้นทุนดำเนินการแล้ว ต้องมีการพิจารณาถึงคุณภาพการให้บริการประชาชนและ

ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ร่วมด้วย ในขณะที่เดียวกันต้องมีการจัดสรรความเสี่ยงระหว่างคู่สัญญาที่เหมาะสม (Risk Sharing) มีการจัดสรรความเสี่ยงอย่างเหมาะสมระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยพิจารณาจากฝ่ายที่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงในแต่ละประเภทได้ดีที่สุดเป็นผู้รับความเสี่ยงนั้น ๆ และมีการพัฒนาระดับการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น (Improved Level of Service) การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ เป็นการผสมผสานความเชี่ยวชาญระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการให้ทรัพยากร รวมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการต่อสาธารณะ การเพิ่มขีดความสามารถในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

1.2 กฎหมายการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน

การร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการตาม พ.ร.บ. การร่วมลงทุนฯ ปี 2562 ต้องเป็นโครงการลงทุนของรัฐในกิจการที่หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือหลายหน่วยงานรวมกัน มีหน้าที่และอำนาจต้องทำตามกฎหมายหรือกฎ หรือที่มีหน้าที่และอำนาจ ต้องทำตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งตามนิยามคำว่า “โครงการ” และต้องมีการร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใดหรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว โดยวิธีการอนุญาต หรือให้สัมปทาน หรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใดตามนิยามคำว่า “ร่วมลงทุน” โดยขอบเขตของโครงการร่วมลงทุนจะต้องเป็นกิจการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะตามมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ.การร่วมลงทุนฯ ปี 2562 คือ

(1) มีการกำหนดนโยบายของรัฐที่ชัดเจนและแน่นอนในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ

(2) มุ่งเน้นการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างรัฐและเอกชน

(3) กำหนดกลไกในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค หรือความล่าช้าในการจัดทำหรือดำเนินโครงการร่วมลงทุน

(4) มีมาตรการส่งเสริมการร่วมลงทุนให้แก่โครงการร่วมลงทุนอย่างเหมาะสมภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังโดยหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการจัดทำโครงการร่วมลงทุน กระชับ โปร่งใส และตรวจสอบได้

เมื่อเทียบโครงการที่อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. ร่วมลงทุนฯ ปี 2556 และภายใต้ พ.ร.บ. การร่วมลงทุนฯ ปี 2562 มี 3 ลักษณะดังนี้ มีลักษณะดังนี้

(1) กิจการที่หน่วยงานของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำตามกฎหมาย กับ การร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใด หรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว

(2) กิจการที่ต้องใช้ทรัพย์สินของรัฐ กับ การร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใด หรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว

(3) กิจการที่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กับ การร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใด หรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว

แนวทางการปรับปรุงแผนร่วมลงทุนฯ ให้มีการปรับปรุงแผนร่วมลงทุนฯ ทุกครั้งที่มีการปรับปรุงแผนแม่บทฯ ที่ สศช.จัดทำขึ้น การจัดกลุ่มโครงการในแผนร่วมการลงทุนฯ ได้แบ่งกลุ่มโครงการออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มโครงการที่มีความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน คือ กลุ่มโครงการที่ได้ผลคะแนนในแต่ละด้านเกินเกณฑ์ที่กำหนด โดยโครงการกลุ่มนี้จะได้รับการผลักดันการ ดำเนินการตามมาตรา 26 แห่ง พ.ร.บ. การร่วมลงทุนฯ ปี 2562 เพื่อให้โครงการมีความพร้อม ในการเสนอโครงการต่อคณะกรรมการนโยบายฯ ได้ตามแผนงาน โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) จะมีการติดตามความคืบหน้าของโครงการและรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาหรืออุปสรรคของการดำเนินโครงการต่อคณะกรรมการนโยบายฯอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณหรือการ ก่อหนี้ ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังได้

(2) กลุ่มโครงการทั่วไป คือ กลุ่มที่ได้ผลคะแนนในแต่ละด้านไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด โดยโครงการในกลุ่มนี้จะสามารถเสนอโครงการตามขั้นตอนของ พ.ร.บ. การร่วมลงทุนฯ ปี 2562 ได้ตามปกติ

(3) กลุ่มโครงการที่อยู่ระหว่างการศึกษาคความเหมาะสมในการร่วมลงทุน คือ กลุ่มโครงการที่ประสงค์จะให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการ แต่ยังไม่สามารถจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน โดยวิธีการให้คะแนนได้ เนื่องจากข้อมูลโครงการไม่เพียงพอ โดยโครงการในกลุ่มนี้จะมีสิทธิขอรับการพิจารณาจัดสรรเงินจากกองทุนฯ เพื่อใช้ในการว่าจ้างที่

ปรึกษาในการจัดทำรายงานการศึกษาและวิเคราะห์โครงการได้ซึ่งหาก การศึกษาและวิเคราะห์โครงการมีผลสรุปว่าโครงการไม่ควรดำเนินการใน รูปแบบการร่วมลงทุน ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการนำเสนอ สคร.พร้อม เหตุผลเพื่อประกอบการนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายฯ พิจารณา เห็นชอบการนำโครงการข้างต้นออกจากแผนร่วมลงทุนฯ ต่อไป

1.3 ตัวอย่างโครงการการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน

ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้แผนร่วมลงทุน 15 โครงการ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 กรุงเทพมหานคร 14 โครงการ

- (1) โครงการบำบัดน้ำเสียคลองเตย
- (2) โครงการบำบัดน้ำเสียดอนเมือง
- (3) โครงการบำบัดน้ำเสียบางเขน
- (4) โครงการบำบัดน้ำเสียบึงกุ่ม
- (5) โครงการบำบัดน้ำเสียบึงหนองบอน
- (6) โครงการบำบัดน้ำเสียลาดพร้าว
- (7) โครงการบำบัดน้ำเสียวังทองหลาง
- (8) โครงการบำบัดน้ำเสียสะพานสูง

(9) โครงการบำบัดน้ำเสียหนองจอก 1

(10) โครงการปรับปรุงและพัฒนาระบบรวบรวมน้ำเสีย
และระบบบำบัดน้ำเสียเคหะชุมชนร่มเกล้า

(11) โครงการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว (Monorail) สายสีเทาลุมพินี – ท่าพระ

(12) โครงการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว (Monorail) สายสีเทาวิชรพล - ทองหล่อ

(13) โครงการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว (Monorail) สายสีฟ้าดินแดง - สาทร

(14) โครงการระบบรถไฟฟ้ารางคู่ขนาดเบา (Light Rail Transit) สายบางนา – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ตัวอย่างที่ 2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา 1 โครงการ

(1) โครงการขนส่งมวลชนโดยระบบราง (Monorail) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การขนส่งอัจฉริยะในเมืองที่ชาญฉลาดและน่าอยู่

นายภมลพงศ์ สงวนตระกูล³⁸

OPSCD Smart City Operation Center ในยุคสมัยนี้ข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งพยายามที่จะรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาตรงกลาง โดยในอนาคตสามารถเปิด hackathon นำข้อมูลของจังหวัดไปพัฒนา ไม่ว่าจะเป็น Application ไม่ว่าจะเป็น product ต่าง ๆ หากไม่มีข้อมูล ก็จะไม่มีความทำได้ การพัฒนาเมืองต่าง ๆ ต้องเกิดจากการเห็นภาพเดียวกันก่อน ซึ่งใช้เวลานานที่สุด และต้องสร้างความรับรู้ให้ ว่าสิ่งที่จะทำนั้นทำไปเพื่ออะไร การพยายามทำเมืองให้เป็นสินค้าและสร้างความเป็นทางการขึ้นมาจะต้องร่วมกันขายเมือง ความหมายไม่ใช่การขายบ้านขายเมืองในอดีต แต่เป็นการเอาเมืองไปการลงทุนเมืองนี้มีความร่วมร่วมมือ มี

---

³⁸ ผู้ร่วมก่อตั้งบริษัท ขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKTT) จำกัด

ความพร้อม มี Eco System ยินดีต้อนรับทุกคนที่จะมาลงทุน โดยขอนแก่น
สร้าง 4 ฉลาดเพื่อสร้าง 4 เส้นที่ ได้แก่

(1) ฉลาดสัญจร : ระบบขนส่งมวลชน, ระบบโลจิสติกส์, Land
use ต่าง ๆ

(2) ฉลาดใช้ดิน : เขตอุตสาหกรรม โดยในอนาคตจะต้องเป็นแบบ
BCG model

(3) ฉลาดพลังงาน : Digital economy, financial Center
พลังงานหมุนเวียนต่างๆ

(4) ฉลาดสร้างคน : Smart farming, Sustain Society, water
Management

นอกจากนี้ยังมีประเด็นโลกดิจิทัล หรือว่าโลกเสมือน โดยก็มองไป
ว่านอกจากกายภาพต้องเดินแล้ว อีกมุมหนึ่งนั้นดิจิทัลก็คงต้องเดิน
เหมือนกัน โดยถ้าสามารถทำ Digital ให้เป็นสาธารณูปโภคเป็น
สาธารณูปโภคก็เหมือนน้ำ เหมือนไฟฟ้า ทุกคนจะทำน้ำประปาหรือทำไฟฟ้า
เองที่บ้านจะมีต้นทุนที่สูงมาก ซึ่งทำไม่ได้แน่นอน Digital ก็เช่นกัน ดังนั้นจึง
เป็นหน้าที่ของทางในเมืองต้องช่วยกัน เพื่อให้ Digital เป็นสาธารณูปโภค
สำหรับผู้ประกอบการและประชาชนทุกคน ที่ขอนแก่นพัฒนาเมืองมีการ
setup เรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อที่จะให้ Digital เป็นของทุกคนในเมือง จึงมีการตั้ง
บริษัทแยกออกมาชื่อ Infinite land ซึ่งจะทำอยู่ 3 อย่างด้วยกัน ด้วยนี้

(1) ทำ Token ชื่อว่า KGO ซึ่งจะนำ KGO นี้ไปแจกจ่ายตามร้านค้าต่าง ๆ สำหรับผู้ที่มาเยี่ยมเยือนขอนแก่นสามารถโหลด KGO ได้ และสามารถเอาเหรียญนี้ไปแลกแต้มได้ เช่น เมื่อแลกแต้มจากร้าน A พอได้แต้มแล้วก็เอาไปใช้ร้าน B ได้ ทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน แต่เฉพาะร้านท้องถิ่นเท่านั้น และเหรียญนี้ในอนาคตสามารถใช้กับระบบขนส่งมวลชนได้ด้วย สามารถนำไปเป็นส่วนลดในการขึ้นรถเมล์ การขึ้นซีตัสหรือในอนาคตขึ้นรถไฟฟ้ารางเบาได้

(2) Infinite land metaverse โดยจะลองทำพื้นที่เสมือนของขอนแก่นขึ้นมา

(3) People NFT/Game คือการทำระบบ e-commerce โดย NFT เป็นทางออก เพราะตลาด NFT เป็นตลาดที่ เสียต้นทุนต่ำ ไม่ต้องเสียเปอร์เซ็นต์ให้กับผู้ที่เป็นเจ้าของ platform แล้วสามารถเอาศิลปวัฒนธรรมสินค้า OTOP ต่าง ๆ ขึ้นไปใน NFT ได้ ยกตัวอย่างเช่น งานศิลปะตอนนี้ที่ขอนแก่นมีศิลปินคนกับควายแต่งเพลง ทำเพลงนี้ไปขอลิขสิทธิ์เป็น NFT แล้วก็มีคนมาซื้อ แล้ว contract ใน NFT สามารถเขียนได้ว่าถ้ามีการซื้อขายครั้งต่อไป 10% โดยจะกลับมาให้ศิลปินและศิลปินสามารถส่งต่อเป็นมรดกได้

นวัตกรรมกรรมการบริหารและการคลังท้องถิ่น

ศ.ดร.ติเรก ปัทมสิริวัฒน์³⁹

ความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจนวัตกรรมกรรมการบริหารและความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในระยะหลังซึ่งหลายเมืองขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะเศรษฐกิจดิจิทัล โดยการทำแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสะดวกขึ้นต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารและให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกและในด้านการคลังท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญเพราะรายได้มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณรายจ่าย ต่อบริการสาธารณะ และต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

---

³⁹ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. (กกถ.) และอาจารย์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์

3.1 การเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคต

กระจายอำนาจที่ผ่านมาก็เป็นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญปี 2540 ได้มีการกำหนดแผนขึ้นมาโดยเริ่มจากการกระจายงบประมาณไปสู่ท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนา ในระยะต่อมาตั้งแต่ 2544 ได้เริ่มที่จะมีการถ่ายโอนสถานศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นและต่อมาคือการเริ่มถ่ายโอน รพ.สต. เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ซึ่งทิศทางแบบนี้คือการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและการกระจายอำนาจนี้ยังอิงกับส่วนกลางอยู่ โดยผลจากการถ่ายโอนอำนาจนี้นำมาสู่การถ่ายโอนภารกิจ ทำให้เห็นภาพในส่วนรพ.สต. และสถานศึกษาเป็นหลัก เพราะทุกอำเภอและทุกตำบลมี รพ.สต. จำนวน 9,836 แห่ง แบ่งตามขนาดจังหวัดโดยมี รพ.สต. ที่ถ่ายโอน 3,264 แห่ง ซึ่งคิดเป็น 1 ใน 3 และบุคลากรที่ถ่ายโอนมีจำนวน 21,879 คน อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตถึงมาตรฐานและการประเมินผลที่ผ่านมาก รวมถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรและการเปลี่ยนแปลงหลังการถ่ายโอน สำหรับหลักการที่นำมาใช้ในการบริหารจะมุ่งเน้นไปที่ Primary Care เพื่อที่จะลดความแออัดในโรงพยาบาล ปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่ใช้หมอของมหาวิทยาลัยให้การรักษาทางออนไลน์ ให้คำปรึกษาแนะนำ และในจุดนี้จะต้องพัฒนาระบบการลิงค์ข้อมูลผลเอกซเรย์จาก รพ.สต. ไปที่ข้อมูลเบื้องต้นจะไปถึงมือแพทย์ เพื่อให้การรักษาทางออนไลน์เป็นต้น และจะต้องเข้าระบบกลางของกระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลฐานข้อมูลของสุขภาพเป็นข้อมูลที่ใหญ่ แต่ว่าข้อมูลก็เป็นเรื่องที่สำคัญ หากไม่มีข้อมูลมันก็ไม่ดีเพื่อการวิเคราะห์ว่าการกระจายโรคมีอะไรบ้าง ความสุขของโรคซึ่งอาจจะแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค เป็นต้น

ส่วนในเรื่องของสถานศึกษาตั้งแต่ 2549-2565 ถ้าย้อนไปแล้ว 545 แห่ง ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นซึ่งเขาทำหน้าที่กำกับและติดตาม โดยอยู่ในภาคอีสานมากที่สุด 268 แห่ง รองลงมาคือภาคเหนือ และภาคอื่น ๆ สำหรับแนวโน้มในปัจจุบันประชากรน้อยลงส่งผลให้มีโรงเรียนที่เป็นนักเรียนลดลง และบางโรงเรียนไม่มีนักเรียน ดังเช่นอำเภอทุ่งสง นครศรีธรรมราชที่มีโรงเรียนหลายแห่งไม่มีนักเรียนมาเรียน มีสาเหตุมาจากการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ จึงได้มีการย้ายออกไปเรียนแห่งอื่น อย่างไรก็ตามจำนวนนักเรียนของโรงเรียนท้องถิ่นยังอยู่ในระดับค่อนข้างนิ่งและไม่ได้ลดลงมากในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา แต่ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ครูที่มาสอนบรรจุตามจำนวนนักเรียน หากจำนวนนักเรียนน้อยลงก็จะมีครูเข้ามาสอนน้อย ปัญหาที่ตามมาจะทำให้ได้ครูที่ไม่ครบสาระวิชาที่ต้องสอน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพและมักเกิดในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก การนำ Big Data หรือข้อมูลรายคนมาใช้ในโรงเรียนและการบริหารจัดการของ อปท. จะต้องมีความน่าเชื่อถือได้และนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการพัฒนาฐานข้อมูลแผนที่ภาษี ทำให้ท้องถิ่นต้องสำรวจที่ดินทุกแปลง และสำรวจสิ่งปลูกสร้าง วัดขนาดพื้นที่มาประเมินมูลค่าเพื่อจะคำนวณภาษี ซึ่งการวัดแปลงที่ดินต้องใช้เวลาหลายปีสำรวจถึงความกว้างและความยาวพื้นที่ใช้สอยของอาคาร แต่บางแห่งก็ได้ประยุกต์ใช้ Drone ในการสำรวจบอกว่าเร็วขึ้น เช่น เทศบาลแม่เหียะที่เชียงใหม่ ได้ประยุกต์ใช้ Drone ในการช่วยทำให้การสำรวจเร็วขึ้นแต่ว่าการจะใช้ Drone แสดงว่าบุคลากรจะต้องได้รับการอบรมในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ แต่ Drone ก็ไม่ได้แพงมากอะไร ท้องถิ่นหลายแห่งก็มี Drone ในการสำรวจ

3.2 การคลังท้องถิ่นกับ Big Data

การคลังท้องถิ่นได้มีหลายหน่วยราชการได้ใช้ข้อมูลทางด้านการแบ่งรายได้และภาษีของรัฐ โดยพบว่าในปี 2564 มีเทศบาลและ อบต. จำนวน 7,772 แห่งทั่วประเทศได้มีการใช้ข้อมูลในการจัดเก็บภาษีโดยการนำมาแบ่งเป็นภาษีแต่ละประเภทเช่น ภาษีเหล่า ภาษีบุหรื อย่างไรก็ตามการแบ่งในปัจจุบันไม่เป็นธรรมและต้องมีการแก้ไข เพราะว่าแบ่งให้ท้องถิ่นน้อยเกินไป เช่น ภาษีเหล่าและบุหรืที่รัฐบาลเก็บภาษีออกไปร้อยละ 90 แต่ท้องถิ่นได้เพียงร้อยละ 10 รวมถึงการแบ่งรายได้ในส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ที่ส่วนกลางรับไปเต็มจำนวนและไม่ได้ส่งให้ท้องถิ่น ผู้บริหารต้องรู้เงินรายได้มีความสำคัญ นำไปสู่รายจ่ายและประมาณการและจะเป็นไปไม่ได้หากไม่สอดคล้องกับหลักวินัยการเงินการคลัง เงินส่วนนี้เป็นการจัดทำบริการสาธารณะ บริการสาธารณะก็ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ซึ่งในความเป็นจริงประเทศไทยนั้นยังความเหลื่อมล้ำของบริการสาธารณะระหว่างภูมิภาค เช่น ภาคอีสาน ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก หรือความเหลื่อมล้ำเมืองชนบท เมืองชนบท คือ สะท้อนในเทศบาลกับ อบต. หรือเทศบาลตำบล ถือว่าเป็นกิ่งเมืองกิ่งชนบท ดังนั้นการในการคลังจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบแต่ละส่วน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การคลังเป็นเรื่องสำคัญ คือ ภาษีที่หน่วยรัฐจัดเก็บให้รายการสำคัญก็คือภาษีเหล่า บุหรื ภาษีสรรพสามิต นอกนั้นก็จะเป็นส่วนน้อย ซึ่งตัวนี้จะถูกแบ่งเป็นก้อน ก้อนใหญ่โดยเฉลี่ยก็คือ 3,000 กว่าบาทต่อคน เวลาที่ท้องถิ่นในการดำเนินการจะต้องมีการใช้เงิน

อาจจะประมาณ 8,000 บาทต่อหัวต่อคน ในการที่จะจัดบริการทุกประเภท ตั้งแต่การศึกษา สุขภาพ สวัสดิการ ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น หากคิด 8,000 บาท ประชากรหมื่นจะหมายถึงประมาณ 80 ล้านบาท สังเกตความต่างกัน เป็น 1,000 บาท เทศบาลนคร เทศบาลเมืองก็ 4,500 เทศบาลตำบล 4,300 แต่ อบต. 3,400 อันนี้ก็เป็นความแตกต่าง

องค์ประกอบที่ 2 ตัวแปลงนโยบายรัฐเป็นตัวกำหนด ตัวเลข 4,500 บาทต่อคน คุณได้ 65 ล้านคนจะเป็นเงินสัก 2 แสนกว่าล้าน แต่ก็เห็นความแตกต่างเช่นเดียวกันว่า อบต. ได้น้อย 4,000 กว่าบาทต่อคน ในขณะที่เทศบาลก็จะเป็น 5,000-6,000 ก็ต่างกัน 1,000 บาทต่อคน เป็นประเด็นที่ควรได้เห็นการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และความเหลื่อมล้ำก็มีมานานนับสิบปีแล้วซึ่งจะต้องแก้ไขกันไป

3.3 ข้อสรุปและการวิจารณ์

ความเหลื่อมล้ำทางการคลังเป็นปัญหาสำคัญ แต่ก็สามารถจะลดความเหลื่อมล้ำได้ ทั้งนี้เพราะมีเครื่องมือหรือว่าเป็นตัวแปลงนโยบายอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าการที่จะปรับตัวนั้นมันอาจจะไม่เร็วทันที ทันควันหรืออาจจะต้องใช้เวลหลายปี เพราะการเยียวยา การเพิ่มเงินเพราะถ้าเพิ่มเงินให้อบต.หรือเทศบาลตำบล เงินอุดหนุนต่อเทศบาลนคร เทศบาลเมืองต้องลดลง เพราะยอดเงินเท่าเดิม อย่างไรก็ตามความแตกต่างกันเป็นหลัก 4,000 และ 5,000 ถึง 6,000 บาท หากปรับลดแรงปรับลดให้เทศบาลนครให้มาเป็น 3,000 กว่าบาท ให้อบต.ได้ 5,000 บาทอาจจะเป็นปัญหาไม่เป็นที่ยอมรับ แนวทางที่เป็นไปได้และก็ค่อยเป็นค่อยไป ส่วนอีกประเด็นคือในปัจจุบันมีความก้าวหน้า

ของการบันทึกข้อมูลขนาดใหญ่โดยเฉพาะข้อมูลที่บอกว่าให้เป็นที่ เช่น การกระจายงบประมาณของกรม หรือกระทรวงเป็นรายจังหวัด การกระจาย การคลังท้องถิ่นเป็นรายจังหวัด รายอำเภอก็ได้ มีชัดเจนเป็นตัวเลขที่ไม่ต้อง สงสัยเพราะว่าเป็นตัวเลข Big Data มาจากการบันทึกตัวเลขหรือว่าบางกรณี ก็จะเป็นเงินที่กรมบัญชีกลางจัดส่งให้ท้องถิ่น

บริบทเศรษฐกิจไทยและแนวทางการระดมทุนพัฒนาเมือง

ดร.พิสิทธิ์ พัวพันธ์⁴⁰

การพัฒนาเมืองและพัฒนาท้องถิ่นเป็นเรื่องจำเป็นที่เราจะต้องเข้าใจบริบทของเศรษฐกิจไทยและบริบทของประเทศ รวมถึงความท้าทายในอนาคต การเปลี่ยนแปลง การพลิกโฉมเศรษฐกิจไทยในอนาคต คือ การพัฒนาท้องถิ่นที่จะมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4.1 สถานการณ์เศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน

โครงสร้างเศรษฐกิจไทย ด้านการใช้จ่าย พบว่า เศรษฐกิจประเทศพึ่งพาการส่งออก พึ่งพาดตลาดโลก ดังนั้น ท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาได้จะเป็นท้องถิ่นที่สามารถให้บริการ และผลิตสินค้าบริการที่จะส่งมอบให้แก่ตลาดโลก

⁴⁰ ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค กระทรวงการคลัง

ได้ เป็นจุดสำคัญที่ทำให้เห็นว่าการพัฒนาเมืองในอนาคตมิใช่การสนเพียง การพัฒนาตลาดเพียงอย่างเดียว แต่ทำอย่างไรให้เมืองของเราสามารถผลิต สินค้าและบริการที่ตลาดโลกต้องการ ในปี 2564 ส่งออกสินค้าและบริการ 67% ของ GDP ส่งออกสินค้า 62% ส่งออกบริการ 5% และการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้การท่องเที่ยว การส่งออกบริการ ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ อย่างไรก็ตามการพัฒนาเมืองจะต้องให้ความสำคัญต่อการ ผลิตตลาดโลก อาทิ การผลิตสินค้าและการบริการการท่องเที่ยว อีกประเด็นคือ การลงทุนรวม 25% ซึ่งภาคเอกชน 18% ภาครัฐ 7% เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนาการลงทุนรวมถือว่าค่อนข้างต่ำ ฉะนั้น รัฐบาล การพัฒนาเศรษฐกิจเมื่อเชื่อมโยงกับผู้บริหารท้องถิ่นของผู้เข้าร่วมอบรม จะเห็น ภาพถึงการพัฒนาเมืองจะต้องอาศัยการลงทุนที่เพิ่มขึ้น หากจะเร่งการพัฒนา เมืองการลงทุนจะต้องเกิดขึ้น การพัฒนาเมืองอย่างที่กระทรวงการคลังได้ ติดตามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนา AEC เขตเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออกจะเห็นได้ชัดเจนว่าไม่ใช่แค่ภาครัฐลงทุนเพียงอย่างเดียวแต่เป็น ภาคเอกชนด้วย อาทิ 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ล้วนแต่เป็นเงินภาคเอกชน บริษัทเอกชนเข้ามาลงทุน ทั้งบริษัทเอกชนในต่างประเทศที่มีเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือบริษัทในประเทศที่เข้ามาลงทุน ภาครัฐจะลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็น รถไฟความเร็วสูงในโครงการ PPP ซึ่งภาครัฐให้เอกชนร่วม ลงทุน โครงการมอเตอร์เวย์ โครงการดิจิทัลพาร์คไทยแลนด์ โครงการท่าเรือ โครงการมาบตาพุดระยะที่ 3 โครงการสนามบินอู่ตะเภา ที่กล่าวไปข้างต้น การพัฒนาเมืองที่จะพัฒนา Smart City ต้องอาศัยการลงทุนภาคเอกชนและ ภาครัฐที่จะเกิดขึ้น

นอกจากนี้โครงสร้างเศรษฐกิจไทย ด้านการผลิต พบว่า มิติเศรษฐกิจด้านการผลิต เศรษฐกิจไทยจะพึ่งพาภาคบริการเป็นหลัก อาทิ การผลิต การขายส่งขายปลีก บริการทางการเงินและประกันภัย เกษตรกรรม ข้อมูลข่าวสาร การขนส่ง การบริหารราชการแผ่นดิน ที่พักแรมและร้านอาหาร และอื่นๆ หากเป็นการผลิตใหญ่จะเป็นภาคอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศควรจะเติบโตเท่ากับประเทศที่อยู่ในระนาบเดียวกันเพื่อตามให้ทัน ดังนั้น การเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและการเติบโตนั้นต้องอาศัยการยกระดับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะโยงกลับไป AEC กลับไปในเรื่องการพัฒนาเมือง การยกระดับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ยกระดับภาคการบริการ การท่องเที่ยว และภาคการเกษตร เป็นสิ่งที่เห็นว่าการพัฒนาในอนาคตต้องโยงภาคการเกษตรเข้ากับภาคบริการ ทำอย่างไรในการยกระดับมูลค่าเพิ่มภาคการเกษตร

ส่วนแนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2565 และ 2566 ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยเสี่ยง พบว่า เศรษฐกิจไทยปี 2565 คาดว่าจะขยายตัวได้ที่ร้อยละ 3.2 ต่อปี ขณะที่เศรษฐกิจไทยในปี 2566 คาดว่าจะขยายตัวในช่วงร้อยละ 3.0 – 4.0 ต่อปีจากการฟื้นตัวต่อเนื่องของภาคการท่องเที่ยวและการบริโภคของภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม ยังต้องติดตามแนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจและนโยบายการเงินที่เข้มงวดของประเทศคู่ค้าหลักอย่างใกล้ชิด ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อของประเทศต่างๆยังสูง ส่งผลให้ธนาคารกลางปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ข้อมูลล่าสุดเดือนตุลาคม 2565 ชี้ให้เห็นว่าอัตราเงินเฟ้อของสหรัฐอเมริกา เริ่มมีสัญญาณชะลอตัวขณะที่อัตราเงินเฟ้อของยุโรปยังเพิ่มขึ้น ส่วนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลก

พบว่า หลังจากที่สถานการณ์การแพร่ระบาดปรับตัวดีขึ้นทั้งต่างประเทศและในประเทศ ประเทศไทยยังคงเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในบริบทโลกใหม่ (Megatrends) เช่น ความขัดแย้งทางภูมิศาสตร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสังคมผู้สูงอายุ อนาคตของแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.2 Hometown Tax

Hometown Tax คือ ระบบการชำระภาษีให้บ้านเกิดของประเทศญี่ปุ่น ที่ประกาศใช้เมื่อปี 2551 ในสมัยนายชินโซ อาเบะ อดีตนายกรัฐมนตรี เพื่อเปิดโอกาสให้คนย้ายถิ่นมีส่วนร่วมและจิตสำนึกในการฟื้นฟูและพัฒนาบ้านเกิด รวมทั้งช่วยให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นและลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ระหว่างเขตเมืองกับชนบทอีกด้วย

- (1) ประเทศญี่ปุ่นเคยเผชิญกับความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่
- (2) งบประมาณทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่นไม่เพียงพอที่จะจัดสรรบริการสาธารณะ
- (3) ระบบการชำระภาษีเพื่อพัฒนาบ้านเกิด
- (4) ผู้บริจาคจะได้รับของขวัญตอบแทนคำขอบคุณ

บทบาทของ Hometown Tax ในการพัฒนาบ้านเมือง ประเทศญี่ปุ่น ได้นำมาใช้ในการระดมทุนสาธารณะที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์

(1) สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวประมง เช่น เมืองซากาตะ จังหวัดยามากะตะ ชาวประมงปลาหมึกพื้นที่ เผชิญกับภัยคุกคามมาจากซีปนารูธของประเทศเกาหลีเหนือ เทศบาลเมืองซากาตะได้ระดมทุนสาธารณะเพื่อช่วยเหลือชาวประมงพื้นที่ โดยมีเป้าหมายขอรับเงินบริจาคผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 5.35 ล้านเยน เป็นต้น

(2) ดูแลผู้ป่วย เช่น เมืองฮิโรโนะ จังหวัดฟูกูชิมะ เผชิญวิกฤตขาดแคลนแพทย์ที่ดูแลผู้ป่วย หลังจากที่แพทย์ประจำเพียงคนเดียวของโรงพยาบาลทานานโนะได้เสียชีวิตลง และโรงพยาบาลใกล้เคียงได้ปิดตัวลง เมืองฮิโรโนะ จึงได้ออกแคมเปญการระดมทุนสาธารณะ 2,5 ล้านเยน เพื่อรองรับเป็นค่าเดินทางและค่าที่พักให้กับแพทย์อาสาสมัครเพื่อดูแลผู้ป่วย

(3) พื้นฟูจิตกรรม เช่น พิพิธภัณฑ Eisei Bunko ในกรุงโตเกียว เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ได้ส่งผลให้รายได้การเข้าชมลดลง ต้องระดมทุนสาธารณะเพื่อฟื้นฟูผลงานจิตรกรรม โดยมีเป้าหมายการระดมทุนจำนวน 10 ล้านเยน เมื่อโครงการสิ้นสุดลงสามารถระดมทุนได้ 14.75 ล้านเยน

การถอดบทเรียนความสำเร็จ (Lesson Learn) ของ Hometown Tax จาก Platform และ One – stop service ช่วย “ลด ละ เลิก” ความซับซ้อนในการยื่นภาษี Hometown Tax โดยลดความซับซ้อนให้ผู้บริจาคช่วยอำนวยความสะดวกผู้บริจาค (ท้องถิ่น) และเชื่อมโยงระบบงานผู้บริจาคและผู้รับ ส่วนประโยชน์ของ Hometown Tax และข้อเสนอและเชิงนโยบายช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ ภาครัฐมีเครื่องมือทางการคลังที่หลากหลายขึ้น และ

อาจได้รับ อานิสงส์จากการที่มีผู้ยินดีเข้าสู่ระบบมากขึ้น ผู้บริจาค มีช่องทางลดหย่อนภาษีมากขึ้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิด ได้รับของสมนาคุณ และช่วยอุดหนุนวิสาหกิจชุมชน ท้องถิ่น (ผู้รับบริจาค) แหล่งรายได้มากขึ้น มีอิสระทางการคลัง หลุดการพึ่งพางบประมาณประเทศทำให้การจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น ประชาชนในพื้นที่ ได้ประโยชน์กับบริการสาธารณะที่ตรงกับความ ต้องการ และประชาชนทั่วไป มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน

4.3 การศึกษาแนวทางการระดมทุนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเมืองระดับจังหวัดของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการระดมทุน แนวทางระดมทุนของท้องถิ่น ในต่างประเทศและการประยุกต์ใช้กับประเทศไทย รูปแบบของการพัฒนาเมืองของจังหวัดเป้าหมาย และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากกรณีศึกษาพื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัด กระจายอยู่เกือบทุกภูมิภาคของประเทศ คือ จังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดนครสวรรค์ เทศบาลนครสวรรค์ จังหวัดภูเก็ต เทศบาลตำบลกะรน จังหวัดขอนแก่น เทศบาลขอนแก่น และจังหวัดระยอง เทศบาลนครระยอง ผลการศึกษาพบว่า

(1) การพัฒนาเมืองของท้องถิ่น อปท. ขนาดเล็กยังคงต้องพึ่งพา- อปท. ขนาดใหญ่สำหรับการพัฒนาเมืองส่วนกลางต้องคลายถือค การทำกิจการนอกเขตและความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น บริการเชิงสังคม อาจไม่คุ้มค่านำการเงิน แต่ต้องมีพื้นที่ให้ บริการเชิงพาณิชย์อื่นมาช่วยชดเชย

(2) การร่วมมือจากภาคเอกชน พบว่า เอกชนมีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญ แหล่งเงินทุน แต่ต้องการความแน่นอนจากรัฐ ส่วน อปท. ไม่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบและร่วมลงทุนต้องใช้เงินทุนสูงในการว่าจ้างที่ปรึกษา

(3) กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค พบว่า กฎระเบียบซับซ้อนไม่ชัดเจน ขัดแย้งกัน จากผังเมือง ป่าไม้ ควบคุมอาคาร อุทยาน และส่วนภูมิภาคมีภารกิจและอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกับท้องถิ่น อาทิ ไฟฟ้า ประปา

(4) แหล่งเงินทุน พบว่า อปท. สามารถกู้เงินได้เองเมื่อมั่นใจว่ามีแหล่งรายได้ ชำระหนี้สิน โดยไม่กระทบประชาชนและฐานะการคลังท้องถิ่น การระดมเงินทุนตลาดเงิน ตลาดตราสารหนี้ เป็นเรื่องใหม่สำหรับ – อปท. และ PPP มีขั้นตอนมากแต่ เป็นได้สำหรับช่องทาง Fast Track

ทุนใหม่ของการพัฒนาท้องถิ่น

อาจารย์สุรเดช ทวีแสงสกุลไทย⁴¹

โมเดลที่เรียกว่าเป็น Social Innovation และเป็น co-creation คือร่วมกันสรรค์สร้างเมืองขึ้นมา โดยมีทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม ฉะนั้น ขอนแก่นเวลาขับเคลื่อนก็จะขับเคลื่อนด้วยภาพใหญ่ ๆ การพัฒนาเมืองมัน ไม่ได้ดูเฉพาะเรื่องกายภาพอย่างตึกที่เรื่องของใจหรือคนที่อยู่ในเมืองด้วย รายการพัฒนาเมืองขอนแก่น เมืองเป็นของทุกคนเพราะฉะนั้นการพัฒนาเมืองทุกคนจะต้องมาอยู่ในพื้นที่นี้ด้วยกันได้อย่างสมดุล สำหรับขอนแก่นมี บริษัทที่ช่วยกันพัฒนาเมืองอยู่ 2 บริษัทหลักได้แก่ KKTS ที่ดูเรื่องรถไฟฟ้าเป็นหลัก และ KKTT ดูแลเรื่องการทำ Smart City และการทำยุทธศาสตร์ให้

⁴¹ ผู้ก่อตั้ง บริษัท ขอนแก่นพัฒนาเมือง (KKTT)

เดินไปสู่เป้าหมายนั้นได้ เพราะฉะนั้นมีแนวคิดมีโครงการมีแหล่งเงินทุนโดยไม่ต้องพึ่งพากรัฐมากนักทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5.1 การหาทุนพัฒนาท้องถิ่นขอนแก่น

ขอนแก่นจะใช้วิธี SPAC ในอีก 2 ปีข้างหน้า เพราะสามารถมาระดมทุนในหัวข้อของ Smart City ในประเทศได้ เพราะฉะนั้นเราสามารถทำกองทุนในการลงทุนที่อเมริกาแล้วกลับมาลงทุนที่ขอนแก่นได้ หรือแม้แต่การทำกองทุน Spac ที่อเมริกาแล้วกลับมาลงทุนที่ท้องถิ่นได้ เพราะฉะนั้นแนวทางในการระดมทุนมันมีมากมาย ไม่ได้ติดอยู่ที่งบประมาณรัฐ ปัจจุบันนี้ขอนแก่นทำไปหลายอย่างแล้วแต่สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นในขอนแก่นคือ รถไฟฟ้าความเร็วสูง และ รถ LRT นอกนั้นเกิดขึ้นไปหมดแล้วในขอนแก่นไม่ว่าจะเป็นท่าเรือบก เส้นทางใหม่บางกอกแอร์เวย์ ขอนแก่นอินโนเวชั่นเซ็นเตอร์ หอดูดาวเฉลิมพระเกียรติขอนแก่น 6 โครงการโมเดลธุรกิจรอบบึงแก่นนคร อุทยานธรณีขอนแก่น ศูนย์บริการการแพทย์ชั้นเลิศ เป็นต้น ตึกอินโนเวชั่นขอนแก่นเป็นตึกที่มีตรผลมาลงทุนเพราะมีผลเห็นว่าขอนแก่นมีความร่วมมือ ขอนแก่นมีแนวทางในการพัฒนาจังหวัดที่ชัดเจน นอกจากมีผลแล้วยังมีอีกหลายบริษัทที่เริ่มเข้ามาลงทุน

5.2 Model Become Law

Model Become Law เป็นกฎหมายการบริหารงานและการบูรณาการแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยมีการระบุชัดเจนว่าแต่ละจังหวัดจะต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนตลอด 20 ปี สุดท้ายสำหรับสโลว์นี่ก็มีสุขภาพ

กรีกหนึ่งที่บอกไว้ว่า ‘สังคมจะยิ่งใหญ่เมื่อชายชราปลูกต้นไม้ที่รู้ว่าตัวเองไม่มีวันได้อาศัยร่มเงา’ วันนี้สิ่งที่ซ่อนแก่นทำส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของในอนาคตมาก ๆ ขณะเดียวกันตอนนี้ปัญหาคือหนี้สาธารณะชนเพดาน งบประมาณในการขับเคลื่อนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมีไม่เพียงพอ งบประมาณทั้งหมดส่วนใหญ่ไปอยู่ที่กรุงเทพฯ เพราะฉะนั้นท่านจะเห็นเลยว่า งบประมาณมีไม่เพียงพอ เกิดการกระจุกตัวของงบประมาณในการลงทุนการลงทุนจากภาครัฐเริ่มถดถอยลงเรื่อย ๆ ประชาชนขาดความเข้าใจถึงการนำเทคโนโลยีมาสร้างเศรษฐกิจ ขาดความรู้เชื่อมโยงระหว่างโลกการเงินเพื่อการลงทุนในการพัฒนาประเทศ หวังพึ่งรายได้แบบเดิมๆ ความจนความเหลื่อมล้ำและคอร์รัปชันยังคงมีอัตราสูง ถ้าต้องการทางเศรษฐกิจดิจิทัลก็ต้องมีโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล ยกตัวอย่างเช่น การมีเศรษฐกิจด้านการขนส่งสินค้า รัฐบาลก็ต้องสร้างถนน สร้างรถไฟสร้างรางรถไฟ สร้างเครื่องบิน เพื่อเป็น infrastructure เพื่อให้คนเดินทางได้และให้สินค้าเดินทางได้ สิ่งนี้เราเรียกว่า utility หรือสาธารณูปโภค เพราะฉะนั้น Digital utility ต้องทำให้ดิจิทัลเป็น utility ด้วย ไม่ใช่มีเพียงแค่อินเทอร์เน็ตอย่างเดียว นั่นคือสิ่งที่รัฐบาลจะต้องเข้าไปลงทุนให้

บทสังเคราะห์

ชุดความรู้ปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัยได้นำมาสู่การสังเคราะห์งานวิจัยจากชุดความรู้ทั้งหมดในด้านการพัฒนาองค์ความรู้และกลไกการเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลอย่างเหมาะสม การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำไปสู่แนวแนวทางและข้อสรุปจากชุดความรู้ ดังนี้

1. การพัฒนาองค์ความรู้และกลไกการเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Digital Economy and Digital Transformation)

การพัฒนาองค์ความรู้และกลไกการเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอยู่บนโลกออนไลน์ ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคการผลิต การขนส่ง การขาย และการบริการ ในการเปลี่ยนแปลงองค์กรและกระบวนการทำงานของท้องถิ่นไปสู่ดิจิทัลอย่างเหมาะสมจากชุดความรู้ดังกล่าวนี้จะมุ่งเน้นไปที่กลายเปลี่ยนแปลงทางทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) กระบวนการ (Process) และเทคโนโลยี (Technology) ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลในด้านทรัพยากรมนุษย์นั้นจะต้องมองการพัฒนาเมืองไม่เพียงแค่การมองถึงกายภาพที่และการวางแผนต่าง ๆ จะต้องมองถึงคนที่นับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ในการวางแผนทำโครงการและพัฒนาเมืองจะต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถช่วยยกระดับท้องถิ่นได้คือต้องความรู้เรื่องแหล่งข้อมูลและทักษะในการหาข้อมูล ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงเป้าหมายและวิธีการจัดการความสามารถในการจัดการความรู้ ความสามารถในการประสานงาน ความคิดในเรื่องบูรณาการ ความสามารถในการประเมินผล และการบูรณาการทักษะการวิจัย โดยนอกจากคุณสมบัติที่สำคัญแล้วจะต้องมีแกนนำที่สำคัญ ซึ่งสำหรับท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นคือนายกเทศมนตรีที่เป็นตัวหลักได้ถึงการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและเป็นผู้ที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด

การเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลในด้านกระบวนการ การพัฒนาของเมืองในปัจจุบันของท้องถิ่นทำให้เห็นว่าการพัฒนาเมืองแบบเดิมด้วยการลองผิดลองถูกจะนำมาซึ่งปัญหา ดังนั้นการดำเนินงานในครั้งต่อไปจะต้องนำข้อมูลมาใช้ในการดำเนินงาน รวมถึงการทำให้ระบบตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำเพื่อตรวจสอบกระบวนการในการทำงานทุกขั้นตอน เพื่อลดข้อผิดพลาดและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในขณะเดียวกันจะต้องใช้หลักการเมืองยืดหยุ่น (Resilience City) เป็นหลักในการจัดการเมืองเพื่อเพิ่มโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงทุนได้ รวมถึงกระบวนการทำงานจะต้องอยู่บนพื้นฐานงานวิจัย เพื่อให้มีหลักการที่มีความชัดเจนและผู้นำจะต้องเป็นนักบริหารเมืองมากกว่านักการเมือง

การเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลในด้านเทคโนโลยี โดยท้องถิ่นสามารถยกระดับตัวเองได้จากการใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มและ AI หรือปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้เกิดแนวคิดเทศบาล 4.0 เป็นการกระจายอำนาจในประเทศไทยแบบแยกส่วน เพื่อให้บริการแก่ประชาชนตามนโยบายของเทศบาล เพราะเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการตัวเองได้ แพลตฟอร์มหรือเทคโนโลยีที่ทำให้เทศบาล ต้องเข้าใจบริบทว่าโลกเปลี่ยนแปลง รวมถึงเข้าใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารส่วนท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันจะต้องนำ Big Data มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลเพื่อต่อยอดในการบริหารจัดการเมืองไปสู่รูปแบบเมืองอัจฉริยะที่ต้องมีการพึ่งพาข้อมูลในการจัดการจำนวนมหาศาล

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของทั้งสามส่วนนี้ในด้านทรัพยากรมนุษย์หากพบว่าบุคลากรในท้องถิ่นและประชาชนไม่มีความรู้พอจะยากต่อการเปลี่ยนผ่านเช่นเดียวกับด้านกระบวนการที่ท้องถิ่นจะต้องเข้าสู่การทำงานยุคใหม่และกล้าที่จะทันสมัย หากทำงานแบบเดิมจะมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กรไปให้เกิดความสำเร็จลดลง ในขณะเดียวกันแม้ว่าด้านเทคโนโลยีจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านโดยตรงแต่การมุ่งเน้นทิศทางไปที่ Big Data หากข้อมูลไม่เพียงพอก็จะไม่เกิดผลสำเร็จ

2. การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Green Economy & BCG)

การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่เข้ามาแก้ปัญหาโลกที่กำลังเผชิญกับความเสียหายจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกที่นำไปสู่ความต้องการที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านอาหารและพลังงาน พื้นที่ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัย การสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ทำให้ทรัพยากรลดจำนวนลงไปมาก บางส่วนเสื่อมโทรม มีการปล่อยของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากเกินความสามารถของโลกที่จะรองรับได้ ดังนั้นเศรษฐกิจที่พัฒนาด้วยการคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและตระหนักถึงคุณค่า ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงจึงเป็นเศรษฐกิจที่ทุกประเทศต้องนำไปเป็นแนวทางพัฒนา ดังนั้นจากชุดความรู้ดังกล่าวนี้สามารถนำมาอธิบายได้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการนำไปกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการพัฒนา

ผลที่มาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็วจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนตามโลกให้ทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะที่ทำให้ต้องให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น พลังงานสะอาดจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียวและไม่ว่าการจัดการกับพลังงานสะอาดนั้นจะไม่ใช่แค่การทำให้พลังงานนั้นสามารถจะต้องมีการบริหารจัดการในรูปแบบแพลตฟอร์มและข้อมูลในการใช้งานโดยช่วยขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็น

การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันปัญหาเรื่องขยะกำพว้างยังมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียนเช่นกัน เพราะเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งในการจัดการในส่วนเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้อาจควรให้ความสำคัญกับการออกแบบวัสดุอุปกรณ์ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้เพื่อลดปัญหาขยะที่เกิดขึ้นและจะต้องสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายให้ดำเนินการลดจำนวนขยะลง ไม่ว่าจะเป็นในระดับครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน จังหวัด และระดับประเทศ

ดังนั้นจากชุดความรู้นี้การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียนนำมาสู่แนวทางในการปฏิบัติโดยจะต้องสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายหรือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในขณะเดียวกันแม้ว่าพื้นฐานเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียนจะมาจากเศรษฐกิจโลกพลิกผวน แต่การเปลี่ยนแปลงของเวทีโลกก็ได้นำมาสู่โอกาสจึงควรให้ความสำคัญและการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการวางแผนโดยการเปลี่ยนสิ่งที่เป็นวิกฤติให้เป็นโอกาสโดยเน้นการสร้างโอกาสเป็นสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหา ดังเช่นประเด็นทางด้านพลังงานที่สามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนให้ประเทศเข้าสู่พลังงานสะอาดมากขึ้นและยังสะท้อนถึงตัวชี้วัดความเป็นเมืองอัจฉริยะ รวมถึงการจัดการขยะยังได้นำมาสู่โอกาสในการนำขยะกลับมาใช้ใหม่และแปรรูปเป็นสินค้าต่าง ๆ ที่ช่วยให้สามารถลดต้นทุนในการกำจัดขยะ

3. การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Historical and Cultural Economy)

การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นเทคนิคการขับเคลื่อนเมืองที่สำคัญนอกจากการวางนโยบายในการพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจึงไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาเมืองในด้านการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยเช่นกัน ซึ่งทรัพยากรมนุษย์นี้หมายถึงคนทุกช่วงวัยที่สามารถเรียนรู้ได้ การเรียนรู้จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่มีอยู่ในทุกท้องถิ่นหรือทุกเทศบาลที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับคน หรือประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมกับคน ซึ่งส่วนสามารถนำไปต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจได้ โดยเฉพาะวาระเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goal เป้าหมายที่ 4 มุ่งพัฒนาส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค

ดังนั้นจึงมีแนวทางหลายแนวทางในการพัฒนาเมืองจากชุดความรู้ดังกล่าวนี้ คือ เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยนอกจากการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการเรียนรู้ แต่ยังมี การใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้จากการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีและนำไปต่อยอดจนกลายเป็นหลักสุดต้นในระดับอุดมศึกษา เช่น หลักสูตรการใช้ชีวิตสร้างสรรค์ หลักสูตรท้องถิ่นกับเทคโนโลยี และหลักสูตรนวัตกรรมเพื่อสังคม อย่างไรก็ตามการทำให้สำเร็จได้ท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนเมืองโดยให้ความสำคัญไม่เพียงแต่ลักษณะของเมืองเท่านั้น แต่จะต้องให้ความสำคัญกับบริบทด้วยเพราะเมืองและชนบทมีความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

การจะตัดสินใจใช้การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจะต้องมีการวางแผน คือ การศึกษาปรากฏการณ์หรือสภาพการณ์ในปัจจุบัน การคาดการณ์อนาคต การวางแผนอนาคต เพื่อให้สามารถนำประวัติศาสตร์และปัจจุบันที่มีไปต่อยอดในอนาคต รวมถึงจะต้องไม่มองว่าการเข้ามาพัฒนาเป็นการแก้ไข้ปัญหาเพราะนั่นไม่ใช่วิสัยทัศน์ของการพัฒนาแต่อย่างใด

4. การพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Financial Mechanism & Special Purpose Vehicle)

การเกิดขึ้นของระบบเศรษฐกิจใหม่นั้นว่าเป็นความท้าทายโดยแนวโน้มในปัจจุบันรูปแบบของเศรษฐกิจใหม่ได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจดิจิทัลมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิอากาศที่ทำให้หลายประเทศรวมถึงประเทศไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจสีเขียวมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้จึงเป็นทั้งความท้าทายและโอกาสของประเทศไทยและท้องถิ่นในการพัฒนาตัวเองและสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากการแข่งขันได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากชุดความรู้ดังกล่าวนี้ได้มองถึงการพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนของความท้าทายที่จะเปิดขึ้นกับท้องถิ่นจากการที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้กลไกทางเศรษฐกิจจะต้องสามารถการปล่อยคาร์บอนได้ เพราะหากมีการปล่อยคาร์บอนมากอาจทำให้เกิดการกีดกันทางการค้าขึ้น ในขณะเดียวกันระบบเศรษฐกิจกำลังถูกคุกคามด้วยการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่เกิดขึ้นทั่วโลกจากการที่มีอัตราการเกิดที่ลง ใน

ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้กำลังแรงงานลดลง และส่งผลต่อการมีรายได้ของท้องถิ่นที่ลดลงด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้แม้ว่าความท้าทายทางด้านรายได้และกลไกทางการเงินใหม่ของท้องถิ่นจะส่งผลกระทบต่อในเชิงลบมาก แต่ก็ยังเป็นโอกาสที่สามารถทำให้ท้องถิ่นสามารถมีการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมได้ โดยเฉพาะการเป็นเมืองอัจฉริยะที่เปิดโอกาสให้มีการลงทุนในเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงและสามารถอาศัยการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership หรือ PPP) มาช่วยในการจัดการการพัฒนาเมืองรวมถึงเป็นการลดแรงเสียดทานที่เกิดขึ้นจากสังคมผู้สูงอายุที่มีรายได้ลดลง ในขณะเดียวกันทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม นำไปสู่การแก้ปัญหา และระบบนิเวศใหม่ที่เอื้อให้เกิดการพัฒนา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการจะต่อยอดและคว้าโอกาสความท้าทายทางด้านกลไกทางการเงินและรายได้นั้น ท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนการถ่ายโอนอำนาจการปกครองอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้สามารถจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลัง และยังนำมาสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างยั่งยืนเพราะอาศัยกลไกทางการเงินใหม่ในการเข้าถึงทุน

ส่วนที่ 3

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคมนำไปสู่ความท้าทายให้ท้องถิ่นมีการปรับเปลี่ยนองค์กรให้มีความยืดหยุ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมจากการกระจายความเจริญสู่ที่ต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญและสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด แต่การเปลี่ยนแปลงในระดับโลกได้ส่งผลมาต่อการพัฒนาท้องถิ่นถึงเรื่องรายได้และแนวทางการพัฒนาให้ยั่งยืน ทำให้แนวทางการดำเนินงานของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปสู่การสร้างเมืองอัจฉริยะเพื่อกระจายความเจริญให้ทั่วถึง เช่น การจ้างงาน การผลิต และการจัดเก็บรายได้ของรัฐซึ่งเป็นหน้าที่หนึ่งของท้องถิ่นในการบริหารจัดการ รวมถึงด้านคุณภาพชีวิต ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุขด้วยเช่นกัน ในการดำเนินงานในปัจจุบันนั้นท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเน้นไปที่การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองโดยอาศัยหลายภาคส่วนและมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์เพิ่มเติม

โครงการยกระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกลไกความรู้และความร่วมมือระดับประเทศจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ รวมถึงการพัฒนาองค์กรของท้องถิ่นให้สามารถเป็น

องค์กรสมัยใหม่ในการเป็นผู้นำการพัฒนาได้ ซึ่งโครงการนี้ก็ได้ดำเนินการผ่านปฏิบัติการบนพื้นฐานงานวิจัยที่สำคัญใน 4 ส่วนคือ การพัฒนาองค์ความรู้และกลไกการเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลอย่างเหมาะสม การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำมาสู่ข้อสรุปที่สำคัญคือ การพัฒนาองค์ความรู้และกลไกการเปลี่ยนแปลงองค์กรกระบวนการทำงานสู่ดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Digital Economy and Digital Transformation) โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) กระบวนการ (Process) และเทคโนโลยี (Technology) ให้มีความสามารถมากขึ้นในการยกระดับท้องถิ่น รวมถึงปรับเปลี่ยนให้เมืองสามารถยืดหยุ่นได้เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสของประชาชนและยังต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประมวลผลข้อมูลและนำไปสู่แนวทางการบริหารต่อไป

นอกจากนี้ประเด็นต่อมาคือการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและเศรษฐกิจหมุนเวียน (Green Economy & BCG) ที่เป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและตระหนักถึงคุณค่า ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงจึงเป็นเศรษฐกิจที่ทุกประเทศต้องนำไปเป็นแนวทางพัฒนา โดยมุ่งเน้นไปที่การเป็นเมืองอัจฉริยะทำให้ต้องใส่ใจสภาพแวดล้อมมากขึ้น เช่น การใช้พลังงานสะอาด การมีเศรษฐกิจหมุนเวียนจากการนำขยะกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง นับว่าเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งที่จะอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐาน

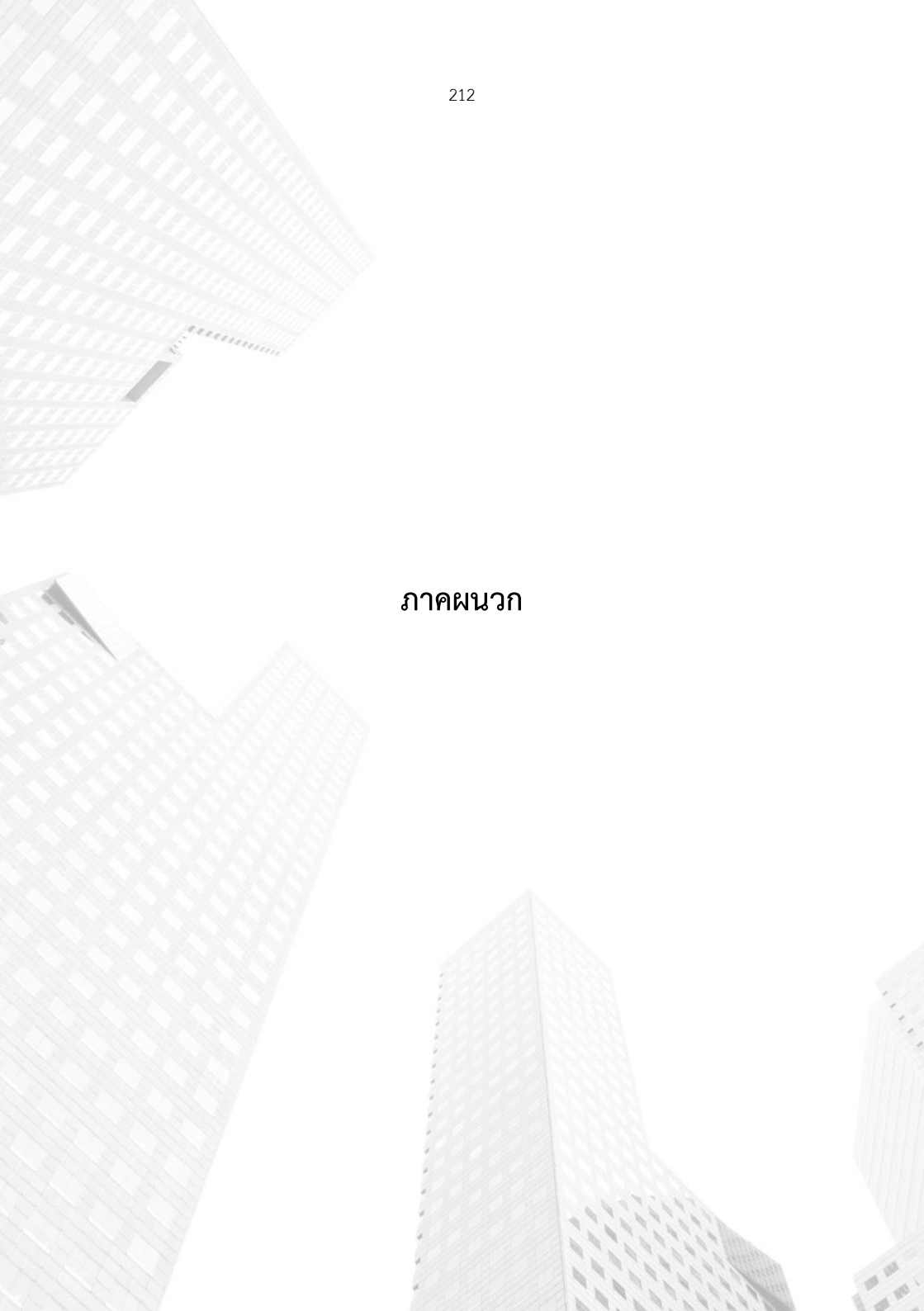
ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Historical and Cultural Economy) เป็นเทคนิคการขับเคลื่อนเมืองที่สำคัญนอกจากการวางนโยบายในการพัฒนาเมือง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับวาระเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goal เป้าหมายที่ 4 มุ่งพัฒนาส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค โดยการทำเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นการใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดให้เห็นภาพของชุมชนโดยมองถึงมรดกทางวัฒนธรรมและสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน และประเด็นสุดท้ายคือการพัฒนารายได้ใหม่และกลไกการเงินใหม่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Financial Mechanism & Special Purpose Vehicle) ที่ให้ความสำคัญกับการหารายได้ใหม่และกลไกทางการเงินใหม่ให้กับท้องถิ่นเป็นการสะท้อนว่าการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงการหารายได้ของท้องถิ่นซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและการเข้ามาของเศรษฐกิจสีเขียว จึงได้นำมาสู่การอาศัยการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership หรือ PPP) เพื่อลดแรงเสียดทานกับทางด้านกรคลังของรัฐ

อย่างไรก็ตามจากชุดปฏิบัติการบนฐานงานวิจัยนี้เป็นการมองถึงความท้าทายและโอกาส ซึ่งจากภาพรวมของสาระสำคัญในแต่ละชุดความรู้นั้นเห็นว่าความท้าทายที่สำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกที่มุ่งไปที่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น หากไม่มีแนวทางดำเนินการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อในระยะยาวหรืออาจทำให้มีการกีดกันสินค้า ในขณะเดียวกันความท้าทายอีกอย่างคือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่ส่งผล

ให้ต่อพ่วงมากขึ้น แนวคิด Smart City จึงเป็นสิ่งที่บีบให้เกิดการพัฒนาเมืองและองค์ความรู้ใหม่ ในขณะที่เดียวกันนั้นการที่มีความท้าทายมากขึ้นก็ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นและประชาชนต้องปรับตัวมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทั้งองค์กรและทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ รวมถึงในประเด็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศยังเป็นการทำให้เห็นโอกาสในการนำวัสดุเหลือใช้ที่แต่เดิมต้องกำจัดทิ้งมาสู่การนำกลับมาใช้ใหม่และสามารถสร้างมูลค่าได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชุดความรู้ดังกล่าวนี้นอกจากจะนำมาสู่การจัดการความรู้ใหม่ แต่ได้นำมาสู่การสร้างโอกาสให้กับท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ภาคผนวก

เอกสารประกอบการบรรยาย

วิธีทัศนการอบรม

**CITY DEVELOPMENT
EXECUTIVE PROGRAM**

**มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
PROMOTION OF LOCAL
ADMINISTRATION FOUNDATION**

สำนักงาน

สำนักงาน 106 พหลโยธิน 42 จตุจักร กทม. 10900
โทร. (02) 940-1680-1 โทรสาร (02) 579-7472

สำนักงานตาก 200 ถ.ตากสิน ต.หนองหลวง อ.เมือง จ.ตาก 63000
โทรศัพท์ (055) 511266 โทรสาร (055) 512711

